

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

Факультет менеджменту та маркетингу

Кафедра економіки і підприємництва

До захисту допущено:

Завідувач кафедри

_____ Світлана ТУЛЬЧИНСЬКА

«__» «_____» 20__ р.

Дипломна робота

на здобуття ступеня бакалавра

за освітньо-професійною програмою «Економіка бізнес-підприємства»

спеціальності 051 «Економіка»

**на тему: «Підходи до активізації інвестиційної діяльності підприємства в
сучасних умовах»**

Виконала:

здобувачка вищої освіти IV курсу, групи УЕ-11

Лактіонова Вікторія Вікторівна _____

Керівник:

д.е.н., проф., професорка кафедри економіки і

підприємництва Шашина Марина Володимирівна _____

Консультант з економіко-математичного розділу:

к.е.н., доц., доцент кафедри економіки і підприємництва

Кузьмінська Наталія Леонідівна _____

Рецензент: к.е.н., к.т.н., доц., доцент кафедри

промислового маркетингу

Кофанов Олексій Євгенович _____

Засвідчую, що у цій дипломній роботі
немає запозичень з праць інших авторів
без відповідних посилань.

Здобувачка _____

Київ – 2025 року

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет менеджменту та маркетингу
Кафедра економіки і підприємництва

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Спеціальність – 051 «Економіка»

Освітньо-професійна програма «Економіка бізнес-підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____Світлана ТУЛЬЧИНСЬКА

«__» _____ 20__р.

ЗАВДАННЯ
на дипломну роботу здобувачі
Лактіоновій Вікторії Вікторівні

1. Тема роботи «Підходи до активізації інвестиційної діяльності підприємства в сучасних умовах», керівник роботи Шашина Марина Володимирівна, доктор економічних наук, професор кафедри економіки і підприємництва затверджені наказом по університету від «» травня 2025 р. №

2. Термін подання здобувачкою роботи «8» червня 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи: Форма №1 «Баланс», Форма №2 «Звіт про фінансові результати», Форма №3 «Звіт про рух грошових коштів», примітки до фінансової звітності, статистична звітність за 2021-2024 роки, законодавчі та нормативні акти України.

4. Зміст роботи:

Охарактеризувати сутність, класифікацію та роль інвестиційної діяльності для розвитку підприємств, визначити фактори, які активізують або гальмують розвиток інвестиційної діяльності, оцінити методичні підходи до аналізу інвестиційної діяльності підприємства.

Дослідити та описати діяльність Групи «МХП», провести фінансово-економічний аналіз підприємства, дослідити динаміку основних показників інвестиційної діяльності, виконати кореляційно-регресійний аналіз, надати пропозиції щодо перспективних напрямів активізації інвестиційної діяльності підприємства, провести економічну оцінку доцільності реалізації запропонованих заходів.

5. Перелік ілюстративного матеріалу (із зазначенням плакатів, презентацій тощо): презентація дипломної роботи.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 2, пункт 2.4	К.е.н. доцент, Кузьмінська Н.Л.		
Нормоконтроль	К.е.н. доцент, Кривда О.В.		

7. Дата видачі завдання «18» жовтня 2024 р.

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір та затвердження теми диплому	21.10.2024 р.	
2	Складання плану дипломної роботи	04.11.2024 р.	
3	Підбір та опрацювання необхідної Літератури	18.11.2024 р.	
4	I розділ написання дипломної роботи	27.01.2025 р.	
5	II розділ написання дипломної роботи	17.03.2025 р.	
6	III розділ написання дипломної роботи	12.05.2025 р.	
7	Попередній захист дипломної роботи	18.05.2025 р.	
8	Нормоконтроль	02.06.2025 р.	
9	Строк подання дипломної роботи на кафедру	10.06.2025 р.	
10	Захист дипломної роботи	30.06.2025 р.	

Здобувачка

Вікторія ЛАКТИОНОВА

Керівниця

Марина ШАШИНА

РЕФЕРАТ

Дипломна робота Лактіонової Вікторії Вікторівни на тему «Підходи до активізації інвестиційної діяльності підприємства в сучасних умовах», напрям підготовки 6.030504 «Економіка підприємства», спеціальність 051 «Економіка», освітня програма «Економіка бізнес-підприємства», Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», 2025, Київ.

Дипломна робота містить вступ, один теоретичний та два практичні розділи, загальні висновки, список використаних джерел та додатки.

Обсяг дипломної роботи складає 99 сторінок, містить 22 рисунка, 29 таблиць та 1 додаток, а також 44 бібліографічних найменувань.

Мета роботи полягає у дослідженні практичних підходів активізації інвестиційної діяльності в сучасних умовах господарювання.

У роботі застосовано методи економічного аналізу, порівняння, системного підходу, коефіцієнтного аналізу, а також інші емпіричні та теоретичні методи. У роботі здійснено оцінювання поточного стану інвестиційної діяльності підприємства, запропоновано напрями підвищення її активізації та ефективності у контексті ESG, зокрема, запропоновано виробництво органічного добрива з побічної продукції від основної діяльності, що дозволить збільшити EBITDA на 7 949 тисяч гривень вже у наступний рік після реалізації проєкту, а також дозволить отримати економію витрат у розмірі -322,8 тисяч гривень/рік.

Об'єкт дослідження – активізація інвестиційної діяльності підприємства в умовах сучасності.

Предмет дослідження – теоретичні засади та практичні підходи до активізації інвестиційної діяльності підприємства за сучасних економічних умов.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, грошовий потік, ESG, сталий розвиток, зелена трансформація, циркулярність, органічні добрива.

ABSTRACT

Diploma Thesis by Viktoriia Laktionova on the topic «Approaches to activation of investment activities of the enterprise in modern conditions», field of study 6.030504 «Enterprise Economics», specialty 051 «Economics», educational program «Economics of Business Enterprise», National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute», 2025, Kyiv.

The diploma thesis includes an introduction, one theoretical and two practical chapters, general conclusions, a list of references, and appendices. The total volume of the diploma thesis comprises 99 pages, includes 22 figures, 29 tables, and 1 appendix, as well as 44 bibliographic entries. The purpose of the thesis is to explore practical approaches to enhancing investment activity under current economic conditions. The study employs methods of economic analysis, comparison, systems approach, ratio analysis, as well as other empirical and theoretical methods. The paper assesses the current state of the enterprise's investment activity and proposes directions for increasing its intensity and efficiency in the context of ESG. In particular, it proposes the production of organic fertilizer from by-products of the core activity, which will allow an increase in EBITDA by 7,949 thousand UAH in the year following project implementation, as well as achieving cost savings of 322.8 thousand UAH per year.

The object of the study – activation of the investment activity of the enterprise under current conditions.

The subject of the study – theoretical foundations and practical approaches to the activation of the investment activity of the enterprise in the context of current economic conditions.

Keywords: investments, investment activity, cash flow, ESG, sustainable development, green transformation, circularity, organic fertilizers

.

Зміст

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	7
ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	11
1.1. Сутність та класифікація інвестиційної діяльності та її роль у розвитку підприємства.....	11
1.2. Фактори активізації інвестиційної діяльності підприємства та сучасні підходи до її стимулювання	14
1.3. Методичні підходи до оцінювання та аналізу інвестиційної діяльності	18
Висновки до розділу 1.....	26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	28
2.1. Господарсько-правові засади функціонування підприємства та його загальна характеристика	28
2.2. Аналіз фінансово-економічного стану підприємства.....	37
2.3. Аналіз показників інвестиційної діяльності підприємства	43
2.4. Кореляційно-регресійний аналіз ефективності капітальних інвестицій.....	50
Висновки до розділу 2.....	57
РОЗДІЛ 3. НАПЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	60
3.1. Визначення перспективних напрямів активізації інвестиційної діяльності підприємства в сучасних умовах.....	60
3.2. Розробка пропозицій та обґрунтування заходів з підвищення інвестиційної привабливості підприємства	69
3.3. Економічне оцінка доцільності реалізації заходів з підвищення інвестиційної діяльності підприємства.....	75
3.4. Синергія економічної ефективності та репутаційної цінності інвестиційної діяльності	85
Висновки до розділу 3.....	89
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	91
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ.....	94
ДОДАТКИ.....	100

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

EBITDA	прибуток компанії до відрахування відсотків по кредитах, податків на прибуток, амортизації та амортизації нематеріальних активів (Earnings before interest, taxes, depreciation and amortization)
ESG	Екологічна, Соціальна та Корпоративна Управлінська Відповідальність (Environmental, Social, and Governance)
ГП	грошовий потік
ЗУ	закон України
ІД	інвестиційна діяльність
МСБО	міжнародні стандарти бухгалтерського обліку
НП(С)БО	національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. На сучасному етапі економічного розвитку підприємства не можуть обмежуватися виключно операційною діяльністю, особливо коли мова йде про холдинги та корпорації. В поточних умовах глобальних змін економічного порядку, розширення інвестиційної діяльності є ключовим драйвером зростання, оновлення виробничого потенціалу, а також посилення конкурентних переваг за рахунок вибору стратегічно важливих напрямів інвестування.

Ступінь розробки наукової проблеми. Дослідженням особливостей інвестиційних процесів займалися ряд вітчизняних науковців, зокрема, А.Томашевська, яка дослідила генезис поняття «інвестиції», Л.Сорока, яка узагальнила економічну сутність інвестицій, І.Кривов'язюк, який удосконалив методологічний підхід щодо оцінки ефективності інвестиційної діяльності та запропонував шляхи її підвищення, І.Гріщенко та Н.Білецька охарактеризували фактори, що пришвидшують діяльність, Д.Дяковський, який дослідив соціально-відповідальні інвестиції та їхню перспективу, Г.Роганова, яка систематизувала аналіз грошових потоків за допомогою коефіцієнтного аналізу та інші науковці, які досліджували проблематику даного питання.

Мета роботи полягає у розробці та обґрунтуванні актуальних підходів щодо поживлення інвестиційної діяльності як інструменту зміцнення інвестиційної привабливості та посилення конкурентоспроможності на ринку.

Задля досягнення поставленої мети роботи було сформульовано необхідні до виконання **завдання:**

- узагальнити теоретичні основи інвестиційної діяльності та класифікувати основні її напрями;
- систематизувати підходи до оцінювання інвестиційної діяльності підприємства та розробити комплексну й послідовну методологію;

- визначити ключові внутрішні та зовнішні чинники, що впливають на пожвавлення інвестиційної діяльності;
- провести аналіз поточного фінансово-економічного стану підприємства, а також аналіз руху його грошових коштів;
- охарактеризувати сучасні напрями щодо можливості активізації інвестиційної діяльності;
- розробити пропозиції щодо впровадження ефективних інструментів активізації інвестиційної діяльності з урахуванням сучасних глобальних змін.

Об'єктом дослідження виступає активізація інвестиційної діяльності підприємства в умовах сучасності.

Предметом дослідження є теоретичні засади та практичні підходи щодо активізації інвестиційної діяльності на рівні підприємства за сучасних економічних умов.

Методи дослідження: використано як загальнонаукові, так і спеціальні методи: аналіз та синтез – для оцінки фінансово-економічного стану, коефіцієнтний – для дослідження інвестиційної активності, індукції та дедукції – для формулювання висновків та надання рекомендацій. Також у ході виконання роботи застосовано методи класифікації, порівняння та узагальнення, метод експертної оцінки, економіко-математичне моделювання та інші.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці економічно обґрунтованих та актуальних напрямів щодо можливих напрямів спрямування коштів для активізації інвестиційної діяльності Групи МХП.

Апробація. Основні результати дослідження опублікована в наступних наукових роботах:

1. Погребняк А. Ю., Лактіонова В. В., Костюнік О. В. Implementation of ESG principles as an opportunity to increase the investment attractiveness of the company. *Підприємництво та інновації*. 2024. № 33. С. 44–49. URL: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/33.7>

2. Дергалюк Б. В., Лактіонова В. В. Рейдерство як детермінанта інвестиційної непривабливості України: необхідність інвестицій у захист бізнесу. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*. 2024. № 24. С. 48–53. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.24.48>
3. Лактіонова В., Дергалюк М. Розширення горизонтів корпоративної підтримки та нові парадигми у взаємодії з персоналом. *Матеріали XXIII міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток підприємництва як фактор зростання національної економіки»*. 2024. № 23. С. 190–191. URL: <https://conf-keip.kpi.ua/article/view/317897>.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та класифікація інвестиційної діяльності та її роль у розвитку підприємства

Результативність економічної діяльності суб'єктів господарювання визначається комплексом виробничих, фінансових та інвестиційних показників. Оптимальне використання різноманітних ресурсів, вміння налагодити всі бізнес-процеси та досягти максимального економічного результату – запорука стабільності та конкурентоспроможності на ринку. Незважаючи на велику увагу, що приділяються оцінці ступеню виконання виробничих програм, не менш важливим залишається інвестиційна діяльність підприємства, оскільки саме вона створює умови для сталого розвитку, сприяє науково-технологічному прогресу та підтримує платоспроможність.

Всі підприємства здійснюють господарську діяльність, яку прийнято класифікувати за видами діяльності (рис.1.1). Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» звичайна діяльність включає в себе операційну та іншу діяльність. Перша пов'язана із виробництвом, управлінням та збутом товарів та послуг. Інша ж діяльність пов'язана із фінансовими та інвестиційними операціями.

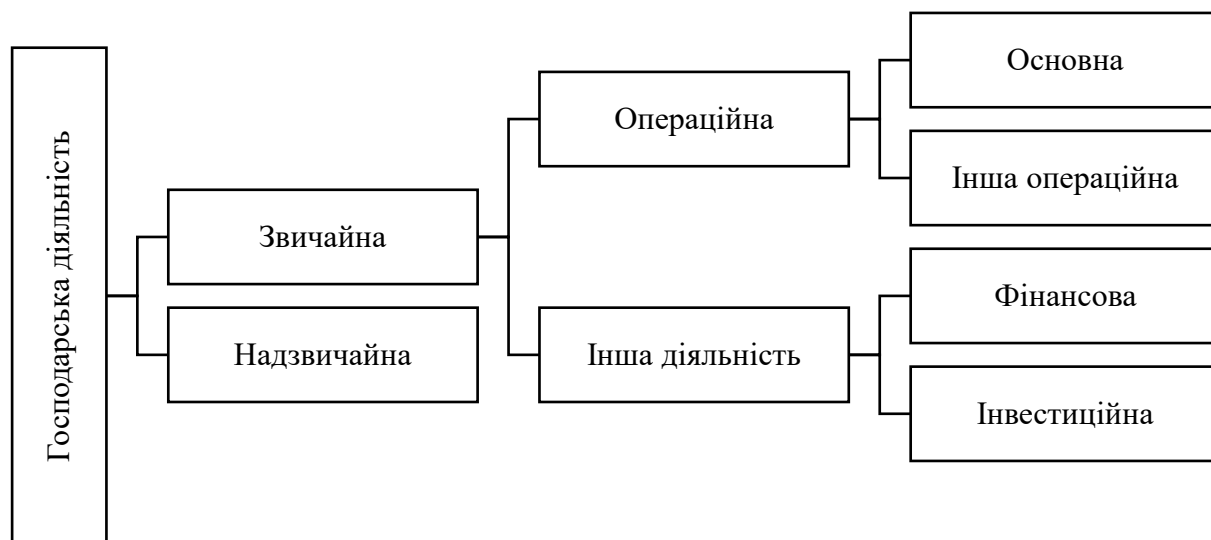

Рисунок 1.1 – Класифікація господарської діяльності підприємства

Джерело: побудовано автором на основі [1]

Розуміння генезису, сутності та зміни підходів до розуміння такого багатогранного поняття як «інвестиції» дає змогу більш якісно та науково визначити підґрунтя для тлумачення інвестиційної діяльності. Латинський переклад слова «invest» вказує на вкладення коштів. До еволюції економічної теорії, спостерігалася конкордація думок щодо ототожнення понять «інвестиції» та «капіталовкладення». Перше наближене згадування про інвестиції відбулося за часів меркантилізму, представники якої наголошували на необхідності імпорту капіталу через прилив іноземних інвестицій задля збагачення країни та розвитку виробництва. Фізіократи акцентували увагу на необхідності вкладення коштів у землеробство, а також пробували розділити інвестиції на основні та оборотні. Їхній представник Ф.Кене розглядав інвестиції, як початкові аванси або капітальні вкладення [2]. А.Сміт, як представник англійської класичної школи, досліджував нагромадження такого фактору виробництву як капіталу. Економісти-марксистичні сприймали інвестиції як процес накопичення капіталу. К. Маркс розподілив інвестиційний процес на три стадії: інвестування, приріст капітальної вартості та отримання доходу і прибутку. В свою чергу маржиналісти та неокласики висунули на перший план дослідження мікроекономічних особливостей, а саме цінових залежностей на інвестиційному ринку. Взаємозв'язок збільшення інвестицій та національного доходу через дію мультиплікативного ефекту описав у своїх роботах Дж. Кейнс. Таким чином, розвиток економічної думки вніс у понятійно-категоріальний апарат більш фундаментальне та ємне розуміння та значення поняття «інвестиції», яке не обмежується лише тільки розумінням даного процесу, як капітальні вкладення. Ґрунтовним та всебічним відображенням усіх аспектів цього процесу є трактування його Л.Сорокою, яка надає наступне авторське трактування: «інвестиції - це всі види грошових, майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в підприємства, підприємницькі проекти й програми, які сприяють розвитку виробництва та невиробничої сфери, підприємництва, з метою отримання прибутку та соціального ефекту» [3].

Сутність інвестиційної діяльності може розглядатися з різних позицій: вкладення, витрачання, цінності. Приклади тлумачення інвестиційної діяльності різними авторами представлено у табл.1.1.

Таблиця 1.1 – Тлумачення «інвестиційної діяльності»

Автор/Джерело	Тлумачення
ЗУ «Про інвестиційну діяльність»	«...сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій.»
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	«...придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів (грошей).»
МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів»	«...це придбання і продаж довгострокових активів, а також інших інвестицій, які не є еквівалентами грошових коштів.»
А.Томашевська	«...економічні відносини, які складаються між фізичними, юридичними особами, державою та іноземними державами, як на короткостроковий період, так і довгостроковий з приводу мобілізації інвестиційних ресурсів і їх трансформації в інвестиційні вкладення з метою приросту інвестованого капіталу у формі доходу і збільшення капіталізованої вартості підприємства.»
І.Кривов'язюк	«...комплекс цілеспрямованих дій фізичних і юридичних осіб, пов'язаних з рухом капіталу, який акумулюється у формі матеріальних і нематеріальних цінностей та спрямовуються в подальшому на розвиток підприємства з метою отримання прибутку чи соціального ефекту.»
О.Феср	«...цілеспрямований комплекс організаційно-економічних заходів фізичних і юридичних осіб та їх об'єднань щодо вкладення та реалізації інвестицій в умовах ризику з метою досягнення позитивного результату в господарській діяльності підприємства (економічного, інноваційного, соціального, екологічного ефекту тощо).»

Джерело: побудовано автором на основі [1-2,4-7]

З огляду на вищевикладене, можна підсумувати та виокремити спільне у визначенні діяльності підприємства щодо інвестицій: це комплекс цілеспрямованих заходів підприємством, пов'язаних із грошовими, майновими та інтелектуальними цінностями, що спрямовані на вкладання в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, з метою отримання інвестиційних вигод та реалізації інших інвесторських цілей (соціальні, інноваційні, екологічні ефекти).

Класифікацію інвестиційної діяльності підприємства доцільно розглядати з боку напрямів здійснення її, тобто які обираються об'єкти вкладення. Це можуть бути реальні та фінансові вкладення, перші спрямовані на

відтворення основних засобів, інвестування у нематеріальні активи та створення запасів товарно-матеріальних цінностей, фінансові інвестиції – поповнення інвестиційного портфелю фінансовими інструментами (пайовими та борговими цінними паперами, та іншими).

В залежності від цілей, обраної стратегії та полімотивації кожна компанія обирає напрями вкладання коштів. Найбільш розповсюдженим напрямом для вітчизняних юридичних осіб є розширення, реконструкція та переоснащення основних фондів як виробничого, так і невиробничого призначення.

Вагоме значення для розвитку підприємства займає інвестиційна діяльність, оскільки саме вона покликана на реалізацію стратегічних цілей та досягнення фінансової стабільності та адаптації в умовах ринкової турбулентності. Роль інвестицій для стратегічного зростання підприємства полягає у 1) зростанні виробничого потенціалу та кінцевих результатів за рахунок економії на трудових, матеріальних, паливно-енергетичних витратах, зменшенню додаткових витрат на ремонт обладнання, зменшення собівартості виробленої продукції або послуг; 2) поліпшення конкурентоспроможності продукції або послуг та фінансового стану за рахунок підвищення рівня рентабельності бізнесу; 3) досягненні довгострокових фінансових результатів; 4) вдосконаленні технологічних особливостей та виробничих процесів; 5) накопичувальному ефекту від початкових вкладень; 6) досягненню соціальних та екологічних ефектів, що підвищує вартість через збільшення оцінки такого нематеріального активу, як гудвіл.

1.2. Фактори активізації інвестиційної діяльності підприємства та сучасні підходи до її стимулювання

Потреба в активізації інвестиційної діяльності виникає під рядом факторів, які можна умовно поділити на макро- та мікрочинники. До передумов активізації на макро рівні можна віднести наступні найбільш важливі фактори [8]: зниження рівня інфляції та розміру банківського відсотка, сприяють доступності

запозичення коштів у фінансових установах; послаблення фіскальної політики та розширення внутрішнього попиту, сприяють вивільненню грошових коштів, які можуть бути вкладені в об'єкти інвестування; науково-технологічний процес спонукає підприємства модернізувати та вдосконалювати існуючі машини та обладнання, придбавати новітні технології та програмні забезпечення; інвестиційний клімат у країні підштовхує до витрачання коштів та зменшує ризиковість вкладення; циклічність економічних процесів та інші фактори. До факторів на мікро рівні можна віднести наступне [9]: організаційно-правові (форма власності, галузева приналежність, процедура прийняття рішень керівництвом тощо), фінансово-економічні (рівень плато- та кредитоспроможності, рівень прибутковості бізнесу, наявність вільних коштів), техніко-технологічні (рівень технічної озброєності, стан та рівень придатності виробничого обладнання, дотримання техніки безпеки), соціально-трудові (умови та організація праці, кадровий потенціал), екологічні (рівень відповідності виробництва товарів/ надання послуг до екологічним стандартам), інформаційні та інші. Отже, формуючи інвестиційну політику підприємство враховує зовнішнє середовище та кон'юнктуру ринку, визначає стратегічні напрями розвитку, цілі вкладання грошових коштів та ступень ризику, формує її у відповідності до основних напрямів інвестування, у галузевому та регіональному розрізі, а також при узгодженні основних напрямів стратегії підприємства [10].

Новітня парадигма, сформована під впливом сучасних викликів, таких як глобалізація, цифровізація та посилення вагомості факторів сталого розвитку, змінила вектор щодо підходів управління інвестиційними ресурсами. Тепер при виборі стратегії «білі комірці» покладаються не лише на бізнес-інтереси, а й враховують інтереси теперішнього та майбутнього суспільств загалом. Конкурентною перевагою є приділення уваги соціально-відповідальному інвестуванню, яке окрім вищезгаданому сприяє покращенню репутації компанії, мінімізує ризики заподіяння шкоди третім особам та потреби у компенсаційних виплатах у майбутньому.

Згідно з дослідженням від PwC 78% інвесторів вважають, що компанії повинні інтегрувати ESG безпосередньо у свою стратегію, а 95% приватних інвестиційних фондів інтегрують матеріальні питання ESG у процес комерційної перевірки перед прийняттям інвестиційних рішень, що свідчить про значну роль ESG у оцінці ризиків і можливостей для капіталовкладень. [11]

Тенденція, що сформувалася в економічному середовищі щодо соціально-відповідального інвестування компаніями, на думку Д. А. Дяковського [12], покликана досягненням прибутковості у поєднанні з етичними цінностями. Як наслідок, це супроводжується дослідженням як фінансової (зростання виручки, обсягів реалізація, скорочення операційних витрат), так і нефінансової ефективності (ділова репутація, імідж, лояльність тощо).

Віхою для відповідального інвестування стала ініціатива Організації Об'єднаних Націй – набрання чинності Глобального договору, який покликаний на досягнення сімнадцяти цілей сталого розвитку. Великі корпорації вже почали імплементувати цілі сталого розвитку у свою стратегію розвитку та корпоративну культуру, представники малого та середнього бізнесу також намагаються запровадити у свою діяльність ознаки екологічної та соціально-орієнтованої компанії, однак все-таки глобальні наслідки для всього світу залежать від ступеня обізнаності та відповідальності у прийнятті рішень щодо ESG великими компаніями. Таким чином, фактори, що впливають на прийняття рішення щодо розширенню інвестиційної діяльності, можна виокремити на такі групи: традиційні та новітні, тобто такі, що сформувалися під течією помітних зрушень сучасного світоустрою (рис.1.2).

Варто також розрізняти реальні дії від мімікрії під екологічність та відповідальність. Наразі розповсюдженим явищем став «грінвошинг», який передбачає позиціонування бренду як екологічного, органічного, натурального тільки заради збільшення обсягів продажу. Таке маркетингове маніпулювання призводить до хибного уявлення споживача та спотворює саму ідеологію ESG. Тому варто споживача відрізняти таке маскуванню, а прозорим компаніям відповідально ставитися до свої дій та дійсно робити свій вклад для довкілля.

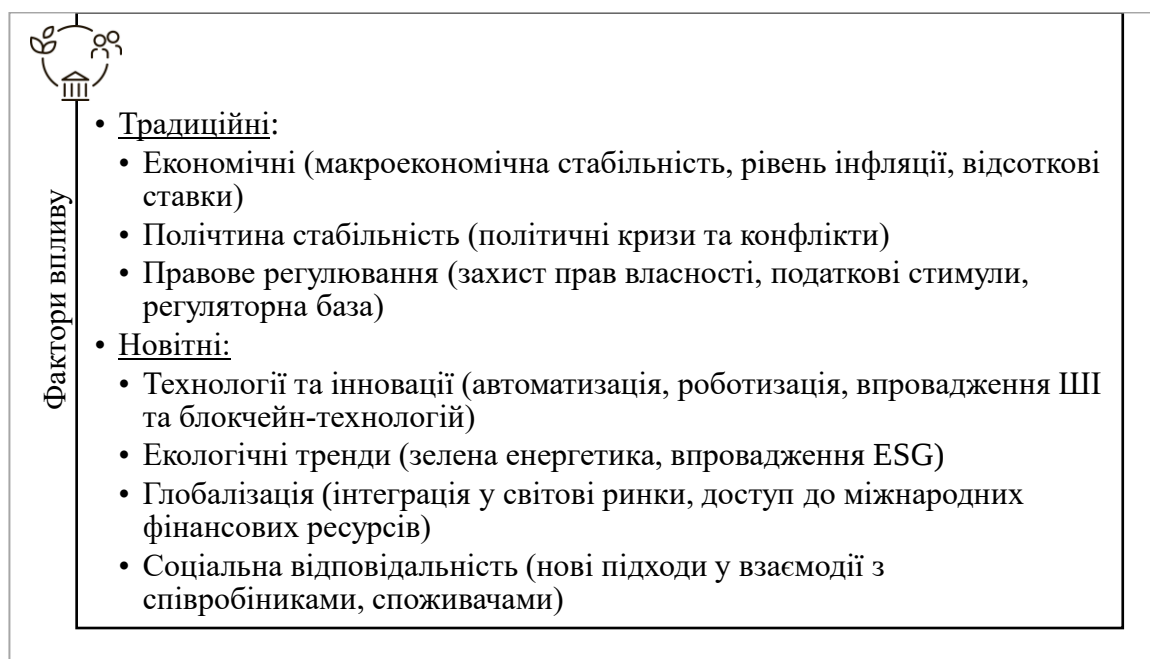

Рисунок 1.2 – Традиційні та новітні фактори впливу на активізацію інвестиційної діяльності

Джерело: побудовано автором

Отже, на активізацію інвестиційної діяльності впливає широкий спектр факторів, як новітніх, так і традиційних. Традиційні чинники, як-от макроекономічна стабільність, політична ситуація та правове середовище, залишаються ключовими умовами формування сприятливого інвестиційного клімату. Водночас на сучасному етапі дедалі більшого значення набувають новітні фактори, пов'язані з технологічним прогресом, змінами соціальних очікувань і глобалізаційними процесами. Зокрема, розвиток технологій (автоматизація, штучний інтелект, блокчейн, машинне навчання та інше) не тільки диверсифікував напрями інвестування, а й суттєво пришвидшив темпи активізації. Екологічні та соціальні чинники, зокрема дотримання принципів ESG, стають вагомими критеріями оцінки при ухваленні інвестиційних рішень. Це свідчить про зсув акцентів від суто економічної вигоди до довгострокової сталості та репутаційної відповідальності компаній. Наслідком таких змін є перерозподіл капіталу у бік підприємств, що відповідають сучасним трендам глобальної економіки: адаптивних, цифровізованих, соціально орієнтованих, екологічно відповідальних та прозорих у своїй діяльності.

1.3. Методичні підходи до оцінювання та аналізу інвестиційної діяльності

Пізнання об'єктивної дійсності інвестиційної діяльності підприємства вимагає комплексного розуміння всіх факторів впливу, обрахунку ефективності не тільки з економічної точки зору, а й з точки зору прийняття інвестиційних рішень у стратегічному контексті.

Найпростішим та найелементарнішим способом вважається аналіз форми фінансової звітності №3 «Звіт про рух грошових коштів», в якій відображається вхідні та вихідні грошові потоки у розрізі трьох видів діяльності, зокрема й інвестиційної. Рядок 3295 вищезгаданої форми містить інформацію про чистий рух коштів від інвестиційної діяльності. Він розраховується за формулою (1.1) як різниця припливів (надходження від продажу фінансових інвестицій та необоротних активів, від отриманих відсотків, дивідендів, за довгостроковими фінансовими вкладеннями, за деривативами, за іншими) та відтоками (витрачання на придбання фінансових інвестицій, необоротних активів, виплати за деривативами та іншими).

$$\text{ЧГПІД} = (\text{НОЗ} + \text{ННА} + \text{НДФА} + \text{НВА} + \text{ДОД} + \text{ІНІД}) - (\text{ПОЗ} + \text{ІСКБ} + \text{ПНА} + \text{ПДФА} + \text{ПВА} + \text{ІВІД}) \quad (1.1)$$

де ЧГП_{ІД} – чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності;

Н_{ОЗ} – надходження від реалізації основних засобів;

Н_{НА} – надходження від реалізації нематеріальних активів;

Н_{ДФА} – надходження від реалізації довгострокових фінансових активів;

Н_{ВА} – надходження від реалізації раніше викуплених акцій підприємства;

Д_{ОД} – сума одержаних дивідендів і процентів за довгостроковими цінними паперами;

ІН_{ІД} – сума інших надходжень від інвестиційної діяльності;

П_{ОЗ} – сума придбаних основних засобів;

ІС_{КБ} – інвестиції на капітальне будівництво;

П_{НА} – сума придбання нематеріальних активів;

$P_{ДФА}$ – сума придбання довгострокових фінансових активів;

$P_{ВА}$ – сума викуплених власних акцій підприємства;

$IV_{ІД}$ – сума інших виплат від інвестиційної діяльності.

Отриманий результат $ЧГП_{ІД}$ можна інтерпретувати в комбінації з порівнянням чистих грошових потоків від операційної, фінансової та загальної діяльності. Результат можливих комбінацій висвітлено у табл.1.3

Таблиця 1.3 – Оцінка інвестиційної діяльності за грошовими потоками

ЧГП _{ІД}	ЧГП _{ОД}	ЧГП _{ФД}	ЧГП _{ЗАГ}	Значення
>0	>0	>0	>0	Стабільне фінансове становище; підприємство самостійно фінансує інвестиції та покриває всі витрати.
>0	>0	<0	>0	Підприємство активно розвивається, але залучає фінансування для покриття фінансових зобов'язань, що може бути ознакою розширення діяльності.
>0	<0	>0	>0	ЧГП _{ІД} забезпечує позитивний внесок у загальний баланс, операційна діяльність потребує підтримки, але фінансова діяльність забезпечує притік коштів, що свідчить про залучення додаткових інвестицій.
>0	<0	>0	<0	Грошові надходження від інвестиційної та фінансової діяльності допомагають покривати операційні збитки, проте загальний потік від'ємний. Така ситуація допускається для новостворених підприємств, в інших випадках вважається кризовою.
<0	>0	>0	>0	Активна інвестиційна діяльність підтримується залученими коштами від позик або додаткових вкладень власників, а також коштів отриманих від операційної діяльності. Це може бути ознакою агресивного розширення.
<0	>0	>0	<0	Підприємство має прибуткову операційну діяльність, активно інвестує у розвиток, але загалом відчуває дефіцит грошових коштів через перевищення витрат над надходженнями. Це свідчить про високий рівень інвестиційної активності за умов тимчасової нестачі ліквідності.
<0	>0	<0	>0	Інвестиційна діяльність здійснюється за рахунок операційної діяльності підприємства, що свідчить про те, що підприємство вкладає зароблені кошти в інвестиційні програми та інструменти.
<0	>0	<0	<0	Незважаючи на прибутковість операційної діяльності, відтік коштів в інвестиційній та фінансовій діяльності призводить до загального негативного результату. Це вказує на перевитрати в інвестиціях та високі фінансові зобов'язання.
<0	<0	<0	<0	Негативний грошовий потік у всіх видах діяльності свідчить про кризовий стан підприємства. Можливий

ЧГП _{ІД}	ЧГП _{ОД}	ЧГП _{ФД}	ЧГП _{ЗАГ}	Значення
				дефіцит оборотних коштів, недостатнє фінансування операцій і потреба в перегляді інвестиційної політики.

Джерело: складено автором

В умовах обмеженої інформації до усіх даних підприємства, маючи лише дані з відкритих джерел про фінансову звітність підприємства (форма №2 та №3), можна провести коефіцієнтний аналіз грошових потоків від інвестиційної діяльності. Зокрема, можна визначити структуру грошових потоків (формули (1.2-1.4), ефективність ГП (формула (1.5), рентабельність ГП (формула (1.6), достатність (дефіцитність) ГП (формула (1.7), ліквідність ГП (формула (1.8). Формули (1.2 – 1.8) сформовано на основі [13].

1. Коефіцієнт фінансування інвестиційної діяльності у процесі операційної

$$= \frac{\text{Чистий ГП від операційної діяльності}}{|\text{Негативний ГП від інвестиційної діяльності}|} = \frac{\text{р.3195 ф.№3}}{\sum(\text{р. 3255...р. 3290}) \text{ ф.№3}} \quad (1.2)$$

2. Коефіцієнт внутрішнього фінансування інвестиційної діяльності =

$$\frac{\text{Чистий ГП від операційної діяльності} + \text{Позитивний ГП від інвестиційної діяльності}}{|\text{Негативний ГП від інвестиційної діяльності}|} =$$

$$\frac{\text{р.3195 ф.№3} + \sum(\text{р. 3200...р. 3250})\text{ф.№3}}{\sum(\text{р. 3255...р. 3290}) \text{ ф.№3}} \quad (1.3)$$

3. Коефіцієнт зовнішнього фінансування інвестиційної діяльності =

$$= \frac{\text{Чистий ГП від фінансової діяльності}}{|\text{Негативний ГП від інвестиційної діяльності}|} = \frac{\text{р.3395 ф.№3}}{\sum(\text{р. 3255...р. 3290}) \text{ ф.№3}} \quad (1.4)$$

4. Коефіцієнт реінвестування (загальний) =

$$= \frac{|\text{Негативний ГП від інвестиційної діяльності}|}{\text{Чистий ГП за період}} = \frac{\text{р.3295 ф.№3}}{\text{р.3400 ф.№3}} \quad (1.5)$$

5. Коефіцієнт рентабельності ГП від інвестиційної діяльності =

$$\frac{\text{Чистий прибуток (збиток) за період}}{\text{Позитивний ГП від інвестиційної діяльності}} = \frac{\text{р. 2350 (р. 2355) ф.№2}}{\sum(\text{р. 3200...р. 3250})\text{ф.№3}} \quad (1.6)$$

6. Коефіцієнт інвестиційного притоку =

$$\frac{\text{Позитивний ГП від інвестиційної діяльності}}{\text{Позитивний ГП від інвестиційної діяльності} + \text{Позитивний ГП від фінансової діяльності}} =$$

$$\frac{\sum(\text{р. 3200...р. 3250}) \text{ ф.№3}}{\sum(\text{р. 3200...р. 3250})\text{ф.№3} + \sum(\text{р. 3300...р. 3340}) \text{ ф.№3}} \quad (1.7)$$

7. Коефіцієнт ліквідності інвестиційного ГП =

$$\frac{\text{Позитивний ГП від інвестиційної діяльності}}{|\text{Негативний ГП від інвестиційної діяльності}|} = \frac{\sum(\text{р. 3200...р. 3250}) \text{ ф.№3}}{\sum(\text{р. 3255...р. 3290}) \text{ ф.№3}} \quad (1.8)$$

Коефіцієнт фінансування інвестицій з операційної діяльності показує, наскільки операційний прибуток може покрити потреби для інвестиційних витрат. Якщо значення показник менше 1, то додатково потрібно залучати кошти, якщо ж більше 1 – то коштів достатньо для повного покриття. У разі недостатності цих коштів, розглядається коефіцієнт внутрішнього фінансування, що враховує і притоки від інвестиційної діяльності. Коефіцієнт зовнішнього фінансування відображає частку залучених коштів для фінансування інвестиційних потреб. Щоб зрозуміти, як реінвестується частину чистого прибутку, потрібно розрахувати загальний коефіцієнт реінвестування. У свою чергу, коефіцієнт інвестпотуку є індикатором, що визначає частку загальної прибутковості компанії відповідно до позитивного грошового потоку від інвестиційної діяльності. Завершальним у цьому логічному ланцюзі коефіцієнтного аналізу є коефіцієнт інвестиційного притоку та ліквідності: перший показує, яку частку у загальних фінансових надходженнях становлять саме інвестиції, другий ж показник демонструє віддачу від інвестиційних потоків.

Таким чином, розрахунок та інтерпретація вищезазначених коефіцієнтів дозволяє швидко та комплексно проаналізувати стан інвестиційної діяльності, маючи лише дані по руху грошових коштів (cash flow).

Складність господарських зв'язків і динаміка інвестиційного середовища зумовлюють всеохоплююче бачення теоретико-методологічних підходів до визначення ефективності від діяльності та її класифікації. Ефективність, як багатогранна економічна категорія, на понятійному рівні часто обмежується сприйняттям лише як позитивного співвідношення одержаних результатів до витрачених ресурсів. Однак поглиблення в економіко-філософського пізнання дозволяє підійти до визначення ефективності з різних точок зору, не лише через призму економічних показників, а й більш широко – враховуючи соціальний, екологічний, інноваційний, ресурсний та інші аспекти. Класифікація ефективності дозволяє відкрити нові горизонти та більш фундаментально вплинути на управлінські рішення. Рисунок 1.3 систематизує існуюче бачення

щодо напрямів класифікації визначення ефективності від інвестиційної діяльності підприємств.

за метою визначення
• абсолютна
• порівняльна
за напрямом
• нове будівництво
• реконструкція
• технічного переозброєння
• природоохоронні заходи
• розширення діючих підприємств
• створення або придбання нематеріальних активів
• розвиток соціальної сфери
• інноваційне спрямування (додано автором)
• автоматизація та цифровізація (додано автором)
• енергоефективне спрямування (додано автором)
• розвиток логістичної інфраструктури (додано автором)
• підвищення кваліфікації трудового персоналу (додано автором)
• інше (додано автором)
за видом отриманого корисного результату
• економічна
• фінансова (додано автором)
• соціальна
• екологічна
• науково-технічна
• ресурсна
• стратегічна (додано автором)
за комплексністю результатів
• адитивна
• мультиплікативна
• синергічна
• емерджентна
• латентна
за типом економічного зростання результатів інвестиційної діяльності
• екстенсивного розвитку
• інтенсивного розвитку
за кількістю оцінюваних проєктів
• окремого проєкту
• сукупності проєктів
за часовим горизонтом (додано автором)
• короткострокова
• довгострокова
за рівнем ризику (додано автором)
• високоризикова
• низькоризикова
за видом ефекту (додано автором)
• прямий ефект
• непрямий ефект

Рисунок 1.3 - Класифікація ефективності інвестиційної діяльності

Джерело: побудовано автором на основі [14]

Для всебічного розгляду однієї з діяльності підприємства автором пропонується комплексна методика (рис.1.4), яка включатиме три поступових рівня дослідження. На першому рівні здійснюється попередній аналіз або скринінг, який дозволяє швидко та поверхнево оцінити наявність та стан інвестиційних процесів. На другому етапі вже більш поглиблено вивчається структура, динаміка інвестиційних активів, ефективність від діяльності, ризик-метрики тощо. На третьому етапі можлива деталізація окремо інвестиційного проєкту за фінансовою та економічною оцінками.

Комплексна методика до оцінки інвестиційної діяльності узагальнено на рис. 1.4.

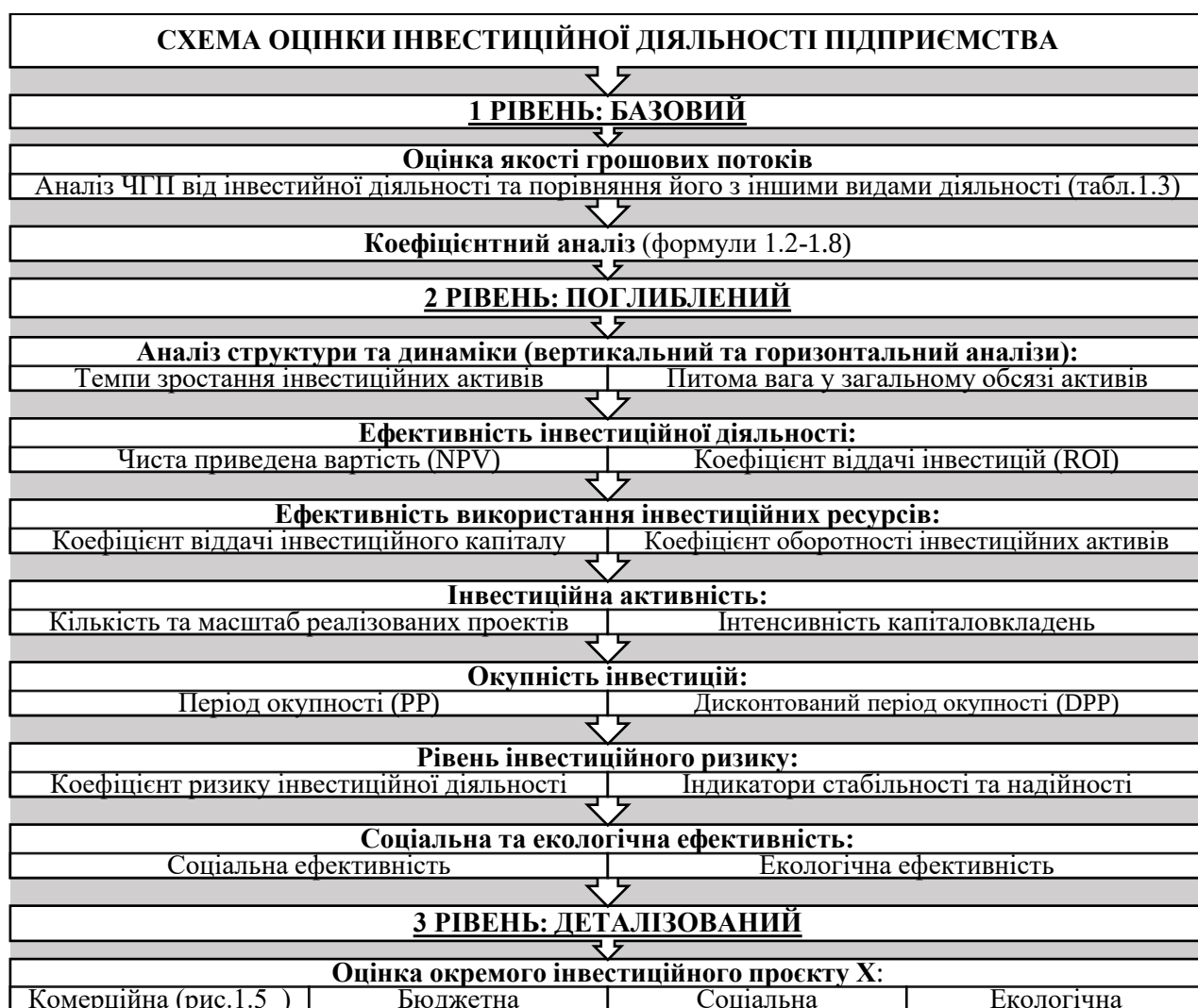

Рисунок 1.4 - Схема оцінки інвестиційної діяльності підприємства

Джерело: побудовано автором

Оцінюючи результативність окремого інвестиційного проєкту зазвичай використовують кількісні показники, які можна розрахувати на основі даних із фінансової звітності. Для визначення ефективності можна підійти як з фінансової сторони, так і з економічної (рис.1.5). Перший дозволяє зробити висновки на основі найважливіших груп показників при прийнятті рішення: ліквідності, рентабельності, стійкості та ділової активності. Економічна підхід застосовується з метою отримання відповіді на запитання «Чи збільшиться багатство власників (акціонерів) бізнесу та кредиторів (за їхньої наявності)?». В свою чергу економічна оцінка містить розрахунок показників за двома методами, які мають принципові відмінності. Показники, що обчислюються за традиційним або статичним методом базується на принципах бухгалтерського обліку та звітності, що ґрунтується на ній. Динамічні ж показники, на відміну від статичних, враховують математичний апарат концепції зміни вартості грошей у часі, тобто враховують дисконтування грошових потоків. Для прийняття управлінських рішень, результати фінансової оцінки вважаються необхідними, а економічної – як достатні. [15] Окрім комерційного підходу до визначення ефективності інвестиційного проєкту, виокремлюють бюджетну, соціальну та екологічну ефективності. Однак, без економічного обґрунтування проєкту недоцільним є проведення інших видів оцінки.

У сучасній практиці жодне прийняття рішення щодо впровадження інвестпроєкту не обходиться без обґрунтування економічної доцільності. Економічна оцінка є ключовим етапом у даному процесі, оскільки дозволяє кількісно оцінити доцільність проєкту з точки зору повернення вкладених ресурсів та провести ex-ante аналіз майбутніх грошових потоків. Показники, що використовуються за даною методологією, формують логіку мультиаспектного інвесторського вибору: від поверхневих показників до повноцінного аналізу грошових потоків (DCF). Найбільш розповсюдженими показниками є ті, що враховують фундаментальну економічну теорію – зміна вартості грошей у часі. Первинне значення набуває NPV (net present value), що зводить всі грошові потоки до поточної дати, тис самим показує різницю теперішньої вартості з

майбутньою. Додатне значення показника свідчить про економічну ефективність, тобто це означає, що вкладаючи гроші сьогодні в інвестиційний проєкт у майбутньому інвестор примножить капітал з урахуванням здешевлення грошей за цей період. Не менш показовим є значення IRR (internal rate of return), що репрезентує ставку дисконтуванням при якій приведені доходи дорівнюватимуть приведеним витратам. Однак через певні недоліки IRR, в науковій площині на заміну використовують модифікований показник – MIRR, що вважається більш реалістичним до ринкових умов раціональності. Для обрахунку періоду окупності прийнято використовувати DPP, що на відміну від PP враховує дисконтування грошових потоків та буде більш реалістичним показником.

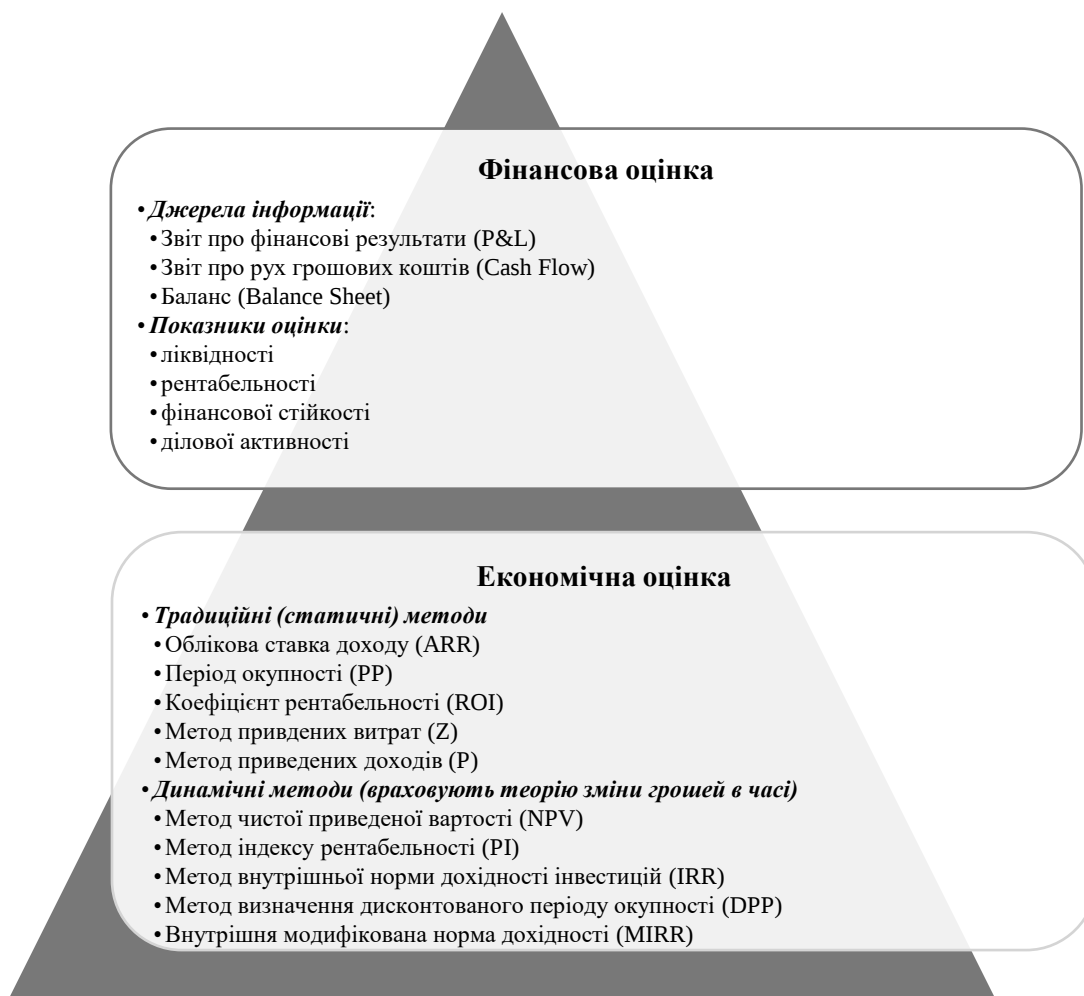

Рисунок 1.5 - Комерційна оцінка ефективності окремого інвестиційного проєкту підприємства

Джерело: побудовано автором на основі [15-16]

Таким чином, комерційна оцінка розмежовує два взаємопов'язаних, але водночас функціонально відмінних підходів – фінансова та економічна оцінки. Перша ґрунтується на фінансовій звітності компанії та оцінює ліквідність, рентабельність, фінансову стійкість та ділову активність, тобто відображає поточний стан підприємства та його спроможність впроваджувати проєкти з інвестування без порушення фінансової рівноваги. Друга ж оцінка виявляє потенційну привабливість проєкту за статичних та динамічних методів.

Висновки до розділу 1

У результаті розгляду сутнісного змісту інвестицій та класифікаційних підходів до інвестиційної діяльності було розширено бачення інвестицій не тільки з позиції джерела розширеного відтворення, а й з позиції довгострокової стратегії, що передбачає отримання не тільки інвесторського прибутку, а й інших ефектів (соціальних, екологічних, інноваційних).

В умовах волатильності економічного середовища, виокремлено фактори, що впливають на активізацію інвестдіяльності, шляхом групування їх на традиційні та новітні. До перших відносяться переважно фактори, що включають в себе податкову, монетарну політики, політичну стабільність. До других же відносяться фактори, що сформувалися під течією нової парадигми сучасного світоустрою, вони включають в себе: технологічні, інноваційні, глобалізаційні фактори, екологічні тренду та соціальну спрямованість підприємств.

З огляду на класифікацію, інвестиції можуть спрямовуватися на нове будівництво, реконструкцію, технічне переоснащення, на природоохоронні заходи, розвиток соціальної сфери, цифровізацію, логістику, енергоефективність, людський капітал та багато іншого. За результатами інвестиції бувають економічними, фінансовими, соціальними, екологічними та стратегічними. Враховано також комплексність від ефекту: від простого додавання до синергії чи латентного ефекту. За масштабом інвестиції можуть стосуватися окремого проєкту або їх сукупності, бути коротко- чи

довгостроковими, високо- або низькоризиковими. Така багатовимірна класифікація дозволяє всебічно підійти до оцінки інвестиційної діяльності підприємства, обирати ефективні напрями та прогнозувати очікувані ефекти від інвестицій.

Оцінювання та аналіз інвестиційної діяльності є фундаментальним інструментарієм для управлінських рішень. В межах цього дослідження запропоновану власну комплексну оцінку, що передбачає 3 етапи від базового до деталізованого до окремого інвестпроекту. На базовому рівні проводиться поверхневий аналіз якості та структури грошових потоків за допомогою коефіцієнтного аналізу та встановлення типу комбінації від результатів руху грошових потоків від всіх видів діяльності. Значну увагу приділено комерційному оцінюванню, яке включає фінансову та економічну оцінки. У свою чергу, система економічних показників ефективності інвестиційної діяльності є багаторівневим та поліфункціональним підходом, що враховує принципи економічної доцільності, часову зміну грошей, мультикритеріальність та управлінську обґрунтованість, що відіграє ключову роль при прийнятті рішення щодо того чи іншого інвестпроекту. Поряд із цим, у сучасних умовах зростає значущість підходів, що враховують нефінансові параметри: соціальну, екологічну та бюджетну складову інвестицій, що дозволяють забезпечити міждисциплінарну глибину оцінювання.

Таким чином, стає зрозуміло, що інвестиційна діяльність є не менш важливою, як і операційна, вона є багатогранним економічним явищем, що включає в себе фінансову активність, технічне та інноваційне озброєння, а також стратегічну візію компанії.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Господарсько-правові засади функціонування підприємства та його загальна характеристика

Група «МХП» (далі – Група; МХП; Компанія; Холдинг; Підприємство)- це міжнародна компанія з коріннями міста Миронівки, веде свою діяльність у сфері харчових та агротехнологій та спеціалізується на м'ясному виробництві. Штаб-квартира розташована в Києві, при цьому виробництва є в Україні та на Балканах. Дочірні підприємства МХП працюють у Нідерландах, Великій Британії, Саудівській Аравії та інших країнах.

Бізнес-структура компанії охоплює декілька напрямів господарської діяльності, кожен з яких відіграє важливу роль у забезпеченні цілісної та ефективної моделі повного циклу агропромислового виробництва. Напрямок «Птахівництво» - один із ключових напрямів роботи, адже виручка від нього у загальній частці займає 53% (у 2024 році [17]), більше ніж половина продукції з птиці експортується до країн Європейського Союзу (з них 38% у 2024 році) та до країн Близького Сходу (з них 34% у 2024 році). Даний напрям спеціалізується на виробництві та реалізації свіжого та замороженого м'яса птиці, м'ясопереробної продукції, а також кулінарної продукції, включаючи мариновану курятину, напівфабрикати.

Бізнес-напрямок «Рослинні олії» зосереджений на виробництві харчових рослинних олій та супутньої продукції, зокрема лущиння соняшника, яке використовується в якості підстилки у пташниках, а також соняшникові пелети, що призначені для годівлі тварин – це дозволяє ефективно та без відходів замикати ресурсний цикл. Виробничі потужності включають один завод із переробки сої та три заводи з переробки соняшника, що розташовані на території України. Основними споживачами продукції є міжнародні трейдери, що забезпечують стабільне надходження валютної виручки до компанії. У 2024 році загальний обсяг виробленої олії склав 433 694 тонни та приніс компанії 457 млн

дол. США виручки, що на 25% менше за попередній рік. Така зміна пояснюється в першу чергу негативними тенденціями цін на рослинну олію на міжнародну ринку та зниженням обсягів продажу соняшникової олії на 14%, яка порівнюючи із соєвою олією займає більшу частку в структурі продажу.

Бізнес-напрямок «Агро» відповідає за вирощування зернових культур і забезпечення виробництва великої рогатої худоби, включаючи, яловичину, молоко та молочні продукти, що забезпечує вертикальну інтеграцію усього виробничого ланцюга. У даному напрямку продаж агропродукції на експорт приносить від 70-77% [17] виручки. Загальний земельний банк угідь під посіви становить приблизно 350 850 га землі, що вважається найбільшим банком серед агрокомпаній в Україні. Понад 70% засіюються кукурудзою, соняшником і соєю, у 2025 році вперше на 200 гектарах полів МХП з'явиться технічна конопля. Посівна компанія 2025 передбачає забезпечення власним насінням на 90%, що зменшує технологічні витрати; акцент на органічні добрива, зменшення технічного обробітку традиційним способом,

Виокремлюється також напрямок «Європейський операційний сегмент», який займається виробництвом та продажем курятини та перероблених м'ясних продуктів на зовнішніх ринках, зокрема у 18 європейських країнах. Компанія володіючи виробничі активи у Словенії, Хорватії, Сербії, Боснії та Герцеговини, а також маючи дистриб'юторські компанії в Австрії, Північній Македонії та Румунії, зміцнює лідируючі позиції на ринку, а також сприяє диверсифікації джерел доходу та стабільній валютній виручці.

Як кулінарна компанія МХП розвиває більше 18 продуктових брендів. Компанія пропонує свою продукцію під такими відомими брендами «Наша Ряба», «Кваліко», «Апетитна», «Бащинський», «Куратор», «Султанах», «Ассілах», «Українська курка», «Легко!», «Легко!», «Секрети шефа!» (рис.1.1). Щоб українці завжди мали доступ до якісних та смачних продуктів харчування, компанія спільно з партнерами розвиває кілька мереж: магазини «М'ясомаркет», «Їжа Свіжа», «Наша Ряба», заклади смачного безпечного фастфуду Döner Маркет. Сумарна кількість магазинів і закладів по всій Україні становить майже

1500 магазинів і закладів, зокрема 270+ «М'ясомаркетів» і 180+ Döner Маркетів [18].

Рисунок 2.1 – Відомі бренди Групи

Джерело: взято з [19]

Земельний банк налічує понад 370 000 га, охоплюючи 12 областей України. Рисунок 2.1 демонструє географічне покриття бізнесу по областях України. Окрім представлення в Україні, компанія має виробничі потужності на Балканах, в Нідерландах та Іспанії, офіси в країнах Близького Сходу та Північної Африки.

Рисунок 2.2 – Географія бізнесу МХП в Україні

Джерело: взято з [18]

Материнською компанією Приватного Акціонерного Товариства «МХП» є МНП SE (ідентифікаційний код SE 27). Дочірні компанії ПрАТ «МХП» представлені на рис.2.2.

Особливість та унікальність діяльності компанії полягає в її циркулярності та безвідходності. Представлена схема (рис.2.3) ілюструє замкнений агроіндустріальний цикл групи МХП, заснований на принципах сталого розвитку та ефективного використання ресурсів. зі створення доданої вартості на кожному етапі. Вона демонструє, як взаємопов'язані виробничі ланки - від вирощування зернових до переробки м'яса - формують інтегровану систему, що охоплює рослинництво, тваринництво, виробництво кормів, м'ясопереробку, логістику, біоенергетику й виробництво добрив. Центральне місце в системі займає зернове виробництво, продукція якого (зерно, лушпиння, відходи) слугує сировиною для виробництва кормів, біопалива та органічних добрив, що, своєю чергою, знову використовуються у виробничому циклі. Особливістю моделі є її замкненість і здатність до повторного використання побічних продуктів - таких як курячий послід, кістки, кров, відходи олії та пакування, що надходять до відповідних ланок переробки, енергетики чи удобрення.

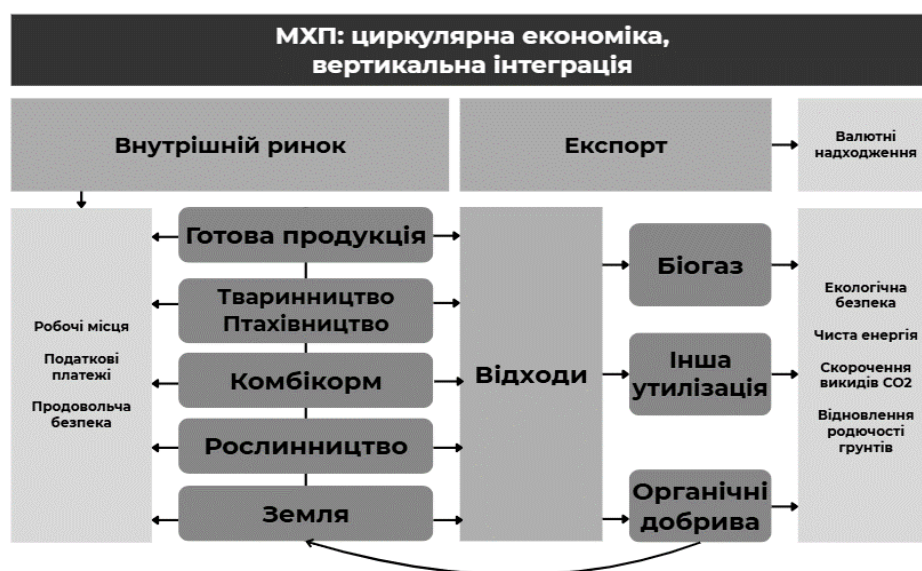

Рисунок 2.3 – Циркулярна економіка в МХП

Джерело: побудовано автором на основі [20]

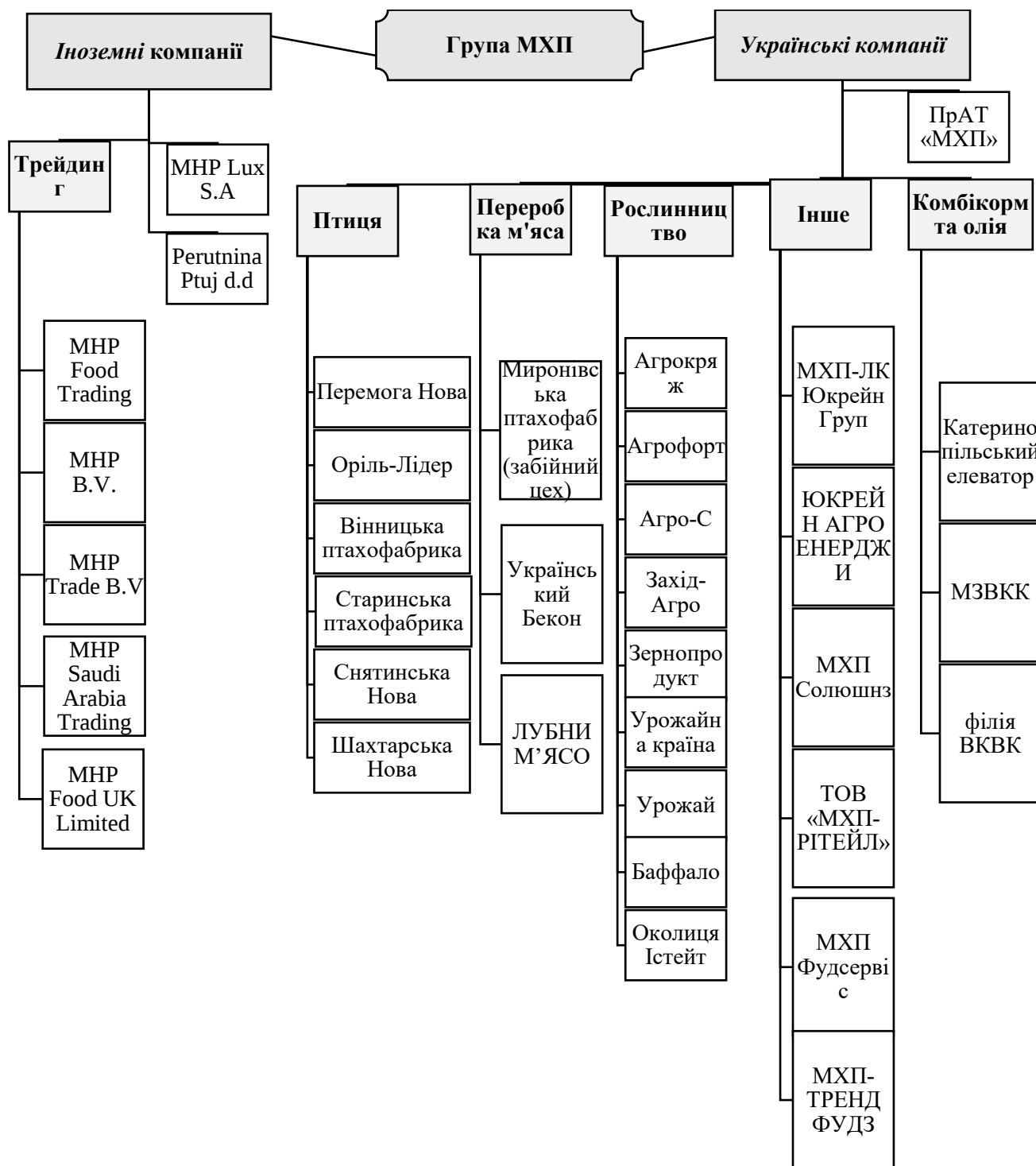

Рисунок 2.2 – Організаційна структура Групи за напрямками діяльності

Джерело: побудовано автором на основі [17-18]

Окрім основної виробничої діяльності, агрохолдинг активно розвиває корпоративну соціальну культуру через благодійний фонд «МХП-Громаді», який був створений ще у 2015 році. Основна мета фонду полягає у підтримці ініціатив, що сприяють соціальному, економічному та екологічному розвитку населених пунктів. Діяльність фонду охоплює кілька основних напрямів (рис.2.4). У сфері підтримки активної молоді фонд сприяє відкриттю молодіжних хабів, організовує покази українських фільмів, мовні курси, табори, спортивні заходи, а також розвиває місцеву інфраструктуру. Для працездатного населення передбачено відкриття громадських майстерень і надання грантів для розвитку мікро- та малого бізнесу. Людей поважного віку фонд підтримує через організацію культурних заходів, навчання користуванню сучасними гаджетами та створення центрів активного довголіття. Протягом останніх двох років МХП і благодійний фонд «МХП – Громаді» реалізували понад 250 проєктів розвитку громад на суму 21 млн грн, підтримали 540 культурних проєктів на 70 млн грн та надали допомогу більш ніж 100 малим бізнесам, що сплатили до місцевих бюджетів понад 3 млн грн податків.

Рисунок 2.4 – Напрями діяльності БФ «МХП-Громаді»

Джерело: взято з [21]

Після початку повномасштабної війни в Україні компанія продовжує операційну й інвестиційну діяльність. З 24 лютого 2022 року МХП виділив

3,5 млрд грн на гуманітарні потреби. У 2023 році податкові відрахування до бюджетів усіх рівнів перевищили 6 млрд грн, що на 1,4 млрд грн більше, ніж у 2022 році. Інвестиційні проєкти за цей період склали 225 млн дол. США.

У межах програми «МХП Поруч» ведеться підтримка військових і ветеранів: понад 3300 співробітників були мобілізовані (12% від загальної чисельності); загальна сума виплачених їм зарплат перевищила 1 млрд грн; на медичну та соціальну допомогу пораненим і родинам загиблих спрямовано понад 50 млн грн. На роботу в компанію вже повернулися більше 290 ветеранів. Загалом у 2024 році було витрачено понад 1,695 млрд грн на проєкти корпоративної соціальної відповідальності, з них 1,157 млрд грн на проєкти, що пов'язані з воєнною підтримкою.

Сукупність цих показників відображає стратегію МХП, орієнтовану на експорт, технологічну модернізацію, соціальну відповідальність і підтримку економіки України під час воєнних дій.

На рисунку 2.5 представлена організаційна структура МХП, що поділена на ключові бізнес-напрями: *Go to Market*, *Core Business*, *Supply Chain* та *Business Enablers*. Вона демонструє розподіл відповідальності між різними підрозділами компанії, включаючи виробництво, експорт, логістику, закупівлі, сталий розвиток, енергетичні інновації, інформаційні технології, фінанси та інші функції.

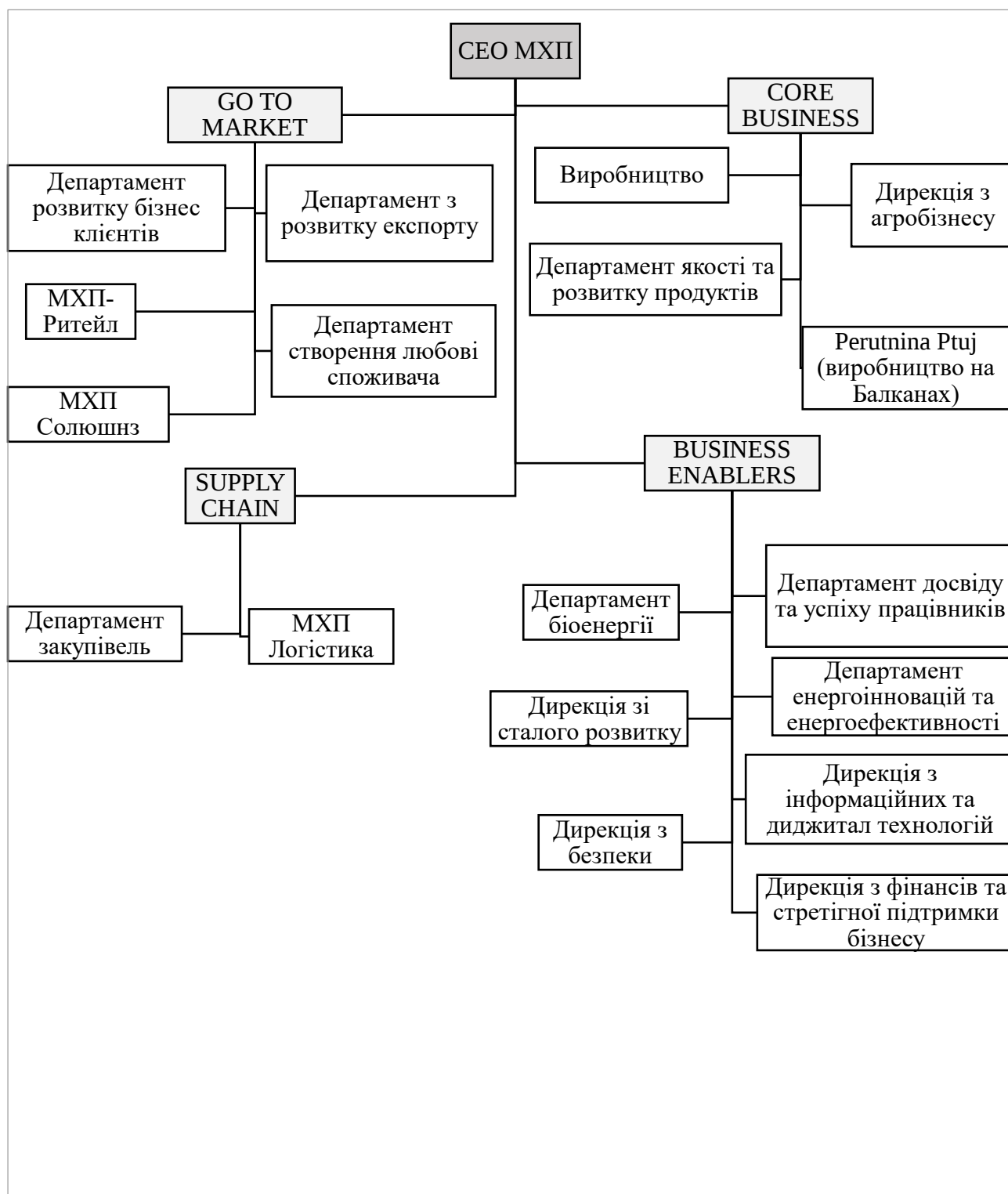

Рисунок 2.5 – Організаційна структура МХП

Джерело: побудовано автором на основі внутрішньої документації Групи

Починаючи з 2019 року, Група трансформується із сировинної компанії у кулінарну, як виклик сучасним тенденціям розвитку та реакцією на зростання попиту на товари з високою доданою вартістю, зокрема на готові страви

напівфабрикати та інші кулінарні рішення. Відтак, економічна модель компанії поступово змінюється: з фокусом не лише на ефективність виробничих процесів, але й на формування нової структури доходів через розвиток інновацій, споживчої аналітики та гнучкого реагування на зміну ринкових трендів.

З економічної точки зору, така трансформація означає перехід до вертикальної інтеграції з акцентом на розширення ланцюгів створення вартості - від вирощування сировини до виготовлення готових кулінарних продуктів. Ключовим активом у цій моделі стає кулінарна екосистема, яка об'єднує партнерів, інвесторів, наукові установи та технологічні компанії.

Не менш важливою є корпоративна культура, яка створюється за рахунок системи цінностей, що отримали назву «Ділософія» - філософія діла. Ці цінності не лише декларуються на рівні корпоративної політики, а й активно впроваджуються в усі рівні управління — від щоденних операцій до стратегічного планування. Особливу актуальність цей процес набув у контексті адаптації до нових умов воєнного часу, що вимагали переосмислення стандартів ведення бізнесу. З 2022 року керівництво компанії ініціювало комплексну кампанію з перегляду й оновлення підходів до управління цінностями, яка набула практичного наповнення у 2024 році. Таким чином, Ділософія складається з наступних 5 цінностей [22]:

- 1) Постійний розвиток – акцент на постійне вдосконалення, інноваційність.
- 2) Партнерство – взаємовигідна співпраця як всередині компанії, так із зовнішніми стейкхолдерами, важливість підтримки, обміну досвідом.
- 3) Цілеспрямованість – зосередженість на досягненні OKR (Objective Key Results).
- 4) Відповідальність – готовність брати на себе відповідальність за прийняті рішення, коректно реагувати по помилки та покращуватися.
- 5) Чесність та відкритість – культура відкритої комунікації, конструктивного зворотного зв'язку, взаємної поваги та етичного ведення бізнесу.

2.2. Аналіз фінансово-економічного стану підприємства

Фінансово-економічний стан є віддзеркаленням ефективності всієї діяльності підприємства, а також результативності топ-менеджменту. Як вертикально інтегрований агропромисловий холдинг, компанія функціонує у складному середовищі, де відчутний вплив факторів з різних боків: починаючи від екзогенних факторів (погодні умови, коливання цін на сировину, геополітичні події, інфляційні процеси, розвиток технологій та інновації, посилення вимог щодо відповідальності бізнесу, регуляторні вимоги щодо якості та безпеки продукції, логістичні процеси тощо) та ендогенних факторів (ефективність використання ресурсів, рівень технологічної оснащеності, якість прийняття управлінських рішень тощо). Тому здійснення комплексного аналізу дозволяє оцінити прибутковість, ліквідність, платоспроможність, фінансову стійкість компанії, виявити тенденції та вплив факторів на загальний результат компанії, а також розкрити потенційно вразливі місця, щодо яких потрібна особлива увага управлінського персоналу.

Річна звітність Групи, яка проходить аудиторську перевірку, публікується відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRS), базовою валютою презентації фінансової звітності є американський долар. що зумовлено як структурою власного капіталу, так і значною часткою експортних операцій у валютному вираженні. У зв'язку з цим у межах даного дослідження всі фінансові показники наводяться у валюті презентації, оскільки конвертація в національну валюту України є економічно недоцільним через нестабільність валютного курсу, а також ризик спотворення аналітичних висновків.

У 2024 році МХП продемонстрував помірне зростання основних фінансових показників порівняно з 2023 роком. Загальне збільшення виручки склало 0,8 % (табл.2.1), що було зумовлено переважно за рахунок аграрного сегменту (збільшення виручки на +67,8%, незважаючи на зменшення урожайності для прибуткоформуючих культур, таке значне зростання відбулося виключно за рахунок фактору ціни: середня ціна на соняшник у 2024 році

становила 582 \$/т, що на +63,0% більше за попередній рік, також суттєво зросла ціна сої до 402 \$/т). Водночас виручка від продажу м'яса птиці знизилася на -0,6 %, за рахунок обох факторів: зменшення ціни продажу для європейського ринку з 3,54 EUR/кг до 3,47 EUR/кг, а також зменшення обсягів продажу м'яса загалом на -5,8%.

Таблиця 2.1 – Динаміка основних фінансових показників Групи

Показник, млн.дол.США	2021	2022	2023	2024	Відн.відхилення 2024/2021, % (Базисний)	Відн.відхилення 2024/2023, % (Ланцюговий)
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2372	2 642	3021	3046	28,4%	0,8%
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	185	-128	-48	135	-27,0%	-381,3%
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	-1813	-1906	-2334	-2333	28,7%	0,0%
Валовий прибуток	745	608	639	848	13,9%	32,7%
Адміністративні витрати	-228	-254	-270	-348	52,5%	28,9%
Інші операційні доходи	12	13	19	16	35,2%	-15,8%
Інші операційні витрати	-14	-83	-49	-76	426,9%	55,1%
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	-11	-29	0	-27	154,5%	0,0%
Операційний прибуток	503	255	339	413	-17,9%	21,8%
Фінансові доходи	11	6	37	21	99,4%	-43,2%
Фінансові витрати	-150	-155	-163	-160	6,4%	-1,8%
Курсові різниці	40	-365	-40	-125	-408,9%	212,5%
Фінансовий результат до оподаткування	404	-259	173	149	-63,1%	-13,9%
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-7	28	-31	-5	-27,7%	-83,9%
Чистий прибуток (збиток)	397	-231	142	144	-63,7%	1,4%
Скоригована EBITDA	648	384	445	566	-12,7%	27,2%
Операційна маржа, %	21,2%	9,6%	11,2%	13,6%	-7,7%	2,3%
EBITDA маржа, %	27,3%	14,5%	14,7%	18,6%	-8,7%	3,9%

Джерело: сформовано автором на основі [17,23-25]

Завдяки специфіці застосування особливостей міжнародного стандарту бухгалтерського обліку (IAS 41 «Сільське господарство») валовий прибуток зріс

на третину і досяг 848 млн дол. США, при тому що собівартість реалізованої продукції залишилася сталому рівні. Не менше показовим є зростання операційного прибутку групи на +21,8 %, порівнюючи з минулим роком, що принесло компанії 413 млн дол. США, але знов таки дане зростання відбулося не за рахунок скорочення адміністративних чи інших операційних витрат, а за рахунок чотирикратного первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції за МСБО 41.

Скоригована EBITDA збільшилась на 27 % і склала 566 млн дол. США. Найбільший приріст EBITDA зафіксовано в агросегменті (+271 %). У сегменті птиці показник EBITDA зменшився на -8,9%. EBITDA Perutnina Ptuj збільшилась на 16,5%. У розрізі сегментів найбільший внесок у скориговану EBITDA (net of IFRS 16) забезпечив напрям птахівництва — 252 млн дол. США, або 39% загального показника. Наступним за обсягом є агровиробництво — 264 млн дол. США, що відповідає 41% скоригованої EBITDA, при цьому маржа сегмента сягає 69%, що вказує на високу рентабельність по даному напрямку. Європейський сегмент забезпечив 15% EBITDA, але зі значно нижчими абсолютними обсягами (87 млн дол.) і маржею на рівні 13%. Напрямок переробки олії сформував лише 48 млн дол. EBITDA (7% загального показника), що свідчить про нижчу капіталізацію цього сегмента.

Вплив війни залишається суттєвим для компанії. Витрати, пов'язані із заробітною платою мобілізованих співробітників, склали 21,4 млн дол. США. Їх перенесли з фінансових результатів окремих сегментів до загальних витрат. Загальні витрати, що пов'язані з наслідками подолання військової агресії досягли позначки у 53,7 млн дол., з них майже половина це підтримка місцевих громад донатами.

Загалом результати 2024 року відображають стійкість бізнес-моделі МХП в умовах війни, її здатність адаптуватися до змін ринкового середовища, а також ефективність у контролі та стабільності витрат і реалізації експортної стратегії. Варто відмітити той факт, що у 2022 році, як і більшість українських компаній, холдинг зазнав чистий збиток у розмірі 231 млн дол. США, однак вже у 2023 році

зміг адаптуватися та отримати чистий прибуток у розмірі 142 млн дол. США (рис.2.6) та зберегти схожий результат у наступному році.

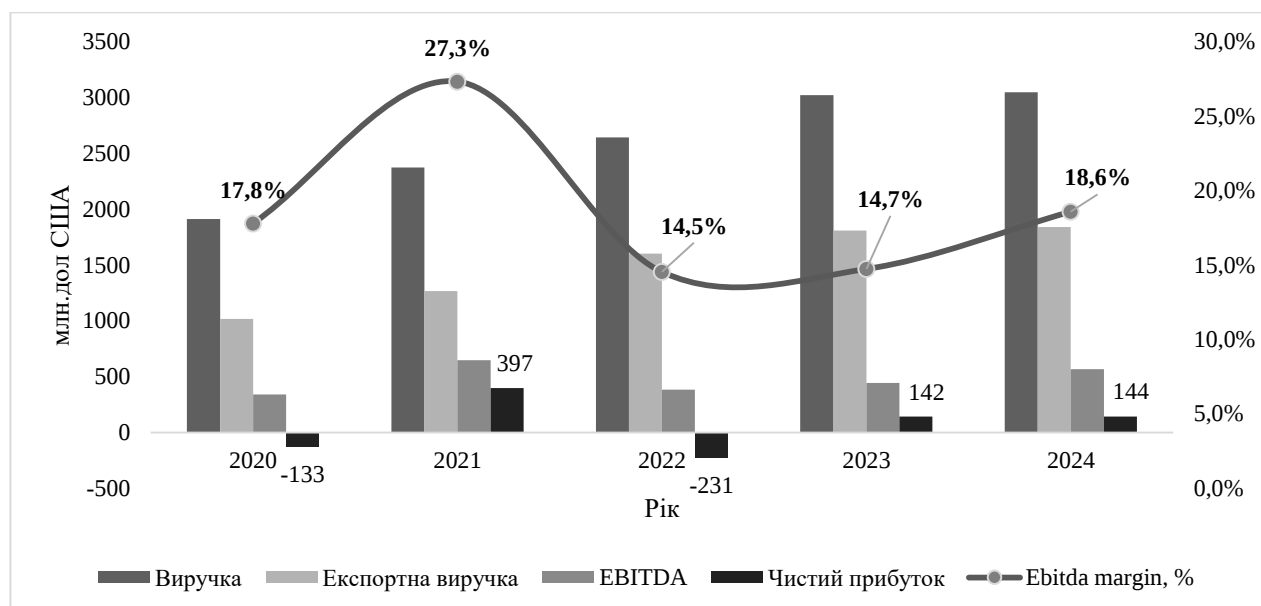

Рисунок 2.6– Динаміка виручки та EBITDA Групи

Джерело: побудовано автором на основі табл.2.1

Для всебічного та поглибленого аналізу потрібно провести коефіцієнтний аналіз, який дасть змогу врахувати всі аспекти фінансового-економічного стану підприємства.

Аналіз рентабельності дає змогу оцінити ефективність діяльності компанії, її інвестиційну привабливість, конкурентоспроможність та здатність генерувати стабільний прибуток у мінливому середовищі. Як видно з табл.2.2 найкращі показники були у 2021 році, у рік повномасштабної війни Група зафіксувала збиток, показники у 2023 та 2024 суттєво не відрізняються.

Таблиця 2.2 – Динаміка показників рентабельності Групи

Назва показника	2021	2022	2023	2024	Відн. зміна, 2024/2021, пункт / %
Рентабельність активів (Return on Assets, RoA), %	9,7%	-6,1%	3,7%	3,3%	-6,4%
Чиста рентабельність (Net Profit Margin), %	16,7%	-8,7%	4,7%	4,7%	-12,0%
Валова рентабельність (Gross Margin), %	29,1%	24,2%	21,5%	26,7%	-2,5%
Рентабельність власного капіталу (Return on Equity, RoE), %	22,1%	-16,0%	9,1%	7,3%	-14,8%
Період окупності власного капіталу, роки	4,52	-6,26	11,03	13,65	23,7%

Джерело: розраховано автором на основі даних з [17,23-25]

Для розрахунків табл.2.2 використано формули (2.1 – 2.5), що наведені у Додатку А.

Аби виявити причину зменшення на -14,8 процентних пункти рентабельності власного капіталу за чотири роки, застосуємо модель Дюпона, яка передбачає декомпозицію RoE на три фактори: рентабельність продажів, оборотність активів та фінансовий важіль.

Трифакторна мультиплікативна виглядатиме наступним чином:

- $ROE = \text{Чиста рентабельність} * \text{Коефіцієнт оборотності активів} * \text{Фінансовий важіль} = (\text{Чистий прибуток} / \text{Виручка}) * (\text{Виручка} / \text{Активи}) * (\text{Активи} / \text{Власний капітал})$ (2.6)

$$1) ROE_{2021} = (397/2372) * (2372/4104) * (4104/1794) = 16,7 * 0,58 * 2,29 = 22,1 \%$$

$$2) ROE_{2024} = (144/3046) * (3046/4426) * (4426/1966) = 4,7 * 0,69 * 2,25 = 7,3 \%$$

З огляду на розрахунки, можна зрозуміти, що рентабельність власного капіталу знизилася за рахунок зменшення прибутковості від продажів, тобто компанія генерує наразі менше прибутку з кожної гривні виручки. Інші два фактори не так суттєво змінилися аби дати ваговий вплив на результативний показник. Наступним етапом варто розкласти на наступні фактори чистий прибуток: на виручку та сукупні витрати. Враховуючи той факт, що за чотири роки виручка від реалізації виросла на +28,4% (табл.2.1), а сукупні доходи зросли на +24,8%, тоді як сукупні витрати теж зросли, але у більшу сторону – на +40,8%. Отже, декомпозиція факторів за моделлю Дюпона показала, що рентабельність власного капіталу зменшилися за рахунок зростання витрат.

Показником майнового стану слугує частка основних засобів в активах, яка варіюється в межах 47-52% (табл.2.3), причому спостерігається тенденція до зростання. Компанія активно збільшує свій автопарк та техніку, а також придбає нові будівлі. У 2024 році компанія придбала три компанії «М'ясний хутір», «Овочева скарбниця» та логістичну компанію «KTL Ukraine».

Ефективність використання активів спершу зростала, але у 2024 році знизилася (оборотність активів з 0,8 до 0,7), що погіршило ресурсну віддачу. Фінансова незалежність стабільна (коефіцієнтне значення в межах 0,38 - 0,44),

щодо стану фінансової стійкості, то вона відновилася до рівня 2021 року. Наступним кроком доцільно проаналізувати здатність підприємства вчасно розрахуватися по своїм зобов'язанням, тобто збалансованість між поточними зобов'язаннями та оборотними активами. Ліквідність підприємства зазнала коливань за аналізований період. Коефіцієнт поточної ліквідності знизився з 3,1 у 2021 році до 1,9 у 2023 році, відбулося за рахунок перекласифікації облігацій з довгострокових в короткострокові на суму 348 млн дол.. Проте у 2024 році значення покращилося до 2,5, що є позитивним зрушенням (+34% до попереднього року), хоча ще не повертається до рівня 2021 року. Однак варто також зауважити, що показники ліквідності знаходяться в межах своїх нормативних значень.

Проблемною лишається робота з дебіторами: термін обігу зріс з 41 до 66 днів, а операційний цикл подовжився вдвічі (до 99 днів), що ускладнює грошовий потік. Загалом підприємство фінансово стабільне, але потребує покращення оборотності та роботи з дебіторською заборгованістю.

Таблиця 2.3 – Динаміка основних показників фінансового стану Групи

Показник	Роки				Відносне відхилення	
	2021	2022	2023	2024	2024 /2021	2024/ 2023
Частка основних засобів в активах, %	47,3%	48,7%	48,5%	52,0%	4,7%	3,5%
Оборотність активів (ресурсовіддача), обороти	0,58	0,67	0,79	0,73	26,8%	-6,7%
Фондовіддача на 1 тис. дол.	1,22	1,39	1,62	1,46	19,0%	-9,9%
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,44	0,38	0,40	0,44	1,6%	10,2%
Коефіцієнт фінансової стабільності (стійкості)	0,78	0,61	0,68	0,80	2,9%	18,3%
Коефіцієнт ліквідності поточної (покриття)	3,13	2,92	1,87	2,50	-19,9%	34,0%
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,52	0,56	0,51	0,53	2,7%	4,1%
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	2,0	1,9	3,5	2,2	11,4%	-37,2%
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості, дні	41	76	63	66	58,7%	3,7%

Продовження таблиці 2.3

Показник	Роки				Відносне відхилення	
	2021	2022	2023	2024	2024 /2021	2024/ 2023
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, дні	81	73	84	91	11,8%	9,0%
Тривалість операційного циклу, дні	50	116	95	99	100,4%	4,1%

Джерело: розраховано автором на основі даних з [17,23-25]

Для розрахунків табл.2.3 використано формули (2.7 – 2.16), що наведені у Додатку А.

2.3. Аналіз показників інвестиційної діяльності підприємства

Інвестиційний портфель Групи МХП налічує 399 проєктів, з них за напрямком Expansion (табл.2.4) – 3 проєкти, Development - 299 проєктів, Maintenance – 10 проєктів, Compliance – 87 проєктів.

Таблиця 2.4 – Класифікація інвестиційних портфельів за їх типами в МХП

Тип портфеля	Тип проєкту	Пояснення типу проєкту
«Expansion» (Розширення)	M&A	проєкти злиття та поглинання
	New Construction	будівництво нових виробничих потужностей
«Development» (Розвиток)	Capacity Increase	проєкти зі збільшення обсягів виробництва за рахунок збільшення поточних виробничих потужностей
	New Products	розвиток нових продуктів. Цей підтип проєктів містить у собі: - Проєкти інновацій, зокрема такі, що відповідають стратегії трансформації в кулінарну компанію. - Проєкти ініційовані департаментом продажів і маркетингом з випуску нового продукту/доопрацювання наявного, вихід на нові ринки збуту.
	Cost effectiveness	підвищення ефективності виробництва
	Product quality	підвищення якості продукції
	IT-New system/product	Розробка нового ІТ продукту/системи
	IT-System/product scaling	Масштабування існуючого ІТ продукту/системи
	IT-System/product improvement	Покращення існуючого ІТ продукту/системи

Продовження таблиці 2.4

Тип портфеля	Тип проекту	Пояснення типу проекту
«Development» (Розвиток)	Logistics	проекти, пов'язані з логістикою, які включають у себе: • Sales logistics - усі проекти, пов'язані з розвитком або оптимізацією логістики продажів • Production logistics - усі проекти, пов'язані з розвитком або оптимізацією виробничої логістики
	Other	інші проекти, пов'язані з підвищенням ефективності компанії, зокрема придбання землі та корпоративних прав.
«Maintenance» (Підтримка)	Replacement	заміна виробничого обладнання у зв'язку зі зносом;
	Repairs	капітальний ремонт виробничого обладнання та інфраструктури;
	Admin Maintenance	ремонт адміністративних приміщень та інфраструктури;
	Logistics Maintenance	проекти, пов'язані з логістикою, які включають у себе: • Sales logistics Maintenance - усі проекти, пов'язані з розвитком або оптимізацією логістики продажів • Production logistics Maintenance - усі проекти, пов'язані з розвитком або оптимізацією виробничої логістики
«Compliance» (Відповідність)	Legislation	ініційовані вимогами законодавства;
	Ecology	пов'язані з екологічними вимогами, охороною навколишнього природного середовища тощо;
	Labour Safety	охорона праці - проекти, пов'язані з підтриманням або розвитком робочого побуту (включно із санітарно-гігієнічними умовами праці), питного режиму та робочого харчування; об'єктів соціального призначення, що перебувають на балансі підприємств.
	Commercial requirements	проекти обумовлені виконанням загальновстановлених на конкретному ринку комерційних вимог.
	Security	проекти, пов'язані із забезпеченням безпеки та контролю доступу
	Social	забезпечення умови роботи співробітників компанії
	IT-New system/product	Розробка нового ІТ продукту/системи
	IT-System/product scaling	Масштабування існуючого ІТ продукту/системи
	IT-System/product improvement	Покращення існуючого ІТ продукту/системи
	Other	інші проекти цієї категорії.

Джерело: побудовано автором на основі внутрішньої документації Групи

Найбільш показовим для аналізу є рух грошових коштів (Cash Flow), згідно нього грошовий потік від операційної діяльності зменшився з 438 до 246 млн дол. США (табл.2.5), зокрема через негативну зміну оборотного капіталу (-97 млн дол. у 2024 проти +61 млн у 2023). Основними причинами цього стали закупівлі кукурудзи, соняшнику та сої для переробки та трейдингу, збільшення авансів постачальникам енергоресурсів, зростання витрат на вирощування бройлерів та відшкодування ПДВ.

Інвестиційна діяльність була масштабною: чисті витрати сягнули 333 млн дол. США, що на 46% більше, ніж у 2023 році. Основна частина (290 млн) - це капітальні інвестиції, переважно спрямовані на розширення виробництва в ЄС, модернізацію потужностей, проєкти з енергоефективності (BioLNG, генерація газу), виробництво кормів для тварин, розвиток нових напрямів з доданою вартістю (Pet Food, non-commodity м'ясна продукція). За рік Група придбала увесь пакет акцій хорватської компанії Topi d.o.o. за 14,3 млн дол., і 70% акцій британської компанії KK & Sons Group Ltd за 3,9 млн дол. Окрім цього, було інвестовано 15,6 млн дол на придбання «М'ясного Хутіра» та 7,1 млн дол на підприємство у Саудівській Аравії. Вже у 2025 році Холдинг завершив придбання майже 92% статутного капіталу іспанського харчового лідера UVESA.

Фінансова діяльність дала скромний чистий грошовий приплив - лише 17 млн дол., проте це суттєво краще за відтік у 86 млн у 2023 році. Очевидно, що компанія почала активніше залучати зовнішні ресурси для покриття інвестиційних потреб.

У підсумку можна сказати, що загальна зміна залишку грошових коштів є негативною: -70 млн дол. США у 2024 році, тоді як у 2023 компанія мала чистий приріст на 124 млн. Це є прямим наслідком агресивної інвестиційної стратегії, яка потребує зовнішнього фінансування, але має потенціал для зростання прибутковості в середньо- та довгостроковій перспективі.

Таким чином, інвестиційна діяльність компанії у 2024 році характеризується високою динамікою, диверсифікацією напрямів та географії

інвестицій, суттєвим навантаженням на грошовий потік, але водночас створює основу для стратегічного зростання бізнесу у складних макроекономічних умовах.

Оцінка динаміки руху грошових коштів за видами діяльності демонструє, що чистий рух від операційної діяльності упродовж чотирьох років є додатнім, хоч і зменшився на 60,8% порівняно із 2023 роком за рахунок збільшення операційних витрат (табл.2.5). Щодо фінансової діяльності, то у 2023 році чистий рух був від'ємним і склав -86 млн дол за рахунок погашенню банківських кредитів та облігацій у даному періоді, проте вже у наступному році підприємство залучає додаткове банківське фінансування, внаслідок чого чистий фінансовий потік знов стає позитивним (17 млн дол). Чистий рух грошових коштів від інвестиційної діяльності був негативним у всіх роках, що є типовим для великої компанії. У 2021 році він становив -100 млн дол., у 2022 - 175 млн.дол, у 2023 – 228 млн, а у 2024 –333 млн, тобто зріс у 3,3 рази за чотири роки. Відносна зміна між 2024 і 2023 роками склала +46,1%, що свідчить про суттєве зростання інвестиційних витрат. Позитивні грошові надходження від інвестиційної діяльності (від реалізації активів та інвестицій у фінансові активи) залишаються незначними: від 79 млн дол. у 2021 році до 22 млн у 2024 році. Натомість негативний потік, зріс з 179 млн до 355 млн дол., що підтверджує агресивну інвестиційну політику компанії. Найбільшу питому вагу у негативних інвестиційних потоках займають витрати на придбання основних засобів. Відповідно до класифікації, що наведена у табл.1.3 за якістю грошових потоків, можна сказати, що у 2023 році інвестиційна діяльність здійснюється за рахунок операційної діяльності підприємства, що свідчить про те, що підприємство вкладає зароблені кошти в інвестиційні програми та інструменти. У 2024 році ж підприємство має прибуткову операційну діяльність, активно інвестує у розвиток, але загалом відчуває дефіцит грошових коштів через перевищення витрат над надходженнями.

Таблиця 2.5 – Динаміка руху грошових коштів

Показник, млн.дол.США	2021	2022	2023	2024	Відн.зміна 2024/2023, %
Позитивний рух від опер.діяльності	826	913	752	751	-0,1%
Негативний рух від опер.діяльності	-701	-775	-314	-505	60,8%
Чистий рух від опер.діяльності	125	138	438	246	-43,8%
Позитивний рух від інвест.діяльності	79	12	16	22	37,5%
Негативний рух від інвест.діяльності	-179	-187	-244	-355	45,5%
Чистий рух від інвест.діяльності	-100	-175	-228	-333	46,1%
Позитивний рух від фін.діяльності	329	232	280	589	110,4%
Негативний рух від фін.діяльності	-295	-175	-366	-572	56,3%
Чистий рух від фін.діяльності	35	57	-86	17	-119,8%
Чистий грошовий потік за період	57	24	136	-81	-159,6%
Якість грошових потоків	ЧГП _{Ід} <0 ЧГП _{Од} >0 ЧГП _{Фд} >0 ЧГП _{ЗАГ} >0	ЧГП _{Ід} <0 ЧГП _{Од} >0 ЧГП _{Фд} >0 ЧГП _{ЗАГ} >0	ЧГП _{Ід} <0 ЧГП _{Од} >0 ЧГП _{Фд} <0 ЧГП _{ЗАГ} >0	ЧГП _{Ід} <0 ЧГП _{Од} >0 ЧГП _{Фд} >0 ЧГП _{ЗАГ} <0	-

Джерело: побудовано автором на основі [17,23-25]

У 2024 році компанія значно активізувала інвестиційну діяльність як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Загальні витрати на розвиток за кордоном зросли більш ніж удвічі +106,8% (табл.2.6), зокрема за рахунок нових М&А-угод, розширення виробництва, ІТ-підтримки та запуску кормового напрямку в Хорватії. Це свідчить про прагнення до посилення міжнародної присутності та вертикальної інтеграції.

Водночас внутрішні інвестиції (CAPEX в Україні) збільшились на 34,9% і були спрямовані на модернізацію птахівництва, енергоефективність, розвиток кулінарної стратегії, ІТ-рішень, а також на комплаєнс і соціальну сферу. Значне зростання витрат на газогенерацію та сонячну енергетику свідчить про фокус на енергетичну незалежність і сталий розвиток.

У цілому така динаміка капітальних вкладень підтверджує стратегічний курс на інновації, міжнародну експансію та соціально-екологічну відповідальність. Це формує передумови для довгострокової інвестиційної привабливості компанії.

Таблиця 2.6 – Капітальні інвестиції за напрямками МХП

Напрямок	2023	2024	Абс.зміна, +/-	Відн.зміна, %
1) Розвиток за кордоном	57,3	118,5	61,2	106,8%
EU (Perutnina)	57,3	93,6	36,3	63,4%
- Злиття та поглинання (M&A)	0	14,7	14,7	100,0%
- Розширення	24,6	41,7	17,1	69,5%
- Ефективність	13,4	14,2	0,8	6,0%
- Підтримка та ІТ	11,4	20	8,6	75,4%
-Комплаєнс	7,9	3	-4,9	-62,0%
Корм для тварин (Хорватія)	0	19,6	19,6	100,0%
M&A Genesis (CSA)		5,3	5,3	100,0%
2) CAPEX МНР Україна	185,8	250,7	64,9	34,9%
Кулінарна стратегія	25,7	27,9	2,2	8,6%
- Україна	13,4	15,4	2	14,9%
- Експорт	12,3	12,5	0,2	1,6%
Проекти підтримки маржі	30,7	38,3	7,6	24,8%
- Птахівництво	12,8	24,6	11,8	92,2%
- Зерно, видобуток	17,9	13,7	-4,2	-23,5%
Енергетичні проекти	31,6	42,4	10,8	34,2%
- Біоенергія	18,9	17,8	-1,1	-5,8%
- Сонце	2,1	4,7	2,6	123,8%
- Газогенерація	0	14,4	14,4	100,0%
- Дизель-генератори	10,6	5,5	-5,1	-48,1%
Комплаєнс	11,2	24,6	13,4	119,6%
- Виробничі потреби	6,2	16,4	10,2	164,5%
- Екологія та біобезпека	0	5	5	100,0%
- Вимоги до якості	4,6	1,1	-3,5	-76,1%
- Безпека праці та соціальні	0,4	1,6	1,2	300,0%
- Інші проекти	0	0,5	0,5	100,0%
ІТ	6,5	7,9	1,4	21,5%
- Проекти	3,6	3,9	0,3	8,3%
- Підтримка та ліцензії	2,9	4	1,1	37,9%
Обслуговування	78,4	89,5	11,1	14,2%
- Птахівництво	26,8	28	1,2	4,5%
- Агро	29,6	35,6	6	20,3%
- Логістика	11,8	15,2	3,4	28,8%
- Адміністративне	6,1	7,8	1,7	27,9%
- Інше	4,1	2,9	-1,2	-29,3%
Інше та M&A	1,7	20,1	18,4	1082,4%

Джерело: побудовано автором на основі [17,23]

Відповідно до формул (1.2-1.8) обраховано основні показники для проведення коефіцієнтного аналізу інвестиційної діяльності, результати представлено у табл.2.7. Коефіцієнт фінансування інвестиційної діяльності в межах операційного процесу має значення менші за 1 протягом усього періоду, окрім 2023 року, що свідчить про неможливість повного покриття інвестиційних витрат за рахунок операційного прибутку, підприємство потребує залучення додаткового фінансування. За рахунок позитивних грошових потоків від інвестиційної діяльності вдавалося покривати інвестиційні витрати лише у 2021 та 2023 роках. Показник зовнішнього фінансування у 2023 році був від'ємним (-0,352), але у 2024 повернувся до позитивного значення (0,048), що вказує на часткове відновлення зовнішніх джерел покриття інвествитрат. Разом із тим, ефективність інвестиційної діяльності різко погіршилась у 2024 році: коефіцієнт реінвестування набув від'ємного значення (-4,111), а рентабельність інвестованого грошового потоку знизилась до -3,682. Це свідчить про перевищення витрат над надходженнями та про збитковість інвестицій. Коефіцієнт інвестиційного притоку залишався на дуже низькому рівні протягом всього періоду, а ліквідність інвестиційних потоків з 2022 року стабільно утримується на рівні близько 0,06. Така ситуація вказує на потребу в перегляді інвестиційної стратегії, зосередженні на дохідних проєктах і підвищенні платоспроможності інвестпотоків.

Таблиця 2.7 – Результати коефіцієнтного аналізу інвестиційної діяльності

Показник	2021	2022	2023	2024	Відн.зміна, 2024/2023
Коефіцієнт фінансування інвестиційної діяльності у процесі операційної	0,697	0,740	1,795	0,693	-61,4%
Коефіцієнт внутрішнього фінансування інвестиційної діяльності	1,136	0,804	1,861	0,755	-59,4%
Коефіцієнт зовнішнього фінансування інвестиційної діяльності	0,194	0,303	-0,352	0,048	-113,6%
Коефіцієнт реінвестування (загальний)	1,754	7,203	1,676	-4,111	-345,2%
Коефіцієнт рентабельності ГП від інвестиційної діяльності	0,727	2,025	8,500	-3,682	-143,3%
Коефіцієнт інвестиційного притоку	0,193	0,049	0,054	0,036	-33,4%
Коефіцієнт ліквідності інвестиційного ГП	0,440	0,064	0,066	0,062	-5,5%

Джерело: побудовано автором на основі табл.2.5

2.4. Кореляційно-регресійний аналіз ефективності капітальних інвестицій

Для дослідження взаємозв'язків та впливу на активізацію інвестиційної діяльності слід провести кореляційно-регресійний аналіз, який покаже залежність між змінними та зможе виявити певні закономірності.

В якості результативного показником (Y) обрано обсяг капітальних інвестицій, здійснюваних Групою МХП, що дозволяє кількісно відобразити інвестиційну діяльність підприємства. Для пояснення варіації цього показника у часі було відібрано низку економічно та статистично обґрунтованих факторних змінних, кожна з яких відображає певний аспект впливу на інвестиційну поведінку підприємства в агропромисловому секторі.

Для побудови економетричної моделі відібрано п'ять змінних: X_1 - балансова вартість основних засобів Групи на кінець кожного року, X_2 – розмір власного капіталу Групи на кінець періоду, X_3 - середній ступінь зносу матеріальних активів підприємствами в Україні, X_4 – індекс споживчих цін X_5 - обсяги викиду вуглецю від діяльності агросектору в Україні, X_6 - розмір прямих іноземних інвестицій, що надходять в Україну. Обґрунтування вибору змінних полягає у наступних припущеннях:

- 1) Перший фактор відображає накопичений виробничий потенціал компанії. З економічної точки зору, наявність значної кількості необоротних активів вимагає постійного капіталовкладення, зокрема на модернізацію, технічне переоснащення або заміну зношеного обладнання.
- 2) Другий фактор: розглядається як індикатор фінансової стійкості. В умовах обмеженого зовнішнього фінансування саме власний капітал виступає основним джерелом фінансування довгострокових інвестиційних проєктів.
- 3) Третій фактор: обрано відповідно до теорії життєвого циклу активів, згідно якої зі зростанням ступеня зносу, виникає потреба у капітальних інвестиціях.

- 4) Четвертий фактор: було включено до моделі як макроекономічний індикатор, що відображає загальний рівень інфляції в країні. Зростання індексу споживчих цін супроводжується зростанням вартості будівельно-монтажних робіт, обладнання та інших інвестиційних витрат, що, у свою чергу, може впливати як на номінальні, так і на реальні обсяги інвестицій. Високий рівень інфляції також може стримувати інвестиційну активність через підвищення ризиків та зниження прогнозованої ефективності капіталовкладень.
- 5) П'ятий фактор: включено до моделі як індикатор екологічного навантаження та сталого розвитку. Зважаючи на посилення регуляторного тиску на великі компанії, що мають великий вплив на забруднення екосистеми, припущено, що зі зростанням обсягів викидів, зростає і потреба у здійсненні екологічно-орієнтованих інвестицій: очисні споруди, установки з виробництво відновлювальних джерел енергії, нові технології, що дозволяють зменшити шкідливий вплив на екологію тощо. Таким чином, цей фактор дозволяє врахувати вплив глобальних екологічних тенденцій на інвестиційні рішення власниками бізнесу.
- 6) Шостий фактор: включено до моделі як агрегований індикатор інвестиційного клімату в Україні, який слугує основним показником стану інвестиційної привабливості та інвестиційних потоків в країні, а також відображає довіру іноземного капіталу до економіки в цілому.

Таким чином, обраний набір факторних змінних є статистично виправданим, економічно змістовним та дозволяє комплексно врахувати як внутрішні (фінансові, технічні), так і зовнішні (макроекономічні, екологічні, інституційні) детермінанти інвестиційної активності підприємства. Це створює підґрунтя для побудови надійної економетричної моделі, здатної пояснити динаміку капітальних інвестицій.

Вихідні дані змінних представлено в табл.2.8, для більш точних розрахунків обрано 10 років для дослідження.

Таблиця 2.8 – Вихідні дані для кореляційно-регресійного аналізу

Змінні		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Інвестиційні витрати МХП	Y	162	109	126	278	359	147	179	187	244	355
Основні засоби	X_1	1339	1254	1476	1634	2509	2108	1940	1856	1885	2301
Власний капітал	X_2	673	693	986	1098	1582	1238	1794	1446	1567	1966
Ступінь зносу матеріальних активів	X_3	60,1	58,1	55,1	60,6	56,9	58,5	57,7	56,4	56	56
Індекс споживчих цін	X_4	143,3	112,4	113,7	109,8	104,1	105	110	126,6	105,1	112
Обсяг викидів CO ₂ від Агровиробництва в Україні	X_5	2006	2546	2756	2558	3077	2931	2709	2747	2387	2489
Прямі іноземні інвестиції в Україну	X_6	-458	3810	3692	4455	5680	-868	6687	1152	4247	3329

Джерело: дані взято з [17,23-30]

Для побудови регресійної моделі перш за все потрібно провести кореляційний аналіз, який вияве тісноту залежності між змінними.

Таблиця 2.9 – Матриця коефіцієнтів кореляції R

	Y	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6
Y	1						
X_1	0,742	1					
X_2	0,656	0,838	1				
X_3	-0,119	-0,345	-0,493	1			
X_4	-0,324	-0,523	-0,468	0,312	1		
X_5	0,153	0,583	0,354	-0,348	-0,657	1	
X_6	0,384	0,221	0,429	-0,266	-0,557	0,276	1

Джерело: розраховано засобами MS Excel

Відповідно до результатів кореляційного аналізу, найбільш тісний зв'язок серед всіх змінних з результативним показником має змінна X_1 - балансова вартість основних засобів Групи на кінець кожного року (0,742)

та X_2 – розмір власного капіталу Групи на кінець періоду (0,656). Решта факторів показали практично відсутню або слабку тісноту зв'язку на результативний показник (табл.2.10).

Таблиця 2.10 - Шкала Чеддока

Значення коефіцієнта кореляції	Характеристика тісноти зв'язку
до 0,3	Практично відсутній
0,31-0,5	Слабкий
0,51-0,7	Помітний
0,71-0,9	Сильний (або тісний)
0,91-0,99	Дуже сильний

Джерело: взято з [31]

Таким чином, для подальшого регресійного рівняння буде використано лише два фактори, що показали найбільшу тісноту зв'язку. Однак варто перевірити змінні X на наявність мультиколінеарності. Відповідно до табл.2.9. коефіцієнт кореляції між X_1 та X_2 становить 0,838, що більше за 0,7, а отже, виникає потреба у виключенні з моделі одного з показників. Проведемо регресійний аналіз для кожного з факторів окремо.

Подальший регресійний аналіз, здійснений із використанням методу найменших квадратів, дозволив оцінити ступінь впливу вартості основних засобів на результативну ознаку. Коефіцієнт множинної кореляції дорівнює 0,742 (табл.2.11), що дозволяє стверджувати про наявність сильного позитивного лінійного зв'язку між незалежною змінною та капітальними інвестиціями. Проте більш значущим у контексті якості моделі є коефіцієнт детермінації (R^2), який дорівнює 0,550. Це означає, що лише 55% варіації обсягів інвестиційних вкладень може бути пояснено варіацією при обраній зміні.

Таблиця 2.11 – Регресійна статистика для I-ої моделі

Показник	Значення
Множинний R (коефіцієнт кореляції)	0,742
R-квадрат (коефіцієнт детермінації)	0,550
Нормований R-квадрат	0,494
Стандартна помилка	64,325
Спостереження	10

Джерело: розраховано засобами MS Excel

Стандартна похибка регресії розглядається в якості міри дисперсії спостережень від модельованих значень. В даному випадку, стандартна похибка дорівнює 64,3 млн дол. США.

Для проведення статистичної обґрунтованості регресії потрібно провести оцінку F-критерію. Для цього висувається гіпотеза про те, що рівняння в цілому статистично незначиме: $H_0: R^2 = 0$. Табличне значення при ймовірності 0,05, та критеріях свободи $k_1=1$, $k_2=8$, становить $F_{\text{табл}} = 5,32$ (табл.2.12). Оскільки $F > F_{\text{табл}}$, то можна вважати коефіцієнт детермінації статистично значущий, знайдена оцінки рівняння регресії вважається статистично надійна.

Таблиця 2.12 - Результати дисперсійного аналізу для I-ої моделі

Показник	Df	SS	MS	F	$F_{\text{табл}}$
Регресія	1	40 468,4	40 468,4	9,8	5,32
Залишок	8	33 101,2	4 137,6		
Всього	9	73 569,6			

Джерело: розраховано засобами MS Excel

За результатами регресійного аналізу рівняння регресії виглядатиме наступним чином (табл.2.13):

$$Y = -84,72 + 0,164 \cdot X_1$$

Економічна інтерпретація зростання на 1 млн дол. США вартості основних засобів призводить до зростання інвестиційних витрат на 0,16 млн дол. США.

Для перевірки статистичної значимості коефіцієнтів регресії та кореляції розраховується обраховується t-критерій Стюдента. Табличне значення t-критерію при ступеню свободи 8 та $\lambda = 0,05$ становить 2,306. Оскільки $t > t_{\text{табл}}$ ($3,13 > 2,306$), то підтверджується статистична значущість коефіцієнта регресії β_1 .

Таблиця 2.13 – Результати регресійного аналізу для I-ої моделі

Показник	Коефіцієнти рівняння	Стандартна помилка	t-статистика	t-критерій	Нижні 95%	Верхні 95%
β_0	-84,72	97,9	0,87	0,4	-310,4	141,0
X_1	0,164	0,0524	3,13	2,306	0,04	0,28

Джерело: розраховано засобами MS Excel

Таким чином, результати моделювання демонструють, що обсяг основних засобів підприємства виступає значущим предиктором його інвестиційної

активності. Такий висновок узгоджується з економічною логікою: накопичення основного капіталу часто є передумовою для подальших інвестицій у виробничу інфраструктуру, технологічне оновлення чи розширення операційної діяльності.

Окремо дослідження другий фактор впливу X_2 – розмір власного капіталу. На відміну від першого фактору, цей має меншу кореляцію – 0,656, а коефіцієнт детермінації всього 0,431, що означає, що лише 43,1% варіації обсягів інвестиційних вкладень може бути пояснено варіацією при обраній зміні.

Таблиця 2.14 – Регресійна статистика для II-ої моделі

Показник	Значення
Множинний R (коефіцієнт кореляції)	0,656
R-квадрат (коефіцієнт детермінації)	0,431
Нормований R-квадрат	0,359
Стандартна помилка	72,359
Спостереження	10

Джерело: розраховано засобами MS Excel

Результати дисперсійного аналізу свідчать про те, що коефіцієнт детермінації статистично значущий, а отже регресійне рівняння статистично надійне ($F > F_{\text{табл}}$)

Таблиця 2.15 - Результати дисперсійного аналізу для II-ої моделі

Показник	Df	SS	MS	F-критерій	F-табл
Регресія	1	31 683,53	31 683,53	6,05	5,32
Залишок	8	41 886,09	5 235,76		
Всього	9	73 569,62			

Джерело: розраховано засобами MS Excel та на основі [31]

За результатами регресійного аналізу можна сформулювати лінійне рівняння, яке матиме наступний вигляд:

$$Y = 39,94 + 0,134 \cdot X_2$$

Економічна інтерпретація цього рівняння: зростання на 1 млн дол. США величина власного капіталу Групи призводить до зростання інвестиційних витрат на 0,134 млн дол. США. Статистична значущість коефіцієнта β_2 підтверджується тим, що критерій Стюдента $t > t_{\text{табл}}$ ($2,46 > 2,31$).

Таблиця 2.16 – Результати регресійного аналізу для II-ої моделі

Показник	Коефіцієнти рівняння	Стандартна помилка	t-критерій	t _{табл}	Нижні 95%	Верхні 95%
β_0	39,94	74,64	0,54	0,61	-132,18	212,06
X_2	0,13	0,05	2,46	2,306	0,01	0,26

Джерело: розраховано засобами MS Excel та на основі [31]

Отже, здійснене дослідження кореляційно-регресійного аналізу, дозволило виявити основні детермінанти, що впливають на обсяги капітальних інвестицій Групи МХП, та побудувати кількісні залежності між результативним показником і обраними факторними змінними. На основі проведених розрахунків та отриманих результатів можна дійти до наступних висновків:

По-перше, з обраних попередньо факторів впливу на активізацію інвестиційної діяльності впливає лише два із запропонованих: вартість основних засобів та величина власного капіталу. Інші фактори, такі як: середній ступінь зносу матеріальних активів підприємствами в Україні, індекс споживчих цін, обсяги викиду вуглецю від діяльності агросектору в Україні, розмір прямих іноземних інвестицій, що надходять в Україну, не сильно корелюють з досліджуваним показником, та не створюють умови до активізації інвестиційної діяльності МХП.

По-друге, найбільшу тісноту зв'язку має перша змінна (вартість ОЗ), придбання основних засобів на 1 млн доларів призводить до зростання інвестиційних витрат на 0,164 млн доларів або на 16,4% від вартості основних фондів. Також встановлено, що для досліджуваної ситуації лише 55,0% варіації інвестиційних витрат можна пояснити змінною X_1 .

По-третє, друга змінна (величина власного капіталу) має менший відсоток пояснення результативного показника та меншу тісноту зв'язку ніж попередній показник. Однак, враховуючи статистичну значущість рівняння та коефіцієнта рівня, доведено наступну взаємозалежність: зростання на 1 млн доларів величини власного капіталу призводить до зростання інвестиційних витрат на 0,134 або з них витрачається лише 13,4%. Отже, зростання величини вартості

необоротних активів більше стимулює до інвестуванню підприємство ніж зростання величини власного капіталу.

Таким чином, отриманні результати емпірично підтверджують гіпотезу про те, що ключовими стимулами для активізації інвестиційної діяльності в аграрному бізнесі виступають фактори внутрішньої фінансової та матеріальної спроможності підприємства. Для прийняття управлінських рішень щодо інвестування повинно враховуватися поточна структура основних фондів та їхня роботоздатність, а також умови до самофінансування цих вкладень. Водночас результати аналізу показали обмежений вплив макроекономічних, екологічних та інституційних чинників на прийняття рішень щодо інвестування Групою МХП, скоріше це зумовлено внутрішньої стратегією, незалежністю від впливу зовнішніми параметрами та специфікою даного сектору економіки.

Висновки до розділу 2

Дослідивши господарсько-правові засади Групи МХП, було досліджено багатоскладову структуру підприємства, що охоплює понад 89 зареєстрованих юридичних осіб. Досліджено основні бізнес-процеси компанії, які складають з наступних напрямків: птахівництво, рослинництво, м'ясний напрямок та його переробка, виробництво олії та комбікормів, біогазовий напрямок, європейський бізнес-сегмент з виробництва птиці на Балканах. Унікальністю Холдингу є його циркулярність та безвідходність: Група повністю забезпечує сировину для комбікормового виробництва власним вирощуванням кукурудзи, сої, пшениці та інших культур; пізніше виготовлений комбікорм використовують для годівлі тварин, що дають основний продукт, який реалізує Група під різноманітними брендами. Підприємство також у своєму ланцюжку виготовляє біогаз та біометан з відходів від інших напрямків: з лушпиння від соняшнику, курячого посліду, мулу та шламу, гною від великої рогатої худоби. Біогаз використовується як джерело відновлювальної енергії для основного

виробництва, а також починаючи з 2025 року запустила комерційне виробництво зрідженого біометану, що вже реалізується до Європейського Союзу.

Фінансово-економічний аналіз Групи показав позитивні ознаки її життєздатності. Група показує позитивний чистий прибуток від діяльності, окрім кризового 2022 року. Фінансові показники у 2024 році не суттєво відрізняються від попереднього року, але це може означати стабільність в умовах воєнного фактору в Україні. Основний операційний прибуток зазвичай приносить бізнес-напрямок «птахівництво», однак у 2024 році розподіл змінився: напрямком «Агро» отримав значення EBITDA у розмірі 264 млн дол. США, а маржинальність склала 45%, що є відмінним та вражаючим показником. Суттєву частку займає експортна виручка, на яку припадає 60% від загальної виручки. Компанія експортує свою продукцію у понад 86 країн світу, найбільше до Близького Сходу та країн Європейського Союзу.

Було встановлено причину зменшення рентабельності власного капіталу до 7,3% у 2024 році - знизилася за рахунок зменшення прибутковості від продажів, що викликано зростанням витрат. Проаналізовано структуру активів, найбільшу частку займають основні засоби (понад 50%), причому віддача від них становить 1,5 тис. дол. США від продукції. Розрахунок коефіцієнту автономності засвідчує про наявність понад 40% власного капіталу у структурі всіх пасивів, а коефіцієнтів ліквідності про забезпечення підприємства високоліквідними активами. З проблематичного виявлено зростання тривалості обороту кредиторської заборгованості до 91 дня, що сигналізує про потенційні ризики щодо потреби у сплаті штрафних санкцій за несвоєчасне виконання своїх зобов'язань.

Аналіз інвестиційної діяльності показав, що Група активно здійснює інвестиційну діяльність, однак може покрити на її фінансування за рахунок результати від операційної діяльності лише на 69,3%, решта вимушена покривати за рахунок зовнішнього фінансування. Загалом інвестиційний портфель складається переважно із проєктів, що направлені на розвиток

діяльності, як за кордоном, так в Україні. Компанія активно інвестує у придбання зарубіжних активів для експансії європейського ринку.

Результати проведеного кореляційно-регресійного аналізу засвідчили, що на активізацію інвестиційної діяльності Групи впливає лише вартість основних засобів та величина власного капіталу, інші запропоновані фактори, що стосуються екологічних, інституційних та макроекономічних факторів виявилися такими, що не суттєво впливають. Розраховане лінійне регресійне рівняння засвідчує, що зростання на 1 млн дол США вартості основних засобів призводить до зростання інвестиційних витрат на 0,164 млн дол США а величини власного капіталу – на 0,134 млн дол США. Таким чином, найбільше на стимулювання до інвестиційних витрат впливає потреба у заміні основних фондів.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Визначення перспективних напрямів активізації інвестиційної діяльності підприємства в сучасних умовах

В умовах трансформаційних зрушень національної економіки та зростаючої динаміки зовнішнього середовища стратегічне управління інвестиційною діяльністю підприємства набуває особливих рис актуальності. Необхідність пошуку та реалізації перспективних напрямів активізації інвестиційної діяльності зумовлюється як потребами адаптації до ринкових викликів, так і необхідністю забезпечення сталого розвитку підприємства на основі використання інноваційних та наукових підходів щодо модернізації виробничих потужностей, підвищення конкурентоспроможності та ресурсоефективності. У межах цього дослідження здійснюється концептуалізація перспективних напрямів активізації інвестиційної діяльності, які можуть слугувати каталізаторами економічного зростання агропідприємства та зміцнення його ділової репутації у ринковому середовищі за рахунок орієнтації на сучасні тренди та вимоги щодо відповідальності бізнесу.

Поточні зміни в кліматичній системі стали нагальною проблемою для будь-якого підприємства. Враховуючи, що основна діяльність Групи тісно залежить від погодних умов та стану ґрунтів, виникає потреба у збереженні біорізноманіття та впровадженні можливих заходів щодо мінімізації забруднення середовища. Відповідно до дослідження стану агробізнесу в Україні від Latifundist кількість днів з високою температурою стрімко зростає, що призводить, у свою чергу, до посухи та відповідно зменшенню врожайності. Так, до прикладу, у 1989 році середня температура повітря в Україні становила 7,8 градусів Цельсія, а вже у 2024 році – зросла до 10,0 градусів Цельсія (рис.3.1). Також в межах даного дослідження підраховано загальні викиди парникових газів: за 2023 рік обсяг становив 341 млн тонн, причому на сільське господарство

припадає 14% викидів, а найбільшу частку займають викиди, що спричинені війною.

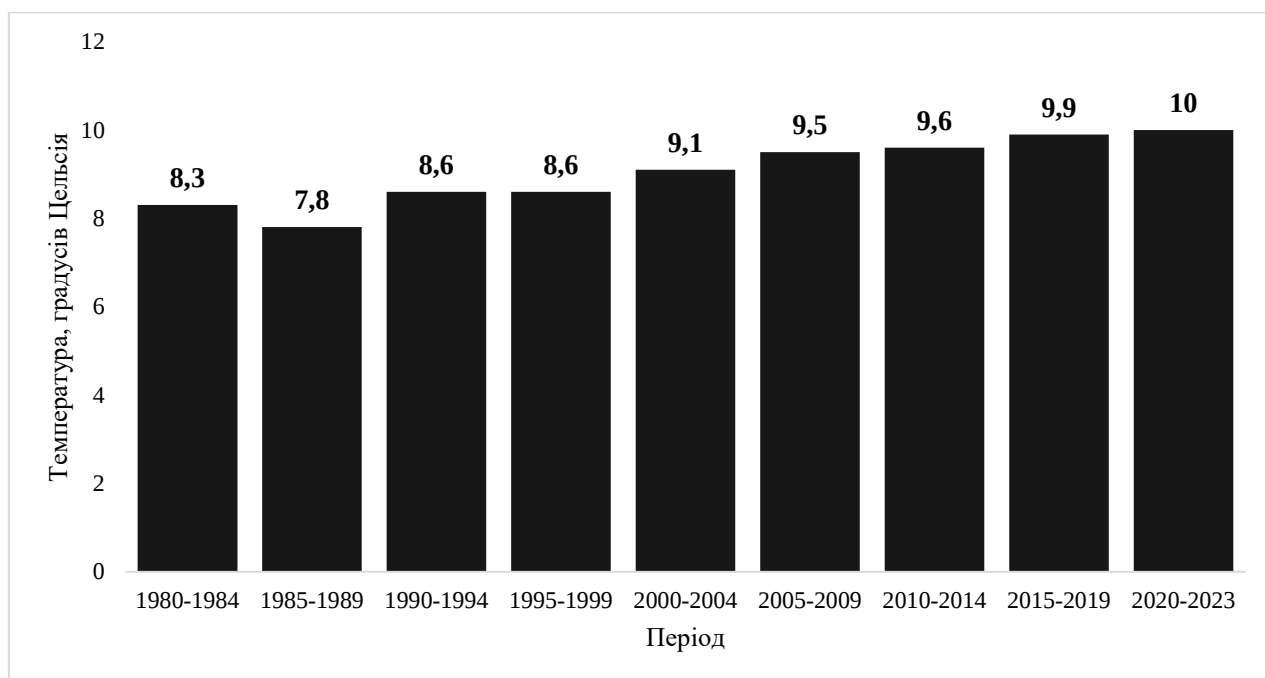

Рисунок 3.1 - Динаміка зміни середньорічної температури повітря в Україні за 1980-2023 роки, градусів Цельсія

Джерело: побудовано автором на основі [32]

Окрім цього спостерігається зміщення природних зон: лісостепова зона України частково замінюється вже на степову зону. За сценарним прогнозом у разі зростання температури повітря на 2 градуси Цельсія близько 70% моделей прогнозують зменшення врожайності у 2050-2069 роках, причому ймовірніше зменшення врожайності відбудеться на -10-25%. Окрім зменшення врожайності, відповідно до розрахунків КРМГ (рис.3.2) зменшення температури на 2 градуси Цельсія призведе до падіння виручки, валового прибутку та грошових потоків на -20%. Рисунок 3.2 наочно демонструє причинно-наслідковий зв'язок між зміною клімату (брак води, зростання температури, збільшення кількості погодних явищ) впливає на промислові фактори (врожайність, ціни та розмір інвестицій), що в свою чергу призводить до фінансових наслідків: зниження доходу, обсягів операційної діяльності, зростання видаткової частини, гальмування грошових потоків та прискорений знос основних фондів. Таким чином, кліматичні зміни прямо й опосередковано впливають на фінансовий стан аграрного підприємства.

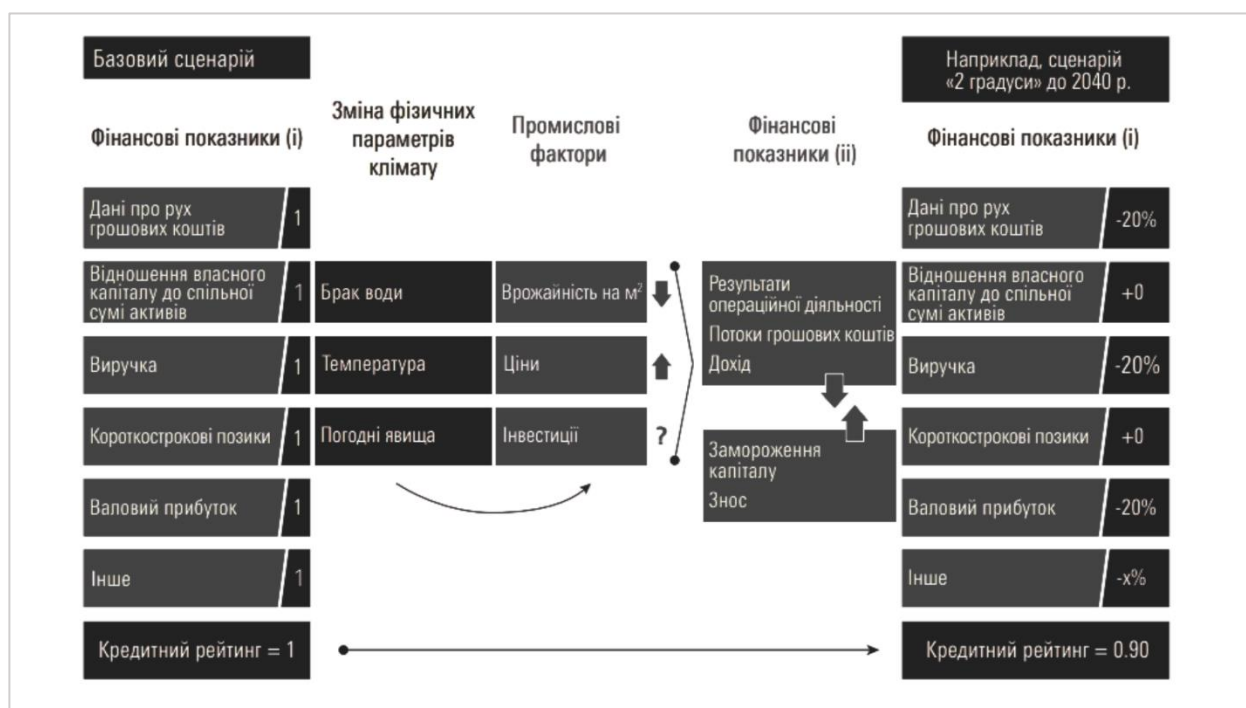

Рисунок 3.2 – Зміна фінансових показників при зміні фізичних кліматичних параметрів

Джерело: взято з [33]

За новітнім трендами для мінімізації кліматичних ризиків пропонується перейти від звичайного традиційного землеробства до сталого (рис.3.3). За статистичною інформацією в Україні відсоток розораності досягає 54%, тоді як в країнах Європейського Союзу цей показник знаходиться в межах 30-35%. [32] Проблемним аспектом залишається і забруднення довкілля через надмірність внесення добрив на поля: 40% українських земель надмірно вважаються удобрені, а до 60% нітратів, що було внесено в якості добрива, потрапляє в навколишнє середовище. [32] Серед інших проблем залишається відсутність інфраструктурних рішень, які б дозволяли належним чином зберігати та перероблювати відходи агропромисловості. Таким чином, пропонується поступово відмовитися від традиційних методів та почати застосовувати на практиці сучасні рішення, що відповідають сталим практикам.

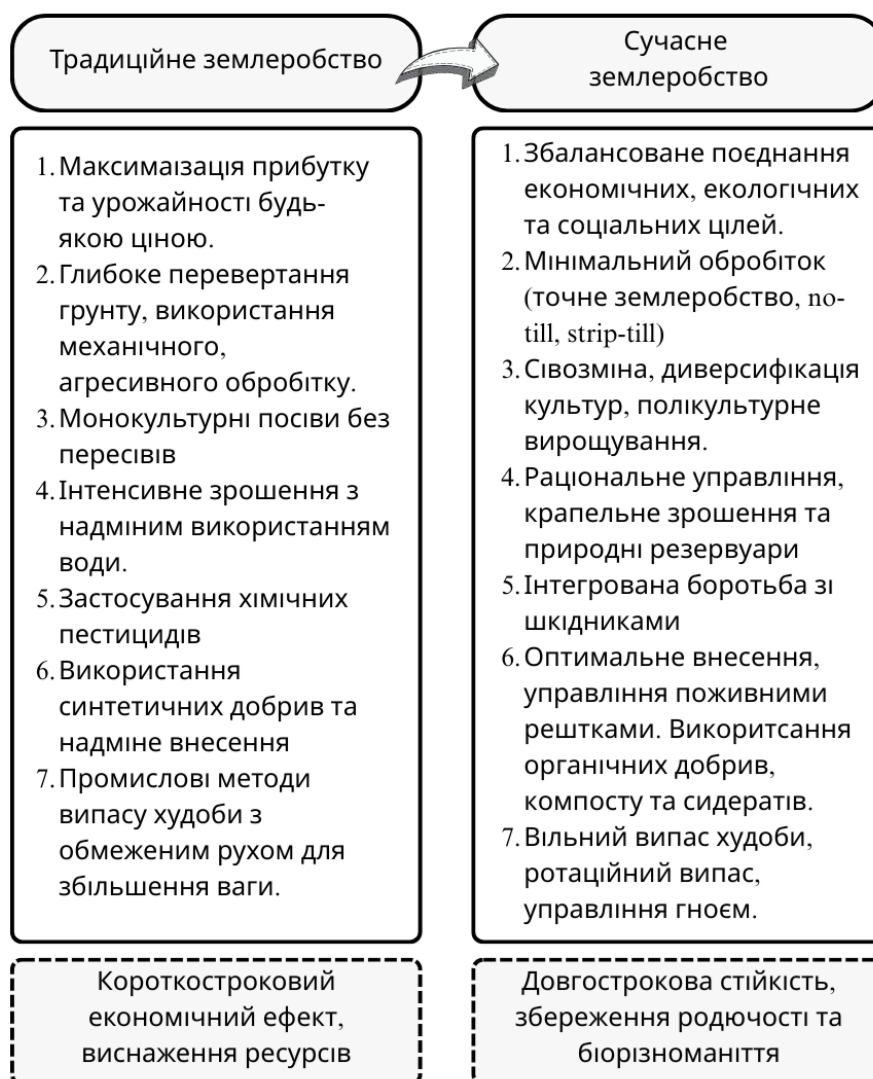

Рисунок 3.3 – Сучасні підходи до сільського господарства

Джерело: побудовано автором на основі [32]

Таким чином, врахувавши глобальні зміни та сучасні аспекти, можна запропонувати наступні підходи до активізації інвестиційної діяльності МХП, враховуючи особливості господарської діяльності:

1. Розвиток експортного потенціалу є стратегічним та важливим напрямом для компанії. Інвестування у міжнародні сертифікації ISO, логістичні хаби та маркетингові площадки для виходу на міжнародні ринки є одним із ключових драйверів зростання. Наявність представництв за кордоном та участь у виставках сприяють залученню нових партнерів і формуванню позитивного іміджу. Експортна виручка забезпечує стабільність та незалежність до коливання курсу національної валюти, а також впливу інфляційних процесів.

2. Впровадження стандартів ESG стає вже негласним правилом, особливо беручи до уваги важливість імплементації даних заходів для позитивного схвалення стейкхолдерами та міжнародними фінансовими інституціями, що надають кредитування бізнесу. Екологічні проєкти (наприклад, утилізація відходів або зниження викидів CO₂), соціальні ініціативи (залучення громад, підтримка працівників) та прозоре управління формують позитивне середовище для сталого зростання.

3. Використання цифрових інструментів (GPS, дрони, штучний інтелект) та біотехнологій дає змогу оптимізувати використання ресурсів, підвищити врожайність, зменшити витрати на добрива й паливо. Інноваційні рішення стають точкою входу для венчурних інвесторів і сприяють трансформації традиційного аграрного бізнесу в технологічну екосистему.

4. Розвиток людського капіталу через інвестиції у навчання персоналу, програми well-being, залучення молоді через дуальну освіту, стажування та різні хакатони, зменшують плинність кадрів, та сприяють внутрішній ефективності через використання даного потенціалу.

5. Наукові розробки дозволяють підприємству залишатися в авангарді ринку, створювати унікальні продукти, знижувати витрати на основі технологічних проривів. R&D стає основою довгострокового зростання та генератором конкурентних переваг.

Враховуючи зростаючий інтерес та вимоги до запровадження сталих рішень з боку споживачів, міжнародних установ та інших інституцій впливу, підприємства вимушені переосмислювати свій орієнтир інвестиційної діяльності та не обмежуватися лише традиційним підходом у вигляді капіталовкладення та орієнтації на прибутковість, а й надавати перевагу інноваційному, екологічному, ресурсоефективному та соціальному напрямкам.

В умовах загострення викликів, пов'язаних зі зміною клімату, нерівністю та зростанням регуляторного тиску, імплементація ESG-орієнтованих заходів стає об'єктивною необхідністю для забезпечення довгострокової фінансової стабільності підприємств. Дані дослідження аудиторської компанії KPMG

демонструють, що 67% керівників у світі та 47% в Україні фіксують посилення запиту з боку зацікавлених сторін щодо прозорості й звітності з питань ESG. Особливо виразним є тиск з боку інституційних інвесторів 67% в Україні та 52% у світі. У той час, як серед організацій з високим рівнем доходів (ті, хто передбачають зростання прибутку компанії в розмірі понад 5% на рік упродовж наступних 3 років) 52% світових керівників (в Україні – 14%) вважає, що їхні програми ESG покращують фінансові результати, такої думки серед усіх опитаних українських керівників дотримуються 20%, у світі – лише 37% керівників.[34] Ці обставини свідчать не лише про репутаційний, а й про інвестиційний імператив упровадження ESG у корпоративну стратегію як засобу адаптації до існуючої парадигми економічного розвитку.

У статті McKinsey «The Triple Play: Growth, Profit, and Sustainability» [35] розглядається концепція «потрійного виграшу», яка полягає в інтеграції зростання, прибутковості та ESG-пріоритетів у бізнес-стратегію. Дослідження охоплює 2 269 публічних компаній у період з 2017 по 2021 рік. З них 296 компаній були ідентифіковані як «потрійні лідери» — ті, що одночасно перевершили своїх конкурентів за темпами зростання доходів, економічним прибутком та покращенням ESG-рейтингів. Згідно з результатами дослідження «потрійні лідери» продемонстрували середньорічний темп зростання доходів на рівні 11%, що на 1,4 процентних пункти вище, ніж у компаній, які досягли лише фінансових показників без використання ESG заходів. Також у статті зазначається про те, що Навіть під час ринкового спаду в першій половині 2022 року, «потрійні лідери» зберегли перевагу в загальній дохідності для акціонерів (TSR), що свідчить про довгострокову цінність інтеграції ESG у бізнес-стратегію.

Інтеграція зростання, прибутковості та ESG-пріоритетів не лише можлива, але й приносить значні переваги компаніям. «Потрійні лідери» демонструють, що стійкий розвиток може йти пліч-о-пліч із фінансовим успіхом, забезпечуючи вищу дохідність для акціонерів та довгострокову конкурентну перевагу.

Таким чином, перспективним напрямом активізації інвестиційної діяльності можна вважати спрямування вектору коштів у заходи, що відповідають ESG критеріям та рішенням щодо сталості діяльності.

Пріоритетні напрями щодо ESG, враховуючи особливості провадження господарської діяльності у сфері агровиробництва та харчової промисловості, представлені на рис.3.4.

E	S	G
• Зменшення викидів парникових газів (CO₂, CH₄) • Раціональне використання водних ресурсів (крапельне зрошення, повторне використання) • Зменшення використання азотних та мінеральних добрив • Біорізноманіття та збереження ґрунтів • Управління відходами (утилізація, компостування, zero waste ферми) • Переорієнтація на відновлювану енергетику (з побічної продукції)	• Забезпечення гідних умов праці (безпека, справедлива оплата, інклюзивність) • Розвиток місцевих громад (інфраструктура, освіта, медицина, культура, спорт) • Прозора система трудових прав і захисту працівників • Підтримка освіти та молоді (стажування, стипендії, навчальні програми)	• Прозора корпоративна структура • Антикорупційні політики та комплаєнс • Відкритість фінансової звітності (включаючи нефінансову звітність ESG) • Участь незалежних членів у наглядових радах • Управління ризиками (включно з кліматичними) • Процедура KYC

Рисунок 3.4 – Пріоритетні напрями щодо ESG для агробізнесу

Джерело: побудовано автором на основі [36]

Напрямок корпоративної соціальної відповідальності в МХП проходить процес трансформаційних змін, який вбачає імплементацію в операційну діяльність принципів ESG, як фундаментальних критеріїв сталого розвитку бізнесу. Компанія зобов'язалася дотримуватися 10 принципів Глобального договору ООН, після приєднання у 2021 році. У 2024 році Група МХП продовжила впроваджувати стратегічні та практичні зміни задля посилення сталості свого бізнесу, інтегруючи екологічні, соціальні та управлінські (ESG)

аспекти на всіх рівнях управління. В умовах воєнного часу компанія не лише зберегла курс на сталий розвиток, але й істотно прискорила темпи трансформації, формалізувавши ESG як один із ключових операційних та стратегічних показників ефективності. Було створено Операційний ESG-комітет, що підзвітний наглядовій раді, розроблено ESG-дорожню карту, активізовано взаємодію з міжнародними фінансовими інституціями через реалізацію планів дій у сфері охорони довкілля та соціального захисту. Значну увагу приділено адаптації до нових регуляторних вимог ЄС у сфері сталого звітування та прозорості. [37]

Поряд з цим, МХП інвестував у масштабні кліматичні ініціативи, зокрема розвиток біогазових установок, виробництво біометану, а також розширення потужностей сонячної генерації до 12,3 МВт. Компанія впроваджує моделі циркулярної економіки, мінімізуючи біологічні відходи на всіх етапах виробництва, й отримала міжнародну сертифікацію Carbon Trust — перша серед птахівничих компаній світу. У рамках аграрної регенерації МХП розширює площі під сидеральні культури, впроваджує біологізацію та поступово відмовляється від традиційного орання на користь сучасних безплужних технологій. Таким чином, компанія формує комплексну модель сталого відновлення українського агросектору, яка поєднує економічні інтереси з екологічною відповідальністю.

Компанія для себе сформувала 6 так званих напрямів росту або growth pillars, кожен з яких має сприяти виконанню цілей сталого розвитку (табл.3.1.)

Таблиця 3.1 – Імплементация цілей сталого розвитку у напрями розвитку

Цілі ООН	Напрями росту МХП (MHP'S GROWTH PILLARS)					
	Залучення зацікавлених сторін	Люди та їхнє благополуччя	Роль у суспільстві	Відповідальне виробництво	Ділова етика	Планета
1. Подолання бідності	✓		✓			
2. Подолання голоду			✓	✓		
3. Міцне здоров'я і благополуччя		✓		✓		
4. Якісна освіта	✓		✓			

Продовження таблиці 3.1

Цілі ООН	Напрями росту МХП (MHP'S GROWTH PILLARS)					
	Залучення зацікавлених сторін	Люди та їхнє благополуччя	Роль у суспільстві	Відповідальне виробництво	Ділова етика	Планета
5. Гендерна рівність	✓	✓				
6. Чиста вода та належні санітарні умови				✓		✓
7. Доступна та чиста енергія			✓			✓
8. Гідна праця та економічне зростання	✓	✓	✓			
9. Промисловість, інновації та інфраструктура			✓	✓		
10. Скорочення нерівності		✓			✓	
11. Сталий розвиток міст і громад	✓		✓	✓		✓
12. Відповідальне споживання і виробництво			✓			✓
13. Пом'якшення наслідків зміни клімату		✓				✓
14. Збереження морських ресурсів						✓
15. Захист екосистем суші		✓				✓
16. Мир, справедливість і сильні інститути					✓	
17. Партнерство заради сталого розвитку		✓				

Джерело: складено автором на основі [17]

Таким чином, для активізації інвестиційної діяльності потрібно обирати та враховувати не тільки потребу у заміні зношеного обладнання, а орієнтуватися на сучасні практики та вимоги, переосмислювати підходи до використання ресурсів, надавати перевагу новітнім технологіям, що орієнтовані на відповідальне та дбайливе ставлення бізнесу до середовища, в якому воно функціонує.

3.2. Розробка пропозицій та обґрунтування заходів з підвищення інвестиційної привабливості підприємства

З огляду на значні земельні площі, якими володіє та розпоряджається підприємство, перед ним постає важливе завдання: не лише вижимати максимум врожаю із землі за допомогою агресивного обробітку та використання багатоазотних добрив, а й забезпечити довгострокову екологічну стабільність та родючість землі майбутнім поколінням. В умовах зростаючого попиту на харчову продукцію та одночасного виснаження природних ресурсів, підприємство має поступово відмовлятися від екстенсивного землеробства та надавати перевагу екологічній моделі використання сільськогосподарських угідь.

Щоб досягти екологізації обробітку ґрунтів, підприємству з великим земельним банком доцільно впроваджувати комплекс практик, які поєднують збереження біоресурсів із підвищенням агровиробничої ефективності. Насамперед, варто:

1. Відмовитися від плугування як основної технології, замінюючи його вертикальним (strip-till), мінімальним обробітком або нульовим (no-till), що знижує руйнування ґрунтової структури. У перехідний період від традиційного плуга до мінімального обробітку ґрунту сільськогосподарські підприємства можуть стикатися зі зниженням урожайності на 10% через затримку мінералізації азоту та конкуренцію з бур'янами. Однак ці труднощі є тимчасовими: вже з четвертого року спостерігається позитивна динаміка - структура ґрунту покращується, і врожайність перевищує початкові показники на 11%. [38]
2. Використовувати покривні та сидеральні культури для захисту ґрунту від ерозії, збагачення органічною масою та поліпшення водного режиму.
3. Застосовувати біологізацію виробництва, тобто використовувати мікробіологічні препарати та органічні добрива (наприклад, компост чи гній від худоби), які відновлюють родючість без хімічного перевантаження.

4. Впроваджувати технології точного землеробства, які дозволяють контролювати глибину обробітку, норму внесення добрив і мінімізувати витрати пального.

У зв'язки з тим, що підприємство вже поступово починає надавати перевагу органічним добривам та збільшувати з кожним роком відсоток землі, на яку було внесено органіку. Так, у 2018 році лише 12,4% (рис.3.5) землі було збагачено різними видами органіки, тоді як у 2024 році цей відсоток зріс до 45,6%. Причому посівна площа із року в рік залишається майже незмінною.

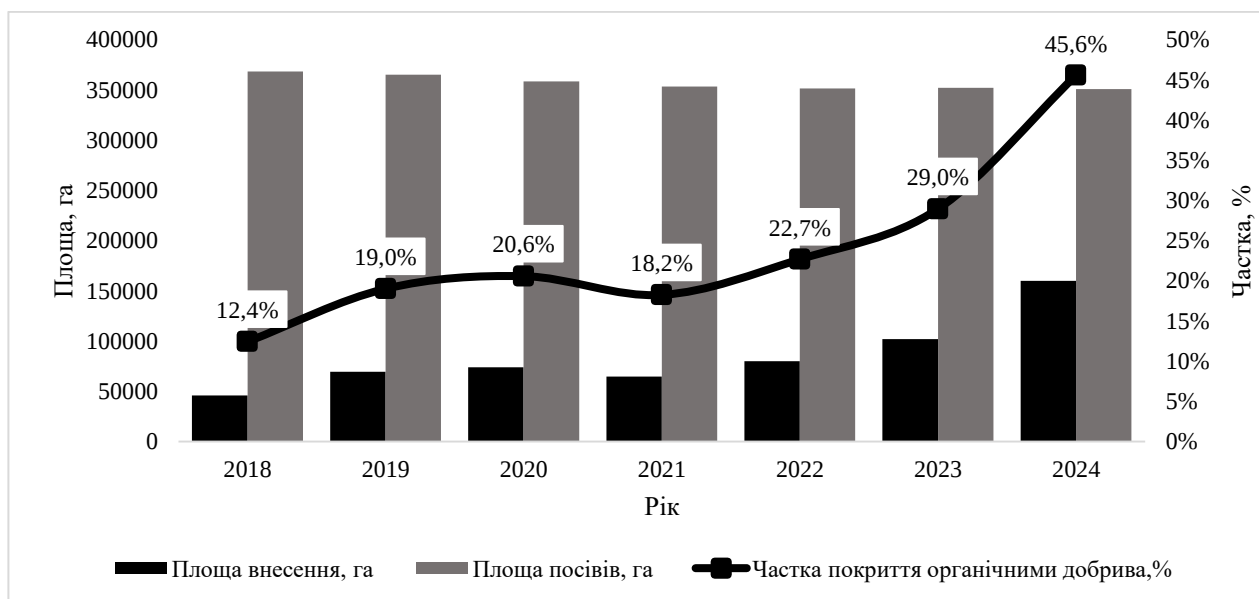

Рисунок 3.5 – Динаміка покриття органічними добривами за 2018-2024 рр.

Джерело: побудовано автором на основі внутрішньої документації Групи

Зрозуміло, що з нарощенням обсягів внесення добрива зростає і потреба в ньому. Частка виготовлення компосту зростає з кожним роком, але не закриває потребу на 100% (рис.3.6). До прикладу, у 2024 році було всього внесено на поля 1 009 988 тонн біодобрив, тоді як виготовлено компосту 430 399 тонн.

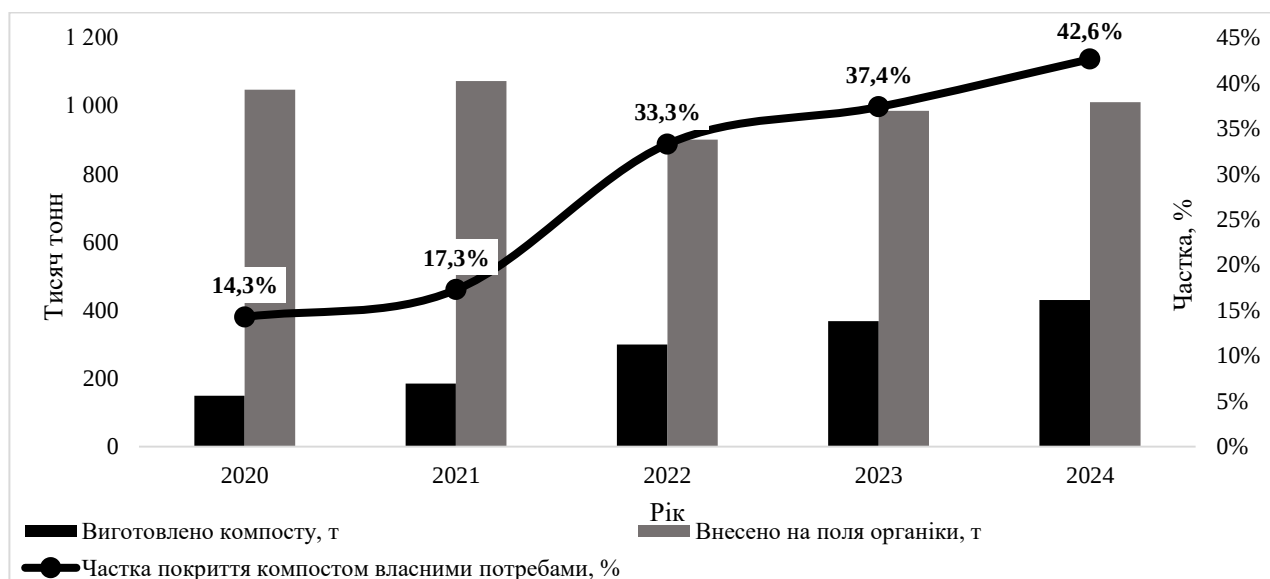

Рисунок 3.6 – Динаміка частки покриття потреби у органіці власними силами за 2020-2024 рр.

Джерело: побудовано автором на основі внутрішньої документації Групи

Отже, виникає реальна потреба у збільшеному обсязі виробництву біологічно активних добрив. Таке рішення для підприємства несе ряд переваг, серед них: По-перше, це дозволяє замкнути внутрішній кругобіг біомаси, ефективно утилізуючи відходи тваринництва, рослинництва та харчового виробництва. Такий підхід відповідає принципам циркулярної економіки й дозволяє зменшити залежність від дорогих мінеральних добрив, ціни на які зростають у зв'язку з геополітичними ризиками та змінами на світовому ринку; По-друге, добрива природнього походження є екологічно безпечним методом управління відходами, що позитивно впливає на репутацію компанії та може сприяти залученню екологічно орієнтованих інвесторів або фінансових установ, які вимагають дотримання ESG-критеріїв.

Таким чином, пропонується організувати ділянки з виробництва компостованого добрива на птахофабриках компанії. Зважаючи на те, що основна діяльність Групи пов'язана із вирощуванням птиці, курячий послід є побічним продуктом виробництва, а отже, компанія забезпечена основною сировиною для виготовлення добрива. Згідно таблиці 3.2 наразі Компанія

упродовж останніх років надає більше перевагу сирому курячому посліду, замість компосту з нього: 69,6% проти 30,4% відповідно.

Однак, з огляду на фізико-хімічні та інші властивості, компост з курячого посліду є більш кращою альтернативою порівняно із сирим послідом, адже відбуваються істотні покращення ґрунтового шару, а також саме використання компосту сприяє більш інтенсивному проходженню процесу гуміфікації органічної речовини; зменшенню втрати азоту та підвищенню рівня доступності фосфору та калію для рослин; у процесі компостування відбувається загибель насіння бур'янів та забезпечується знезараження патогенних організмів; технологія вважається екологічно безпечною та виключає забруднення ґрунту і сільгосппродукції шкідливими хімічними сполуками, в тому числі важкими металами; зменшується норма внесення з 4,6 т/га до 3,1-4,1 т/га в залежності від культури та номенклатури. Розширення зони внесення, в порівнянні з курячим послідом за рахунок можливості вносити на полях наближених до населених пунктів. Зменшення об'єму перевезення на 20 % забезпечує зниження витрат на доставку органічних добрив. За рахунок зменшення норми внесення компосту, в порівнянні з курячим послідом, досягається зменшення площі внесення покупних мінеральних добрив.

Таблиця 3.2 – Порівняння характеристик компосту з курячого посліду та посліду курячого

Номенклатура	Послід курячий	Компост з курячого посліду
Факт внесення на поля, т. (за 2019-2024 рр.)	726 641	317 645
Питома вага у загальному обсязі внесених добрив, що виготовлені з курячого посліду в МХП, %	69,6%	30,4%
Фактична норма внесення на поля МХП (2024 рік), т/га	4,566	3,053 - 4,087 (в залежності від виду компосту)
Втрати азоту при внесенні	До 50% і більше	До 10-20%
Зниження патогенів	Високий ризик	До 90-95%
Підвищення агрономічної ефективності	Тимчасовий ефект	+10-15% у довгостроковій перспективі
Потенціал забруднення ґрунтових вод	Високий	Низький

Продовження таблиці 3.2

Номенклатура	Послід курячий	Компост з курячого посліду
Зручність зберігання	Швидко розкладається, важко зберігати	Легко складувати, довше зберігається
Запах	Сильний та специфічний	Практично відсутній
Підвищення вмісту гумусу	Менший ефект	Сприяє накопиченню
Необхідність спеціального обладнання	Ні	Так, для компостування

Джерело: побудовано автором на основі [38] та внутрішньої документації Групи

В цілому перехід на систему живлення з використанням компосту замість курячого посліду дозволить отримати економію витрат у розмірі -322 783 грн/рік (з урахування внесення компосту на площу 23 369 га), оскільки норма внесення на 1 га для компостованого посліду є меншою – 3,88 проти 4,57 (табл.3.3), а також меншим витратам на 1 гектар землі. Таким чином, перехід від сирого курячого посліду на компостований є не лише агрономічно обґрунтованим, а й економічно вигідним.

Таблиця 3.3 – Фактичні витрати на внесення органічних добрив у 2024 році в МХП

Номенклатура	Площа посіву, га	Площа внесення, га	Кількість, т	Норма /га	Витрати, \$/га	Витрати, грн/га
1. Послід курячий	23 419	23 369	106 698	4,57	61	2 438
2. Компост з курячого посліду	71 776	69 321	269 041	3,88	60	2 424
<i>Компост з курячого посліду N2,5:P2,5:K2,5%</i>	3 187	2 772	10 351	3,73	93	4 295
<i>Компост з курячого посліду N2:P2:K2%</i>	55 767	53 716	219 514	4,09	75	2 676
<i>Компост з курячого посліду N2:P5:K4,5%</i>	12 822	12 834	39 176	3,05	24	966
Всього:	98 759	101 193	417 719	4,13	73	2 224

Джерело: побудовано автором на основі внутрішньої документації Групи

Для оцінки потреби впровадження проєкту ділянки з компостування курячого посліду, доцільно провести оцінку методом експертної думки з урахуванням вагових коефіцієнтів кожного критерію. Такий підхід дозволяє кількісно виміряти потребу у запровадженні проєкту. Оцінювання здійснено за 3

типами проєкту: розвиткові, підтримуючі та комплаєнс. Проєкт розвитку спрямований на стратегічне зростання підприємства та підвищення його конкурентоспроможності; проєкт підтримки зосереджений на забезпеченні стабільної роботи бізнесу та зниженні ризиків збоїв; комплаєнс-проєкт має на меті дотримання нормативних вимог, захист репутації та безпеку співробітників. Такий поділ дозволяє об'єктивно врахувати різну природу ініціатив та встановити пріоритети впровадження, виходячи з інтегральної оцінки їх впливу на компанію. На основі проведеного аналізу (табл.3.4) можна стверджувати, що пропонується проєкт вважається високо необхідним для провадження, адже отримав загальну інтегральну оцінку – 4,03 бали, що за шкалою вважається високим рівнем (від 2 до 3 – низький рівень, від 3 до 4 середній, вище 4 – високий рівень).

Таблиця 3.4 – Оцінка пріоритетності впровадження проєкту

№	Критерії оцінки	Оцінка	Ваговий коефіцієнт	Оцінка за шкалою
Проект розвитку				
1	Відповідність стратегії підприємства	Середня	0,15	5
2	Відповідність цільових економічних показників компанії	Середня	0,35	3
3	Проект підвищує конкурентоздатність компанії	Так	0,15	5
4	Досвід реалізації подібних проектів в компанії	Так	0,15	5
5	Вплив на репутацію компанії	Середня	0,2	5
	Інтегральний показник:		4,3	
	Необхідність впровадження:		Висока	
Проект підтримки				
1	Відповідність стратегії підприємства	Висока	0,15	5
2	Відповідність цільових економічних показників компанії	Низька	0,3	1
3	Досвід реалізації подібних проектів в компанії	Так	0,1	5
4	Вплив на репутацію компанії	Висока	0,15	5
5	Клас наслідків	Висока	0,3	5
	Інтегральний показник:		3,80	
	Необхідність впровадження:		Середня	
Комплаєнс-проект				
1	Вплив на репутацію компанії	Висока	0,25	5
2	Забезпечує безпеку співробітників	Ні	0,25	1

Продовження таблиці 3.4

№	Критерії оцінки	Оцінка	Ваговий коефіцієнт	Оцінка за шкалою
3	Терміновість впровадження	Висока	0,25	5
4	Клас наслідків	Висока	0,25	5
	Інтегральний показник:		4,00	
	Необхідність впровадження:		Висока	
Загальна потреба у впровадженні проєкту			4,03 - Висока	

Джерело: побудовано автором

Таким чином, за попередньою оцінкою пропонований проєкт є привабливим та затребуваним для реалізації.

3.3. Економічне оцінка доцільності реалізації заходів з підвищення інвестиційної діяльності підприємства

У процесі економічного обґрунтування доцільності запропонованих заходів доцільно застосовувати показники, що дозволяють оцінити ефективність використання капітальних вкладень з урахуванням теорії вартості грошей у часі. Зокрема, аналіз охоплює визначення чистої приведеної вартості, індексу прибутковості, внутрішньої норми дохідності та строку окупності інвестицій.

Для розрахунку ефективності переходу на компостування курячого посліду проаналізовано витратну частину виробничу процесу за двома альтернативними технологічними схемами: поточною (без реалізації проєкту) та цільовою (з впровадженням компостної ділянки). У таблиці 3.5 наведено деталізацію основних статей витрат на добривні компоненти для 2026 і 2027 років.

У таблиці представлено порівняння собівартості виробництва органіко-мінерального добрива при використанні стандартної системи (із застосуванням мінеральних добрив та органічної суміші) та системи, що базується на використанні компостованого курячого посліду. У структурі витрат без проєкту переважають традиційні мінеральні компоненти: аміачна вода, нітроамофоска, КАС-32, а також частка органічної суміші. З реалізацією проєкту відбувається

часткова заміна мінеральної складової на компост, що дозволяє знизити потребу в нітроамофосці та КАС-32, а також повністю виключити органічну суміш із закупівельної структури. Загальний обсяг витрат у 2026 році при використанні компостної системи становить 164,7 млн грн, що на 8 млн грн менше порівняно з базовим варіантом. У 2027 році економія є ще більшою - витрати за проектом знижуються на понад 31 млн грн. Таким чином, запровадження компостування не лише зменшує загальні витрати на виробництво добрив, а й дозволяє оптимізувати структуру витрат за рахунок більшого використання внутрішніх ресурсів.

Таблиця 3.5 – Порівняльна структура витрат на виробництво органо-мінерального добрива у форматі існуючої та запропонованої системи

Вид собівартості	Собівартість без проекту, органо-мінеральна система (кур'ячий послід)		Собівартість з проектом, органо-мінеральна система (компост)	
	2026, тис.грн	2027, тис.грн	2026, тис.грн	2027, тис.грн
<i>Сировина та матеріали</i>				
Нітроамофоска (NPK)	46 111	46 111	45 685	23 946
Аміачна вода	67 500	67 500	80 000	68 500
КАС – 32	29 000	75 000	8 500	53 125
Компост			27 462	27 561
Селітра аміачна	-	29 025	-	27 000
Сульфат амонію	-	15 375	-	28 188
Суміш органічна	26 000	26 000		
<i>Інші витрати</i>				
Заробітна плата та нарахування на неї	1 500	1 500	1 500	1 500
Паливно-мастильні матеріали та електроенергія	2 000	2 000	1 000	1 000
Загальновиробничі та адміністративні	538	439	538	439
Загальний підсумок	172 649	262 950	164 685	231 259

Джерело: побудовано автором на основі внутрішньої документації Групи

План капітальних витрат є невід'ємною складовою будь-якого інвестиційного проекту, оскільки дозволяє оцінити обсяг необхідних ресурсів та спланувати рух грошових коштів. Загалом обсяг капіталовкладень на реалізацію проекту по встановленню ділянки з виробництва компостованого добрива

складає 111 168 тис. грн (табл.3.6). Графік оплат розпланований на чотири роки, де найбільші витрати припадають на перші роки. Окрім основних будівельних витрат, до капітальних вкладень включено придбання спеціалізованої техніки: самохідного перетрушувача компосту, подрібнювача, телескопічного навантажувача з причепами та іншого обладнання. Витрати на техніку становлять близько 27% від загального бюджету, що відповідає технічним вимогам проєкту.

Амортизаційні відрахування розраховано у розмірі 2 890 тис. грн на рік. Це дозволяє поступово відшкодовувати вартість основних засобів протягом періоду їхнього використання. Крім того, на ремонт і технічне обслуговування техніки передбачено 14 тис. грн на рік, що відповідає 0,05% від її первісної вартості, згідно з типовими нормативами.

Таблиця 3.6 – Планування капітальних витрат проєкту

Стаття капітальних вкладень	Ціна, тис. грн	Графік оплат				Амортизація, тис. грн/рік	Ремонт і ТО, тис. грн/рік
		2025	2026	2027	2028		
Будівельно-монтажні роботи (включаючи роботу з проєктування)	80695	37119	28408	11975	3192		
Самохідний перетрушувач компосту Ménart SPM-58	11971	3129	8842			1197	6
Подрібнювач Roto Grind Model 760	1025	318	707			103	1
Додаткова техніка (телескоп. Навантажувач + причіп тракторний 2 шт.)	14760			14760			7
Додаткове обладнання (ваги, модульні споруди)	1147			1147			1
БМР (комунікації до модульних споруд)	1570			1570			
Всього:	111168	40566	37957	29452	3192	2890	14

Джерело: побудовано автором

Для проведення економічної оцінки доцільності проєкту з виробництва компосту для подальшого використання як органічного добрива, необхідно спланувати грошові потоки. Вихідні дані структуровано у вигляді таблиці 3.7,

яка відображає динаміку інвестиційних витрат, вільного грошового потоку та його дисконтованих значень у межах прогнозного періоду. У таблиці 3.7 наведено детальний прогноз руху грошових коштів на весь розрахунковий період реалізації інвестиційного проєкту з урахуванням грошових потоків від операційної та інвестиційної діяльності, податкових зобов'язань, амортизаційних витрат, а також із використанням дисконтованих значень для визначення економічної доцільності проєкту.

У розділі операційної діяльності показано, що після запуску проєкту з 2026 року загальні позитивні грошові надходження щороку становитимуть 262,9 млн грн. З урахуванням амортизації та ремонту формується податкова база, з якої розраховується податок на прибуток. У підсумку, розрахований операційний грошовий потік щорічно складатиме 26,5 млн грн, а його дисконтована сума за весь період складатиме 138,1 млн грн. У розділі інвестиційної діяльності враховано значні початкові витрати на обладнання (28,9 млн грн) та капітальне будівництво (82,3 млн грн), які припадатимуть на перші три роки реалізації проєкту. Загальний інвестиційний потік становить 111,2 млн грн, а з урахуванням дисконтування – 89,1 млн грн.

Розрахунок вільного грошового потоку свідчить про негативне сальдо на етапі інвестування, однак починаючи з 2028 року проєкт починає генерувати стійкі позитивні вільні потоки. Кумулятивний дисконтований грошовий потік (рядок 22) залишається від'ємним до 2030 року, але в 2031 році проєкт досягає точки беззбитковості, а в 2034 завершує розрахунковий період з позитивним результатом у 49 млн грн. З рисунку 3.7 можна побачити динаміку руху вільного грошового потоку, тобто різниці між операційним потоком та інвестиційним, а також динаміку кумулятивного грошового потоку. Згідно нього видно, що лише починаючи з 2031 проєкт виходить в точку беззбитковості, та починає приносити економічний ефект.

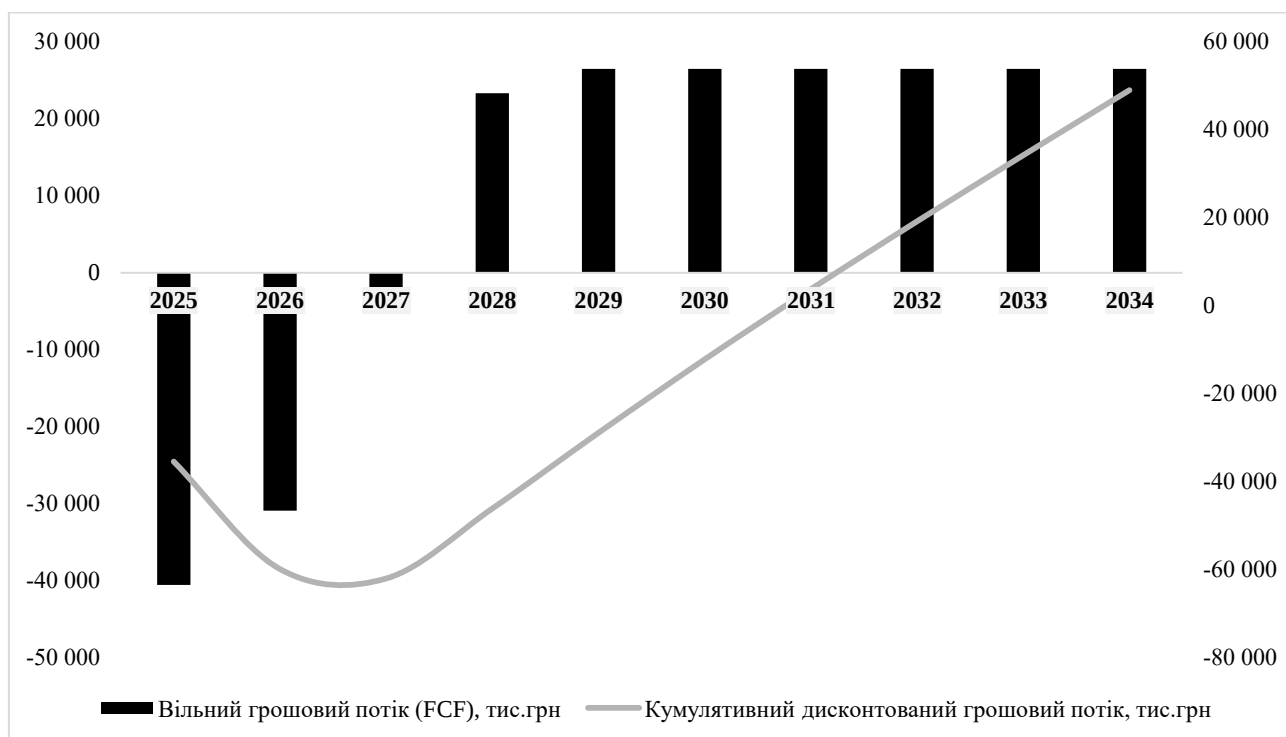

Рисунок 3.7 – Динаміка грошових потоків

Джерело: побудовано автором на основі табл.3.7

Таблиця 3.7 – Рух грошових коштів від реалізації проєкту

Показник	формула	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Всього:
Грошові потоки від операційної діяльності												
Позитивні грошові потоки, тис.грн	1	-	172648	262948	262948	262948	262948	262948	262948	262948	262948	2276232
Собівартість без проєкту, органо-мінеральна система (курячий послід), тис.грн	2	-	172648	262948	262948	262948	262948	262948	262948	262948	262948	2276232
Негативні грошові потоки, тис.грн	3 = 4+5	-	164699	231272	231272	231272	231272	231272	231272	231272	231272	2014879
Собівартість з проєктом, органо-мінеральна система (компост), тис.грн	4	-	164685	231258	231258	231258	231258	231258	231258	231258	231258	2014749
Ремонт і ТО (0,05% від початкової вартості ОЗ), тис.грн	5	-	14	14	14	14	14	14	14	14	14	130
Амортизація, тис.грн	6	-	2890	2890	2890	2890	2890	2890	2890	2890	2890	26013
Податкова база	7 = 1-3-6	-	5058	28785	28785	28785	28785	28785	28785	28785	28785	235340
Ставка податку на прибуток, %	8						18%					
Податок на прибуток	9 = 7*8	-	910	5181	5181	5181	5181	5181	5181	5181	5181	42361
Операційний потік (OCF), тис.грн	10 = 1-3-9		7038	26494	26494	26494	26494	26494	26494	26494	26494	218992
Ставка дисконтування	11	0,874	0,790	0,729	0,683	0,650	0,630	0,603	0,582	0,567	0,558	
Дисконтований операційний потік, тис.грн	12 = 10*11	0	5561	19320	18096	17219	16696	15970	15420	15032	14794	138107
Кумулятивний дисконтований операційний потік, тис.грн	13		5561	24881	42977	60196	76892	92862	108282	123313	138107	673071

Продовження таблиці 3.7

Показник	формула	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Всього:
Грошові потоки від інвестиційної діяльності												
Обладнання, тис.грн	14		3 447	9549	15907							28 903
Капітальне будівництво, тис.грн	15		37 119	28408	13545	3192						82 264
Інвестиційний потік (ICF), тис.грн	16 = 14+15		40 566	37957	29452	3192	-	-	-	-	-	111 167
Дисконтований інвестиційний потік, тис.грн	17 = 16*20		35 460	29991	21477	2180	-	-	-	-	-	89 108
Кумулятивний дисконтований інвестиційний потік, тис.грн	18		35 460	65451	86927	89108	89108	89108	89108	89108	89108	811 591
Вільний грошовий потік (FCF), тис.грн	19 = 10 - 16		-40 566	-30919	-2958	23302	26494	26494	26494	26494	26494	107 825
Ставка дисконтування	20		0,874	0,790	0,729	0,683	0,650	0,630	0,603	0,582	0,567	0,558
Дисконтований грошовий потік (DCF), тис.грн	21 = 19*20		-35 460	-24430	-2157	15916	17219	16696	15970	15420	15032	49 000
Кумулятивний дисконтований грошовий потік, тис.грн	22		-35 460	-59890	-62046	-46131	-28911	-12215	3754	19174	34205	49000

Джерело: побудовано автором на основі табл. 3.5-3.6

Для всебічної оцінки доцільності інвестиційного проєкту було розраховано ключові показники економічної доцільності проєкту. Чиста приведена вартість становить 49 млн грн (табл.3.8), що свідчить про те, що дисконтовані грошові потоки перевищують первинні інвестиції. Індекс доходності дорівнює 155%, що означає, що на кожную вкладену гривню проєкт приносить 1,55 грн доходу. Внутрішня норма доходності становить 18,6%, що перевищує ставку дисконтування. Таким чином, це ще раз підтверджує потребу та доцільність у проєкті з фінансової точки зору.

Таблиця 3.8 – Показники економічної ефективності проєкту

Показник	Норма	Значення
Чиста приведена вартість (NPV), тис. грн	>0	49 000
Період окупності (PP), роки	до 10 років	5,9
Дисконтований період окупності (DPP), роки	до 10 років	6,7
Індекс доходності (PI), %	>100%	155,0%
Внутрішня норма доходності (IRR), %	>r	18,6%

Джерело: побудовано автором на основі табл.3.7

Не менш важливим є оцінка впливу інвестиційного проєкту на фінансові результати підприємства. Згідно табл. 3.9 економія підприємства у разі переходу на систему із використанням компостованого добрива вже у перший рік становить 7,96 млн грн, а починаючи з 2027 року – стабільна щорічна економія у розмірі 31,69 млн. грн. Чистий ефект на EBITDA з урахуванням усіх витрат і економії за дев'ять років становитиме понад 261 млн грн, що підтверджує високий рівень ефективності проєкту. Окрім цього, передбачається щорічне виробництво компосту у розмірі 100 тисяч тонн, що в перспективі може стати додатковим джерелом доходу, через продажу стороннім організаціям. Таким чином, реалізацію запропонованого проєкту не лише знижують собівартість продукції, а й створює додану вартість завдяки безвідходному використанню та дії циркулярної економіки.

Таблиця 3.9 – Чистий ефект на результат EBITDA

Показник	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Всього:
Собівартість без проекту, (курячий послід), тис.грн	172648	262948	262948	262948	262948	262948	262948	262948	262948	2276232
Собівартість з проектом, (компост), тис.грн	164685	231258	231258	231258	231258	231258	231258	231258	231258	2014749
Різниця в собівартості добрив, тис.грн	7963	31690	31690	31690	31690	31690	31690	31690	31690	261483
Ремонт і ТО, тис.грн	14	14	14	14	14	14	14	14	14	130
Чистий ефект EBITDA, тис.грн	7949	31676	31676	31676	31676	31676	31676	31676	31676	261353
Експлуатація, міс	12	24	36	48	60	72	84	96	108	108
Виробництво компосту, тис.т/рік	100	100	100	100	100	100	100	100	100	900

Джерело: побудовано автором на основі табл.3.6

Рисунок 3.8 наочно демонструє факторний аналіз впливу інвестиційного проєкту на чисту приведену вартість, використовуючи порівняльний підхід до зміни собівартості та розміру капітальних витрат. Без впровадження проєкту базова собівартість становить 1 451 901 тис грн, тоді як після впровадження вона знижується до 1 287 069 тис грн, що відображає економічний ефект за рахунок оптимізації витрат. Ця економія частково нівелюється за рахунок потреби у капітальних інвестиціях у розмірі 53 648 тис. грн. Як результат, отримуємо чисту приведену вартість у розмірі 49 000 тис. грн. Таким чином, графік ілюструє ключові складові приросту вартості, з акцентом на вплив зміни собівартості та інвестиційних витрат на загальний результат від впровадження заходів.

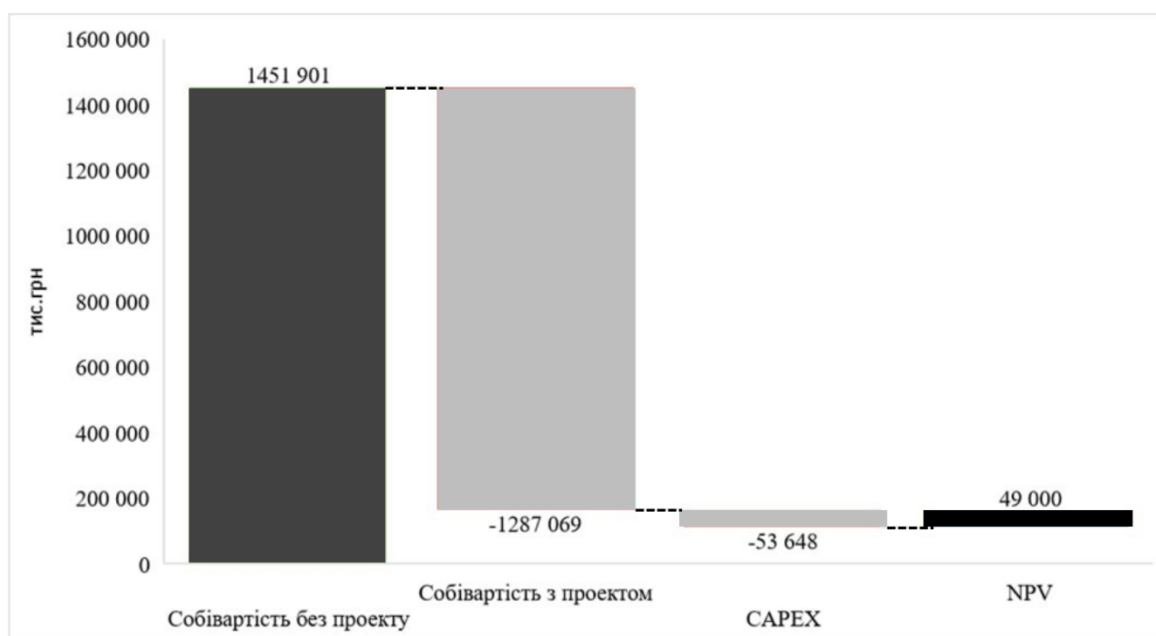

Рисунок 3.8 – Факторний аналіз впливу проєкту на NPV

Джерело: побудовано автором на основі табл. 3.7-3.8

Отже, розрахунки підтвердили ефективність та доцільність реалізації запропонованого проєкту з економічної точки зору.

3.4. Синергія економічної ефективності та репутаційної цінності інвестиційної діяльності

Запровадження ESG заходів у свою корпоративну культуру, зокрема технології з компостування побічної продукції від птиці, поєдную економічну доцільність, а також створює додатково соціально-екологічний ефект, який впливає на інвестиційну діяльність підприємства. Йдеться як про мультивекторний вплив на локальні громади, так і на загальні інвестиційні настрої у секторі. По-перше, реалізація даного проєкту забезпечує стабільне створення нових робочих місць, на які можуть претендувати навіть соціально-незахищені верстви населення, враховуючи швидкість та можливість опанувати базові кваліфікації для обслуговування ділянки по компостуванню. Як наслідок, цей процес супроводжується зростанням податкових надходжень до місцевих бюджетів із заробітних плат працівників. Крім кількісних ефектів, варто відмітити і якісні компоненти. До прикладу, для реалізації проєкту потребується підвищення кваліфікації персоналу, освоєння нових навичок, отримання знань про органічні добрива, про екологічні стандарти та вимоги безпеки, що, в свою чергу, є вкладом у людський капітал, як довгостроковий актив. Важливим окрім соціального (S) ефекту, є й формування репутаційного капіталу підприємства. Суб'єкти господарювання, що демонструють сталу екологічну поведінку, підвищують власну привабливість для потенційних інвесторів, особливо в контексті зростання ролі нефінансової звітності та ESG-індикаторів у прийнятті рішень щодо фінансування. Впровадження компостування дозволяє зменшити екологічні ризики, а також полегшити доступ до «зеленого» фінансування, отримування грантів від міжнародних установ та пільгового кредитування. Враховуючи загальноєвропейський тренд на екологізацію агровиробництва, реалізація такого проєкту сприяє підвищенню ESG-рейтингів компанії, що в перспективі позитивно позначається на її ринковій вартості. За результатами досліджень Global Sustainable Investment Alliance, понад 36% глобальних інвестицій уже орієнтовані на компанії, які демонструють високий рівень

екологічної відповідальності.[39] Відтак, навіть локальні інновації на кшталт компостування можуть бути розглянуті як стратегічний інструмент активізації інвестиційної діяльності підприємства.

Запропонована ESG-орієнтована модель Impact Canvas (рис.3.9) відображає стратегію впровадження проєкту з компостування посліду як інструмент виконання цілей сталого розвитку. Модель охоплює всі складові сталого бізнесу: від взаємодії з партнерами та органами влади до комунікацій з громадами, інвесторами та іншими стейкхолдерами. Важливими перевагами даного проєкту є репутаційна стійкість, економія витрат та дбайливе ставлення за земельним ґрунтом. Враховано у моделі також і потенційні ризики та еко-соціальні витрати – зокрема, санітарні виклики при неправильному поводженні з послідом та початкові витрати на адаптацію та впровадження технології.

Ключові партнери	Ключові види активностей	Ціннісна пропозиція	Взаємини з стейкхолдерами	Цільові вигодонабувачі
- Постачальники обладнання для компостування - Місцеві громади - Екологічні неурядові організації, державні органи влади - Агрегатори - Грантодавці (ЄБРР, USAID, GIZ)	- Виробництво органічного компосту - Маркетинг екологічної продукції - ESG-звітуння та екологічний аудит - Освітні заходи для громад та працівників - Пошук фінансування через “зелені” програми	- Зменшення викидів парникових газів - Замінник азотних добрив - Відновлення та збереження родючості ґрунтів - Репутаційний імпульс для партнерів - Нові робочі місця - Економія на утилізації відходів	- Внутрішні комунікації між підприємствами - ESG-презентації для інвесторів, банківських та інших установ - Репутаційні кампанії через ЗМІ - Партнерство з екологічними НУО - Публікація нефінансової звітності за вимогами ESRS	- Власні агровиробничі підрозділи - Внутрішні зацікавлені сторони (менеджмент, працівники) - Фінансові установи (при розгляді ESG-профілю) - Державні екологічні структури - Місцеві органи влади, жителі громад
	Ключові ресурси		Канали комунікації	
	- Посівні площі - Технології компостування - Екологічна експертиза - Людський капітал - Сертифікація та дозвільна документація		- Внутрішні корпоративні платформи - Звіти для банків та інвесторів - Екологічна сертифікація та публічні звіти - Публікації на сайті, у ЗМІ, на конференціях	
Структура витрат		Еко-соціальні витрати	Еко-соціальні вигоди	
- Сировина та матеріали - Закупівля обладнання для компостування - Будівельно-монтажні роботи - Заробітна плата персоналу - Витрати на впровадження та внутрішню логістику - Амортизація - Податкові відрахування		- Санітарно-епідеміологічні ризики - Початкові витрати на адаптацію - Витрати на моніторинг та звітність	- Зменшення викидів метану та N₂O - Удосконалення поводження з відходами птахівництва - Збереження ґрунтів від хімічного виснаження - Зайнятість у сільській місцевості - Посилення репутації підприємства - Сприятлива екосистема для нових інвесторів - Впровадження прозорих процедур управління відходами - ESG-репутація у звітності - Підвищення довіри з боку фінансових установ	

Рисунок 3.9 - ESG Impact Canvas

Джерело: побудовано автором

Реалізація проєкту з компостування відходів від птахівництва демонструє приклад вдалого інвестування, який комбінує економічну доцільність разом із нефінансовими вигодами, які представлені в табл.3.10. Унікальним прикладом поєднання нефінансової вигоди з фінансовою є отримання за впровадження екологічно сталих рішень вуглецевих кредитів, які в подальшому можна продавати на добровільному ринку вуглецю. Якщо компанія не дозволяє вийти вуглецю в атмосферу, то компанія отримує 1 сертифікат за збереження 1 тонни CO₂ е, потім цей сертифікат можна реалізувати компаніям, що мають великий викид вуглецю, але прагнуть бути дотичними до еко-збереження, а отже фінансують через такий спосіб тих, хто вже використовує методи сталого землеробства. За умови виконання стандарту ISO 14064-2:2019 можна отримати до 3 сертифікатів за 1 гектар землі (рис.3.10), на якому використовуються наступні методи: зменшений обробіток, використання покривних культур та найголовніше - органічні добрива. Тобто без використання органічних добрив можна отримати щонайменше 1 сертифікат на один гектар землі. Враховуючи той факт, що Група оперує понад 350 тисяч гектар землі, то навіть якщо половина цієї площі буде використовувати сучасні методи землеробства, то замість 525 тисяч сертифікатів, зможе отримати лише 175-350 тисяч сертифікатів.

Рисунок 3.10– Отримання вуглецевих сертифікатів за використання сучасних методів сталого землеробства

Джерело: побудовано автором на основі [40]

За оцінкою від MSCI ринок вуглецевих сертифікатів у 2024 році перевищив 1 млрд доларів, за прогнозами до 2030 року капіталізація може зрости від 7 до 35 млрд доларів. [41] Щороку збільшується кількість учасників ринку, які хочуть придбати ці сертифікати, щоб відповідати Паризькій угоді щодо зміни клімату. Навіть при сценарії, якщо Група отримує ці вуглецеві сертифікати, але не планує продавати, це свого роду є інвестуванням у нематеріальний актив компанії, який з кожним роком буде зростати у вартості, адже ціна на даний сертифікат активно зростає через посиленні регуляторні вимоги.

Таблиця 3.10 - Матриця нефінансових вигод від реалізації проєкту з компостування

Тип вигоди	Вигода	Зацікавлена сторона	Механізм реалізації	Можлива економічна вигода
Репутаційна	Покращення репутації підприємства	Інвестори, рада директорів, фінансові установи	ESG-звітність, публікація досягнень у новинах	Можливість зниження ставки кредиту на 0,5-1% (економія $\approx$ 582 тис.грн/рік) Залучення нових інвесторів
Екологічна	Дбайливе використання ґрунтів	Власні підприємства Групи	Внесення органічних добрив, збереження родючості та урожайності	Потенційне зростання урожайності та мінімізація залежності від постійного удобрення ($\approx$ 300 – 500+ тис.грн/рік)
Соціальна	Соціальна підтримка громад	Місцеве населення	Інформаційна політика, відкрита комунікація	Уникнення протестів, конфліктів, забастовок, зупинки виробництва $\approx$ до 100-385 тис.грн ризикових втрат
Управлінська	Доступ до пільгового («зеленого») кредитування	Фінансові установи, грантодавці, ЄБРР, інвестори	Участь у програмах пільгового кредитування підприємствам, що орієнтовані на ESG	Потенційне залучення від 230 до 1200+ тис.грн грантових коштів
Регуляторна	Зниження регуляторних ризиків	Державні органи влади	Дотримання чинних вимог, отримання вуглецевих сертифікатів (наприклад, по стандарту Verra)	Уникнення штрафів (від 10 до 80+ тис.грн) Дохід від вуглецевого сертифікату від 32 €.

Джерело: складено автором на основі [42-43]

Отже, саме через синергію фінансової ефективності та нематеріальних активів формується нова цінність компанії в епоху сталого розвитку.

Висновки до розділу 3

У контексті сучасних трендів активізація інвестиційної діяльності вимагає не лише зростання обсягів капіталовкладень, а й включення у свій портфель інноваційних, екологічно відповідальних та соціально значущих проєктів. Це спричинено відкриттям новітніх сталих рішень щодо введення сільського господарства. Замість традиційної оранки пропонується надавати перевагу нульовому або вертикальному обробітку землі із зануренням під ґрунт до 10-15 см, замість агресивних азотних добрив надавати перевагу органічним добривам, які не провокують викиди азоту в повітря, та використовувати інші методи.

Активізація інвестиційної діяльності повинна супроводжуватися потребою у впровадженні ESG заходів. У контексті сучасності, яка орієнтована на сталість, відповідальне ставлення бізнесу за свою діяльність перед людством та майбутнім поколінням, створюються нові підходи, що впливають на поживлення інвестиційної діяльності. Впровадження заходів орієнтованих на ESG слугує показником стратегічної зрілості та готовності до трансформації. Це, в свою чергу, підсилює інвестиційну привабливість компанії та розширює доступ до кредитування, яке супроводжується подальшими інвестиційними процесами. Крім фінансових аспектів, ESG-компонента сприяє нематеріальному зміцненню інвестиційного іміджу. Компанії, які демонструють високі стандарти екологічної відповідальності, у середньому залучають на 15–20% більше інвестицій у середньостроковій перспективі порівняно з конкурентами, що ігнорують ці аспекти. [44] Враховуючи те, що український аграрний сектор дедалі активніше інтегрується у глобальні логістичні та фінансові ланцюги, відповідність ESG стає дедалі важливішою умовою для подальшого функціонування та отриманні конкурентоспроможних переваг.

Зрештою, ESG-орієнтація трансформує саму інвестиційну парадигму підприємства. Замість короткотермінових вигод, акцент робиться на стратегічних вигодах, управлінні ризиками та відповідальному ставленні перед суспільством.

У межах даного розділу здійснено обґрунтування інвестиційного проєкту, що спрямований на ESG: впровадження компостування з курячого посліду, як альтернативи сирого посліду, в якості органічного добрива для земельних ділянок. Після проведення розрахунків капітальних витрат, планування та дисконтування грошових потоків, було встановлено, що сума інвестицій складатиме 111,2 млн гривень, графік платежів розподілений на чотири роки. За результатами економічної аналізу проєкту, було підтверджено ефективність та доцільність впровадження проєкту. Таким чином, запропонований проєкт дозволяє досягти помітної економії на закупівлі мінеральних добрив, зменшити витрати на утилізацію відходів від птиці, оптимізувати внутрішню структуру агровиробництва, запобігти ерозії ґрунтів, зберегти їхню родючість та зробити свій вклад у збереження довкілля. Разом із тим, було визначено потенційні нефінансові вигоди, які може отримати Група від впровадження такого проєкту. Цей ефект проявляється у покращенні репутації компанії та створенні екологічного іміджу, у зростанні довіри з боку інвесторів та фінансових установ, зміцненні взаємовідносин із місцевими громадами та відкриття коридору до залученню «зеленого» фінансування. Додатковою вигодою є те, що за впровадження сталого землеробства у свою діяльність Група може отримати до 3 карбонових сертифікатів на 1 гектар землі, що відкриває перспективи монетизації за скорочення викидів парникових газів або акумулювання сертифікатів, як нематеріального активу для зростання вартості холдингу на перспективу.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У процесі виконання дипломної роботи було реалізовано поставлену мету та виконані всі необхідні завдання. Завдяки проведеному комплексному дослідженню та аналізу інвестиційної діяльності як з теоретичних аспектів, так і практичних, було зроблено ряд висновків та надано практичні рекомендації щодо підходів до активізації інвестиційної діяльності в сучасних умовах.

У першому розділі опрацювавши теоретичне підґрунтя інвестиційної діяльності, її роль у забезпеченні довгострокової стійкості, визначено, що інвестиції та діяльність, що пов'язана з ними набагато ширша за розумінням, ніж її сприймає більшість науковців та підприємців, оскільки вона враховує окрім отримання інвестиційних вигод також й переслідує та реалізує інші інвесторські цілі, зокрема, що стосується непрямих вигод (екологічних, соціальних, репутаційних, інноваційних та інших). Визначено, що інвестиційна діяльність є одним із ключових драйверів підвищення конкурентоспроможності, зростанні виробничого, технологічного, інтелектуального потенціалів, а також завдяки ній компанії можуть досягати стабільно зростаючих довгострокових фінансових результатів, соціальних та екологічних ефектів, а також формуванню ціннісного нематеріального активу. З'ясовано, що за напрямками вкладення, вони можуть бути реальні, що спрямовані на розширене відтворення та інвестування у нематеріальні активи, та фінансові. Особливу увагу приділено факторам, що сприяють пришвидшенню здійснення інвестицій: розмежовано традиційні та новітні макрофактори. До найбільш вагомих передумов відносяться на макроекономічному рівні темп інфляції та розмір відсотка від банківського вкладу або ж облікова ставка національного банку, оскільки вони впливають на доступність запозичених коштів, а також можуть сприяти вивільненню грошових коштів. Новітня парадигма, віхою якої стала ініціатива Організації Об'єднаних Націй – набрання чинності Глобального договору, що охоплює досягнення 17 цілей сталого розвитку, а також інші сучасні виклики, змінила та вплинула на здійснення інвестиційних вкладень. Відтепер вагоме значення при

виборі об'єктів інвестування приділяється їхня соціальна та екологічна значущість, потенціальні репутаційні та інші вигоди. У продовженні систематизовано наявні підходи щодо методологічних аспектів оцінювання ефективності інвестиційної діяльності, на основі цього запропоновано комплексну трирівневу методику, яка передбачає розкладання досліджуваного явища на його компоненти та окремі аспекти. Розглянуто більш детально економічну оцінку, яка враховує основоположну теорію про зміну вартості грошей у часу.

У другому розділі ознайомлено з основними господарськими та правовими засадами, а також особливістю функціонування міжнародної харчової та агротехнічної Групи МХП, досліджено основні напрямки роботи. З'ясовано, що Агрохолдинг має циркулярну вертикально інтегровану економіку бізнес-підприємства, оскільки володіє та контролює всіма етапами виробництва курятини - від вирощування зернових і кормових культур, інкубації яєць та відгодівлі птиці до її переробки, маркетингу, дистрибуції та продажу, а також використання побічної та супутньої продукції від тваринництва, птахівництва і рослинництва в якості сировини для виробництва біогазу, біометану та органічних сумішей. Проведено фінансово-економічний аналіз стану підприємства та виявлено фактори впливу на фінансові показники. У 2024 році підприємство засвідчило позитивну динаміку фінансово-господарської діяльності: відбулося зростання чистого доходу на 28,4% порівняно з 2021 роком та на 0,8 % у ланцюговому вимірі, що супроводжувалося підвищенням скоригованого показника EBITDA на 27,2 % у порівнянні з попереднім роком. Поліпшення рівня операційної та EBITDA маржі свідчить про поступове відновлення ефективності основної діяльності та адаптацію до сучасних економічних умов. Аналіз руху грошових коштів засвідчив наступні тенденції: Група активно здійснює інвестиційну діяльність у напрямку розширення своєї діяльності у Європі, а також на підтримку та обслуговування існуючих бізнес-процесів. За допомогою проведеного коефіцієнтного аналізу з'ясовано, що МХП залучає додатково банківське фінансування, щоб покривати інвестиційні

витрати. Було виявлено низку проблем, серед яких – обмеженість власних фінансових ресурсів, відсутність стратегічного підходу до інвестування, низька замученість у реалізацію проєктів сталого розвитку.

У третьому розділі охарактеризовано сучасні напрями щодо можливості активізації інвестиційної діяльності, зокрема, через здійснення інвестування, що орієнтований на ESG-підходи. Враховуючи специфіку діяльності, розроблено пропозицію щодо активізації інвестиційної діяльності. Йдеться про організацію виробництва органічного добрива з побічної продукції від птиці для подальшого внесення його на посіви замість азотних добрив, що мають негативні ознаки щодо екологічності для навколишнього середовища та агрономічних властивостей ґрунтів. Проєкт є прикладом циркулярної економіки та поєднує економічну вигоду з екологічною ефективністю. Очікувана щорічна економія витрат становить 322,8 тисяч гривень, а збільшення EBITDA - 7 949 тисяч гривень у перший рік реалізації. При проведенні економічної оцінки ефективності проєкту, розрахунок основних показників засвідчив позитивні результати та підтвердив доцільність та потребу реалізації запропонованого заходу. Більше того, враховано непрямі ефекти, які покращать інвестиційну привабливість, сформують імідж компанії, що не «викачує» із природніх ресурсів максимум, а піклується про її подальше майбутнє.

Таким чином, підбиваючи підсумку проведеної роботи, можна узагальнити, що інвестиційна діяльність має вирішальне значення для забезпечення фінансової стабільності у довгостроковій перспективі та сталого розвитку підприємства. Завдяки інвестиціям можна не тільки оновлювати основні фонди, а й сприяти досягненню інших не менш важливих й водночас стратегічних цілей інвестора.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ М-ва фінансів України від 07.02.2013 № 73 : станом на 3 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 10.11.2024).
2. Томашевська А. Генезис поняття "інвестиції" як основної складової інвестиційної діяльності. *Економіка. Фінанси. Право*. 2014. № 2. С. 23–26. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=ecfipr_2014_2_7 (дата звернення: 01.11.2024).
3. Сорока Л. Економічна сутність інвестицій та теоретичні основи інвестування. *Ефективна економіка*. 2014. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?op=1&z=2888> (дата звернення: 01.11.2024).
4. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII : станом на 10 жовт. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення: 10.11.2024).
5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7). Звіт про рух грошових коштів : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019#Text (дата звернення: 10.11.2024).
6. Кривов'язюк І. Інвестиційна діяльність підприємства: сутність, методика аналізу та шляхи підвищення її ефективності. *Вісник ХДУ серія економічні науки*. 2019. № 31. С. 83–90. URL: <https://ejournal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/377> (дата звернення: 26.10.2024).

7. Феєр О. Управління інвестиційною діяльністю підприємств у ринкових умовах. . *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2016. № 851. С. 140–145.
URL: <https://ena.lpnu.ua/items/bbe6f0f1-c4ef-4555-b5dd-7f2eb5f8c989> (дата звернення: 01.11.2024).
8. Гріщенко І., Білецька Н., Циганчук В. Фактори активізації інвестиційної привабливості підприємств. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2018. № 55. С. 77–81.
URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vlca_ekon_2018_55_16.pdf.
9. Малахова Ю. Інвестиційна активність підприємства та чинники, що її визначають. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. № 21 ч. 2. С. 55–58.
URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_21/2/15.pdf.
10. Бурлака Н. Розвиток інвестиційної діяльності підприємств України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 8. С. 37.
URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2019.8.37> (дата звернення: 17.11.2024).
11. Погребняк А. Ю., Лактіонова В. В., Костюнік О. В. Implementation of ESG principles as an opportunity to increase the investment attractiveness of the company. *Підприємництво та інновації*. 2024. № 33. С. 44–49.
URL: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/33.7> (дата звернення: 15.12.2024).
12. Дяковський Д. Соціально-відповідальні інвестиції як перспективний напрям інвестиційної діяльності: сутність і тенденції. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*. 2016. Т. 1, № 1. С. 62–68.
URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/04a88347-2a5c-4078-ad08-d45076a3cba4>.

- 13.Роганова Г. Коефіцієнтний аналіз грошових потоків підприємства. *Економічний дискурс*. 2021. № 3-4. С. 128–138. URL: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2021-2-13> (дата звернення: 10.11.2024).
- 14.Рубан В. Теоретичні основи визначення ефективності інвестиційної діяльності підприємств. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : економіка і менеджмент*. 2016. № 17. С. 93–96. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2016_17_21 (дата звернення: 01.11.2024).
- 15.Майорова Т., Максимович В., Урванцева С. Інвестування : практикум. Київ : КНЕУ, 2012. 557 с. URL: https://kneu.edu.ua/get_file/5044/Інвестування%20Практикум.pdf (дата звернення: 01.11.2024).
- 16.Єгорова О. Методичні засади оцінки ефективності інвестиційної діяльності торговельного підприємства. *Молодий вчений*. 2018. № 7(1). С. 263–269. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_7\(1\)_61](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_7(1)_61).
- 17.Integrated annual report and accounts 2024. *MHP Investors*. URL: <https://api.next.mhp.com.ua/images/d0665/3e75f/9585dc89caeec.pdf> (дата звернення: 01.05.2025).
- 18.Про МХП. *Latifundist*. URL: <https://latifundist.com/kompanii/51-mironovskij-hleboprodukt> (дата звернення: 09.02.2025).
- 19.Про впровадження IT-рішення від Projectum Apps для МХП. *Leo Consulting*. URL: <https://leoconsulting.com.ua/case-mhp/> (дата звернення: 16.04.2025).
- 20.Перспективи виробництва біометану в АПК України. *Біоенергетична асоціація України*. URL: https://uabio.org/wp-content/uploads/2020/09/Dombrovskiy_MHP_29092020.pdf#page=9.00 (дата звернення: 12.05.2025).

- 21.Річні звіти. *Благодійний фонд МХП Громаді.*
URL: <https://mhp-gromadi.org.ua/fund/annual-reports/> (дата звернення: 27.04.2025).
- 22.Ділософія – цінності, доведені діями. *Офіційний сайт МХП.*
URL: <https://mhp4u.com.ua/mhp-life/dilosophia> (дата звернення: 03.04.2025).
- 23.Integrated annual report and accounts 2023. *MHP Investors.*
URL: <https://api.next.mhp.com.ua/images/51d31/2ef40/3472df60ca4e.pdf> (дата звернення: 01.05.2025).
- 24.Integrated annual report and accounts 2022. *MHP Investors.*
URL: <https://api.next.mhp.com.ua/images/20ad4/aeac4/1cd6903755.pdf> (дата звернення: 01.05.2025).
- 25.Integrated annual report and accounts 2021. *MHP Investors.*
URL: <https://api.next.mhp.com.ua/images/aeac4/7693c/ee66ef92c37520.pdf> (дата звернення: 01.05.2025).
- 26.Financial Information of MHP. *Офіційний сайт МХП.*
URL: <https://mhp.com.ua/uk/financial-information> (дата звернення: 01.04.2025).
- 27.Ступінь зносу матеріальних активів. Набір даних: Наявність і рух необоротних активів, амортизація. *Державна служба статистики України.*
URL: [https://stat.gov.ua/uk/explorer?urn=SSSU:DF_AVAIL_MOVEMENT_NONCURR_ASSETS_DEPRECIATION\(9.0.0\)&filter=DEP_RATE_FIXED_ASSETS.*.*.*](https://stat.gov.ua/uk/explorer?urn=SSSU:DF_AVAIL_MOVEMENT_NONCURR_ASSETS_DEPRECIATION(9.0.0)&filter=DEP_RATE_FIXED_ASSETS.*.*.*) (дата звернення: 01.04.2025).
- 28.Індекс інфляції. *Міністерство фінансів України.*
URL: <https://index.minfin.com.ua/economy/index/inflation/> (дата звернення: 01.04.2025).
- 29.Ukraine Total CO2 Emissions: Tonnes of CO2 Equivalent per Year: Agriculture. *CEIC.* URL: <https://www.ceicdata.com/en/ukraine/environmental->

- [greenhouse-gas-emissions-co2-emissions-annual/total-co2-emissions-tonnes-of-co2-equivalent-per-year-agriculture](#) (дата звернення: 01.04.2025).
- 30.Прямі іноземні інвестиції. Міністерство фінансів України.
URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2022/> (дата звернення: 01.04.2025).
- 31.Жуковська О., Капустян В. Економетрика : підручник. Київ : ВД «Освіта України», 2021. 222 с.
- 32.Інфографічний довідник Агробізнес України 2024 рік. *Agribusiness*.
URL: https://agribusinessinukraine.com/the-infographics-report-ukrainian-agribusiness-2024/?utm_source=kurkul&utm_medium=news (дата звернення: 24.05.2025).
- 33.ESG-ризики в банківської сфері. *KPMG Global*.
URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/ua/pdf/2022/01/esg-risks.pdf> (дата звернення: 24.05.2025).
- 34.Дослідження: Погляд керівників бізнесу в Україні 2021. *KPMG*.
URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/ua/pdf/2021/11/Ukrainian-Business-Leaders-Outlook-2021.pdf#page=4.09> (дата звернення: 01.05.2025).
- 35.The triple play: Growth, profit, and sustainability / R. Doherty та ін. *McKinsey & Company*. URL: <https://www.mckinsey.com/capabilities/strategy-and-corporate-finance/our-insights/the-triple-play-growth-profit-and-sustainability> (дата звернення: 01.05.2025).
- 36.Циганок Л. Оцінка суттєвості в ESG: що це і чому важливо? Розбираємо галузеві приклади. *Офіс сталих рішень*. URL: <https://ukraine-oss.com/oczinka-suttyevosti-v-esg-shho-cze-i-chomu-vazhlyvo-rozbyrayemo-galuzevi-pryklady/> (дата звернення: 01.05.2025).
- 37.Стратегія соціальної стійкості в корпоративній соціальній відповідальності
ПрАТ "МХП". МХП.
URL: <https://api.next.mhp.com.ua/images/3d944/512bd/629ecd5d8.pdf> (дата звернення: 01.05.2025).

38. Екологізація систем обробітку ґрунту задля відновлення та підвищення родючості ґрунтів / Т. О. Чайка та ін. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2019. № 3. С. 92–102.
URL: <https://doi.org/10.31210/visnyk2019.03.12> (дата звернення: 08.05.2025).
39. Global Sustainable Investment Alliance Reports. GSIA. URL: <https://www.gsi-alliance.org/> (дата звернення: 11.05.2025).
40. Carbon Credit Ukraine. CCU. URL: <https://carboncreditukraine.com/> (дата звернення: 24.05.2025).
41. Долінчук С. Як українські компанії можуть заробляти на ринку вуглецю. *Mind.ua*. URL: <https://mind.ua/publications/20286386-groshi-z-povitrya-yak-ukrayinski-kompaniyyi-mozhut-zaroblyati-na-rinku-vuglecyu> (дата звернення: 24.05.2025).
42. Як аграріям отримати додатковий дохід за участь у програмі ґрунтового вуглецю *Agreena. Latifundist.com*. URL: <https://latifundist.com/novosti/62876-ukrayinskim-agrariyam-proponuyut-dodatkovij-dohid-za-uchast-u-programi-gruntovogo-vugletsyu-agreena> (дата звернення: 24.05.2025).
43. Офіційна сторінка Державної екологічної інспекції України. *Державна екологічна інспекція України*. URL: <https://www.dei.gov.ua/> (дата звернення: 24.05.2025).
44. ESG Data. *Bloomberg Professional Services*. URL: <https://www.bloomberg.com/professional/products/data/enterprise-catalog/esg/#overview> (дата звернення: 11.05.2025).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

- Рентабельність активів (усього капіталу) = Чистий прибуток/Активи (2.1)
- Чиста рентабельність = Чистий прибуток / Чистий дохід (2.2)
- Валова рентабельність = Валовий прибуток / Чистий дохід (2.3)
- Рентабельність власного капіталу=Чистий прибуток/ Власний капітал(2.4)
- Окупність власного капіталу = Власний капітал/Чистий прибуток (2.5)
- Оборотно́ість активів (ресурсові́ддача) = Виручка від реалізації / Середній підсумок балансу (2.7)
- Фондові́ддача = Виручка від реалізації / Середньорічна вартість основних фондів (2.8)
- Коефіціє́нт фінансової незалежності (автоно́мії) = Власний капітал / Валюта балансу (2.9)
- Коефіціє́нт фінансової стабільності (сті́йкості) = Власний капітал / Позичковий капітал (2.10)
- Коефіціє́нт лікві́дності поточно́ї (покри́ття) = Поточні активи/Поточні зобов'язання (2.11)
- Коефіціє́нт абсолю́тної лікві́дності = Грошові кошти та їх екві́валенти/ Поточні зобов'язання (2.12)
- Співві́дношення короткостроково́ї кредито́рської та дебі́торської заборгова́ності = Кредито́рська заборгова́ність / Дебі́торська заборгова́ність (2.13)
- Трива́лість одного оборо́ту дебі́торської заборгова́ності = 360 / Коефіціє́нт оборо́тності дебі́торської заборгова́ності = 360 / (Виручка від реалізації / Середня дебі́торська заборгова́ність) (2.14)
- Трива́лість одного оборо́ту кредито́рської заборгова́ності = 360 / Коефіціє́нт оборо́тності кредито́рської заборгова́ності = 360 / (Виручка від реалізації / Середня кредито́рська заборгова́ність) (2.15)
- Трива́лість опера́ційного циклу = 360 / (Коефіціє́нт оборо́тності дебі́торської заборгова́ності - Коефіціє́нт оборо́тності запасів) (2.16)